

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FEDAİ DERGİSİ ÇERÇEVESİ'NDE MİLLİLİK VE İSLAM

Hazırlayan
NUR ÖZDEMİR

Sosyoloji Ana Bilim Dalı
Sosyoloji Bilim Dalı
Yüksek Lisans

KARAMAN – 2021

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FEDAİ DERGİSİ ÇERÇEVESİ'NDE MİLLİLİK VE İSLAM

Hazırlayan
NUR ÖZDEMİR

Sosyoloji Ana Bilim Dalı
Sosyoloji Bilim Dalı
Yüksek Lisans

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi MEHMET UĞRAŞ

KARAMAN – 2021

TEZ ONAY SAYFASI FORMU

Doküman No	FR-285
İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
Revizyon Tarihi	
Revizyon No	00
Sayfa No	1/1

FEDAİ DERGİSİ ÇERÇEVESİ'NDE MİLLİLİK VE İSLAM

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 09 /02 /2021

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 29/01/2021 tarih ve 04/56 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖNSÖZ

“Fedai Dergisi Çerçevesi’nde Millilik ve İslam” adlı bu çalışmada milliyetçilik ve İslamcılık fikir akımlarının Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’nin 1980 öncesi dönemde yaşanan gelişmelerin ele alınmasıyla birlikte Fedai Dergisinin 1963 ve 1979 yıllarında yayınlanmış olan 64 sayının tamamı incelenmiştir. Fedai Dergisi dönemin antikomünizm ve antifarmasonluk düşüncelerine sahip, Türk-İslam kimliğiyle ön plana çıkan milliyetçilik merkezli, mukaddesatını korumayı kendisine dert edinmiş dergilerindendir. Derginin ilk iki döneminde Adalet Partisine yakın durmuş olmasına rağmen Ocak 1979-Kasım 1979 arasındaki üçüncü dönemde Milliyetçi Hareket Partisinin düşüncelerini destekleyen yayınlar yapmıştır. Derginin vizyon ve misyonunda komünizm ve farmasonluğun ağına düşmeyen milli ve manevi mukaddesatına sahip çıkabilecek milliyetçi genç nesil yetiştirmeyi kendisine görev edinmiş olduğu görülmektedir.

Bu tez çalışmasının hazırlanması süreci, benim için eşsiz bir deneyim oldu. Tezin konusunun belirlenmesi ve tez izleme sürecindeki değerli yorumları ile yaptıkları katkı için Prof. Dr. Mustafa Aydın’a, Prof. Dr. Mahmut Hakkı Akın’a, Doç. Dr. Mehmet Çakır’a sonsuz teşekkürlerimi arz ediyorum. Tez danışanım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Uğraş’a teşekkürlerimi sunarım. Tez savunmama katılarak yapmış olduğu değerli katkılarından dolayı Doç. Dr. Faruk Karaarslan’a teşekkür ediyorum. Değerli katkılarından ve desteklerinden dolayı Öğretim Görevlisi olan Adem Seleş hocama teşekkür ederim.

Fedai dergisi ve Kemal Fedai Coşkuner ile ilgili kaynaklara ulaşmamda yardımcı olan Kemal Fedai Coşkuner’in damadı Sayın, Yüksel Tanır’a teşekkür etmek isterim.

Çalışmam süresince desteğini esirgemeyen arkadaşlarım Ayşe Sevgi'ye, Merve Koçak'a ve Seda Kılıç'a teşekkür ederim.

Hayatım boyunca desteklerini eksik etmeyen her zaman yanımda olan babam İsmail Özdemir'e ve annem Vesile Özdemir'e teşekkürlerin en büyüğünü sunarım ve bu çalışmayı onlara ithaf ediyorum.

Nur Özdemir

ÖZET

Bu çalışmanın konusu, 1963 ve 1979 tarihleri arasında yayınlanan Fedai dergisinin millilik ve İslamcılık algısıdır. Çalışmanın amacı milliyetçi ve İslamcı bir bakış açısına sahip olan Fedai dergisinin yayınladığı tüm sayıları incelemek ve o dönemim milliyetçi ve İslamcı söyleminin düşünce ve inanç dünyasında Fedai dergisinin bıraktığı izleri analiz etmek ve mevcut düşünce dünyamıza kültürel katkı sağlamaktır. Tezin temel sorusu ise “milliyetçi muhafazakâr muhtevaya sahip Fedai dergisinin misyonu, vizyonu ve toplumsal olaylara bakışı üzerinden milliyetçilik ve İslamcılık kavramlarının dergide oluşturduğu düşünce dünyası nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu bağlamda ilk önce Türk siyasi ve düşünce hayatının şekillenmesinde önemli bir yere sahip olan “milliyetçi” ve “İslamcı” akımlarının ‘öteki’ni ve ‘kendi’ni nasıl tanımladığı açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın yöntemi olarak düşünceleri, toplumu temsil eden aktör ve grupların hayat hikâyeleriyle birlikte değerlendiren “düşünce sosyolojisi” yaklaşımı ve betimsel analiz tercih edilmiştir.

Anahtar Kelime: Milliyetçilik, İslamcılık, Kemal Fedai Coşkun ve Fedai Dergisi.

ABSTRACT

The subject of this study is to examine the Fedai magazine published between 1963 and 1979, as part of nationalism and Islamism. The aim of the study is to examine all the issues published by Fedai magazine, which has a national and Islamist perspective and to analyze the traces left by Fedai magazine in the world of thought and belief of the nationalist and Islamist discourse of that period, and to make a cultural contribution to our current world of thought. The main question was determined to magazine "What kind of a path did the concepts of nationalism and Islamism follow through the mission, vision and view of social events of Fedai magazine, which has a nationalist conservative content?" In this context, primarily it has been tried to explain how "nationalist" and "Islamist" movements, which have an important place in shaping Turkish political life and thought life, define the "other" and "themselves". As the method of the study, the "sociology of thought" approach and descriptive analysis, which evaluate the thoughts together with the life stories of the actors and groups representing the society, were preferred.

Keyword: Nationalism, Islamism, Kemal Fedai Coskuner and Fedai Magazine.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM TÜRKİYE’DE MİLLİYETÇİLİK VE İSLAMCILIK	8
1.1. Milliyetçiliğin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi	8
1.1.1. 19. Yüzyılda Milliyetçiliğin Doğuşu	9
1.1.2. Türkçülüğün Teşkilatlanması	17
1.1.2.1. Türk Ocağı.....	18
1.1.3. Cumhuriyet Döneminden 1960’lara Milliyetçilik	21
1.1.4. 1960-1980 Arası Değişen Siyasetin Lisanı.....	27
1.1.4.1. Süleyman Demirel ve Adalet Partisi	40
1.1.4.2. Alparslan Türkeş ve Milliyetçi Hareket Partisi.....	44
1.2. İslamcılığın Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi	49
1.2.1. 19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla İslamcılık	54
1.2.2. Cumhuriyet Döneminden 1960’lara İslamcı Söylem	59
1.2.3. 1960-1980 Arası İslami Söylemin Canlanması	69
1.3. Türk – İslam Sentezi.....	75
II. BÖLÜM FEDAİ DERGİSİ’NDE MİLLİYETÇİLİK VE İSLAMCILIK	82
2.1. Kemal Fedai Coşkunur	89
2.2. Milliyetçilik	93
2.2.1. Antifarmasonluk Düşüncesi.....	94
2.2.2. Antikomünizm Düşüncesi.....	104

2.3. Türk-İslam Sentezi	121
2.4. Milli Kültür D���n�esi	137
2.5. Fedai'nin Perspektifinden Güncel Olaylar	146
SONUÇ	156
KAYNAKÇA	159
FEDA� DERG�S� KAYNAKÇASI	168
EKLER	
KEMAL FEDA� CO��KUNER'E A�T FOTOĞRAFLAR	
YAZAR KADROSU	

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AP: Adalet Partisi

BBP: Büyük Birlik Partisi

CGP: Cumhuriyetçi Güven Partisi

CHF: Cumhuriyet Halk Fırkası

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

CKMP: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi

Dev-Kurt: Devleti Kurtarma Planı

DİSK: Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

DP: Demokrat Parti

DYP: Doğru Yol Partisi

FKF: Fikir Kulüpler Federasyonu

İDP: İslam Demokrat Partisi

İDP: İslamcı Dergiler Projesi

İKP: İslam Koruma Partisi

MBK: Milli Birlik Komitesi

MDD: Milli Demokratik Devrim

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

MKP: Milli Kalkınma Partisi

MNP: Milli Nizam Partisi

MP: Millet Partisi

MSP: Milli Selamet Partisi

MTTB: Milli Türk Talebe Birliği

NSA: Amerikan Ulusal Güvenlik Kurumu

POL-DER: Polis Derneği

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

TCF: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

TDGF: Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu

THKO: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu

THKP-C: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi

TİP: Türkiye İşçi Partisi

TKAE: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü

TKMD: Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği

TÖB-DER: Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği

TSMD: Türkiye Siyonizm ve Masonlukla Mücadele Derneği

YTP: Yeni Türkiye Partisi

GİRİŞ

Fransız İhtilalinden sonra doğan millîlik kavramı bir milletle bütünleşmiş ona ait olan şeyleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Osmanlının son dönemlerinde daha çok kullanılmaya başlanan milli kavramı yönetime karşı olan gruplar tarafından tercih edilmiştir. Fakat Cumhuriyet dönemine gelindiğinde millilik toplum için koruyucu bir kalkan özelliğine bürünmüşse de 1945 sonrası kapitalizmin etkisinin artmasıyla gücünü kaybetmiştir. 1960'lı yıllara kadar çok fazla gündeme gelmeyen millilik 1960'lardan sonra toplumda esen özellikle Avrupa merkezli yabancı düşünce akımlarının etkisiyle tekrardan hatırlanmıştır. Bu yabancı düşünce akımları yerli ve milli özelliklerle revize edilerek Türk toplumunun içselleştirilmesi için girişimlerde bulunulmuştur. Yerli ve milli olan milli İslamcılığın temelleri de bu dönemde atılmıştır.

Bu çalışmanın konusu, 1963-1979 yılları arasında yayınlanan Fedai dergisinde Milliyetçilik ve İslamcılık kavramlarını nasıl algıladığı meselesidir. Bu çerçevede Türkiye'de Milliyetçilik ve İslamcılık kavramlarının içinde bulunduğu döneme göre Fedai dergisi perspektifinde nasıl ele aldığı hususu tezin temel konusunu oluşturmaktadır.

Bizi Fedai dergisi ile ilgili bir çalışma yapmaya sevk eden önemli bir diğer husus Türk düşünce tarihi içerisinde Fedai dergisinin önemine dikkat çekmektir. Nitekim Türkiye'nin en karmaşık döneminde milliyetçi ve mukaddesatçı dergilerinin yayın hayatlarının kısa sürmesine rağmen Fedai dergisinin bu duruma direnmesi ve dönemin ünlü aydınlarının katkılarıyla 64 sayı yayınlanmış olan bir dava dergisinin çalışılması bu çalışmanın önemini arz etmektedir. Çalışmayı, Fedai dergisinin yayınlanan 64 sayısının tamamı üzerine odaklanması hasebiyle dönemsel olarak da sınırlandırdık. Milliyetçi ve muhafazakâr bir muhtevaya sahip bir dergi olarak 1963'de ilk sayısını yayınlaması ve öte yandan 1960'lı yıllarda Türkiye'de siyasal ve toplumsal değişimler bakımından yaşanan

değişim ve dönüşümlerin merkezini oluşturması, çalışmanın kapsamı açısından öne çıkan unsurları oluşturmaktadır. 1963-1979 yılları arasında yayınlanan milliyetçi ve muhafazakâr perspektife sahip Fedai dergisinden hareketle araştırılan bu çalışma, iç politika ve sosyal yapıdaki değişimleri ele alan Fedai'nin tutumunu anlamaya odaklanacaktır. Buna bağlı olarak çalışmamız Fedai dergisinin inşa etmeye çalıştığı yeni dili, milliyetçilik ve İslamcılık kavramları özelinde tespit etmeyi amaçlamaktadır. Derginin yazıları incelenirken savunulan düşüncenin toplumdaki temsilcileri olan aktör ve grupların maceraları ile bağlantılı olarak açıklamaya çalışacağız. Böylece 1960'lar ve 1970'ler döneminin milliyetçi ve İslamcı akımları üzerinden sosyolojik bir gözle inceleme imkânı bulmuş olacağız. “Bilgiyi toplumsal ve tarihi şartlara indirgeyen ‘bilgi sosyolojisi’nin ya da bilgiyi bir anlamda inşa eden öznelardan bağımsız olarak ele alan ‘düşünce tarihi’nin yaklaşımlarından farklı olarak ‘düşünce sosyolojisi’ yöntemi, söylemin bizatihi ilişkileri kurmada belirleyici olduğu varsayımından hareket eder” (Işık, 2018:19).

Düşünce sosyolojisi yöntemi düşünceleri sadece saf olgular olarak almaktansa bu düşünceleri temsilcileri olan aktör ve grupların etkisiyle birlikte ele almayı ihmal etmez. Bu yöntem düşünceleri tarihi ve sosyo-kültürel şartlar ekseninde değerlendirir. Diğer yandan düşüncenin taşıyıcısı olan aktörleri de çıkar çatışmalarının bir yansıması olarak yorumlamaz. Fakat bu noktada tarihi ve sosyolojik bağlamda düşüncelerin oluşmasında çıkar çatışmalarının etkisi görmezden gelinemez. Bu bağlamda Kemal Fedai Coşkun’ın ve Fedai dergisi yazarlarının milliyetçilik ve İslamcılık algılarının anlaşılabilmesi için söylemin ve söylemi inşa eden aktörlerin içinde bulundukları dönemin sosyolojik ve siyasi analizinin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Düşüncelerin oluşumu ve yeniden inşası onları savunan aktörlerden bağımsız olarak ele alınamayacağı açıktır. Bu nedenle dergiye yansıyan milliyetçi ve İslamcı söylemin taşıyıcısı olan yazarların özellikle Kemal Fedai

Coşkuner'in hayatının bu süreçte nasıl etkilendiği ele alınacaktır. Bundan dolayı “düşünce sosyolojisi” yönteminin Fedai dergisinde yayınlanan yazıların iç politika ve sosyal yapıdaki değişimlerle bağlantılı olarak ele alınabileceğini düşünüyoruz. Tezde söylemler ile savundukları siyasi ve ideolojik konumlanışın açıklanması amaçlandığı söylenebilir. Bu yaklaşım söylemin inşasını anlamayı temele almaktadır.

“Kültürler, gelenekler, yaşantılar ve devlet politikaları yazılı araçlar yoluyla gelecek nesillere aktarılmış, bu kaynakları kullanan tarihçiler ve arkeologlar, geçmiş hakkında bugün bildiğimiz şeylerin pek çoğunu, bu yazılı kaynakların analizi yoluyla bize ulaştırmışlardır. Bu anlamda yazılı malzemeler ve resimler, geçmiş hakkında bize bilmediğimiz pek çok şeyi sunan çok değerli bilgi kaynaklarıdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187). Nitel araştırma yönteminde yazılı materyaller araştırılan konu hakkındaki doküman incelemesi için kaynak olmaktadır. Fedai dergisinin sayılarının incelenmesiyle belirlenen ana temalar doküman incelemesi yöntemiyle hazırlanmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187). Doküman analiz yönteminin yanı sıra çalışmada betimsel analiz yöntemi de kullanılmıştır. Çalışmada daha önceden belirlenen temalara göre elde edilen verileri yorumlanmasında betimsel analiz yöntemini kullanılmıştır. “Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224).

Bu çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılarak Fedai dergisinin kavramsal çerçevesinde ve içeriğinde yer alan konulardan yola çıkılarak çalışmayı iki ana başlık olan

Milliyetçilik ve İslamcılık temaları üzerinden Anti-komünizm Algısı, Anti-Farmasonluk Algısı, Türk-İslam Algısı, Milli Kültür Algısı, Fedai'nin Perspektifinden Güncel Olaylar ve Fedai Hareketinde Söylem Değişikliği alt başlıklara ayrılarak derginin benimsemiş olduğu fikir dünyası açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmamıza başlamadan önce ayrıntılı bir şekilde literatür taraması yapıldı. İncelediğimiz dönem sınırında çeşitli makaleler, eserler ve belgesellerin yanı sıra 1963-1967, 1968-1970 ve 1979-1979 olmak üzere üç periyod halinde “aylık dava dergisi” olarak yayınlanan Fedai dergisinin birinci dönemi Ağustos 1963 tarihinde yayınlanan 1. sayısından Kasım 1979 tarihindeki 9. Sayısına kadar yayınlanan 64 sayısının tamamı incelenmiştir. Buna ek olarak Kemal Fedai Coşkuner'i tanıyan kişiler ile iletişime geçildi ve Coşkuner hakkında yazılmış kaynaklar incelendi.

Türkiye’de akademik bilgi üretiminde önemli adımlar atmış olan İlmi Etütler Derneği (İLEM)’in çatısı altında yürütülen İslamcı Dergiler Projesi (İDP) Türkiye’de İslamcılık düşüncesini konu edinen dergilerin incelenmesi için önemli bir kaynak sağlamaktadır. Fedai dergisini incelerken kaynak olarak İslamcı Dergiler Projesi (İDP)’nin kütüphanesinden yararlanılmıştır. 2013 yılında başlatılan proje 1908-2010 yılları arasında yayınlanmış İslamcı dergileri dijitalleştirmiş ve kataloglamıştır. Üç aşamada yürütülen proje İslamcı dergilerin dijitalleştirilmesinin yanı sıra Türkiye’de İslamcılığın hikâyesini dönemin önemli isimlerinden duymak için sözlü tarih çalışmaları, İslamcı Dergiler Sempozyumu ve İslamcı Dergilerle ilgili çeşitli yayınlar yapmıştır. İslamcı dergilerin dijitalleştirmeleri ve kataloglamaları 2018 yılında tamamlanması üzerine kapsamlı İslamcı Dergiler Kütüphanesi oluşturulmuştur.

Her çalışmada olduğu gibi bu tezin çalışma sürecinde de pek çok zorluklar yaşanmıştır. Bu zorlukların ilki, konu seçimi ve teorik çerçevenin şekillendirilmesidir. Bu durum literatür taraması ve alana dair ilgili okumalarla aşılmıştır. Diğer zorluklar ise çalışma için belge toplama sürecinde Kemal Fedai Coşkuneri'ni tanıyan kişilere ulaşmanın zorluğundan ve bazı kişilerin yıllar sonra Fedai'nin çalışılmasını garip hissederek görüşmek istememesinden kaynaklanan sıkıntılara dayanmaktadır. Bu sıkıntı Antalya Akseki Mahmutlar köyü muhtarı İsmail Güven ve Mahmutlar köyü sakinlerinden Zeki Şirin'in aracılığıyla tanıştığımız Kemal Fedai Coşkuneri'nin damadı Yüksel Tanır'ın yardımlarıyla aşılmıştır.

Antalya Akseki Mahmutlar köyünde ve İzmir'de gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde Fedai dergisi ve Kemal Fedai Coşkuneri'ni konu edinen bir çalışma yapacağımızı duyan Coşkuneri'nin tanıdıkları sağ olsunlar büyük bir heyecanla yardımcı oldular.

Çalışmanın belge toplama kısmında ilk önce Antalya Akseki Mahmutlar köyüne gidilerek Coşkuneri'nin mezarı ziyaret edilmiş ve köy muhtarı İsmail Güven ile sohbet edilmiştir. Güven ile gerçekleştirdiğimiz sohbetimizde Mahmutlar köyü halkının Coşkuneri'ni sevgi ve saygıyla yâd ettikleri ve köylünün siyasi olarak MHP çizgisinde yer almalarıyla Coşkuneri'nin bıraktığı siyasal hafızaya sahip çıktıkları dile getirilmiştir. Belge toplama konusunda Mahmutlar köyünden sonra Yüksel Tanır'ı İzmir'de ziyaret edilmiştir. Çalışmaya elindeki Fedai dergisi ve Coşkuneri'nin belgeleriyle Tanır'ın katkıları azımsanamayacak kadar önemlidir. Tanır'ın yardımlarıyla Fedai dergisinin 1979 yılında kapak çizimlerini yapan Mehmet Bey ve eşi ile sohbet edilmiştir. Sohbetimiz esnasında Mehmet Bey ve eşinin Coşkuneri ile kısa bir süre tanışıklığı olmalarına rağmen çok değerli bir kişi olduğuna, yaşadığı ekonomik ve politik sıkıntılara rağmen Fedai Dergisini çıkarmaya çalıştığına dikkat çekmektedirler. Tanır'ın yardımlarıyla çalışmamızda

kullandığımız Coşkuner'in fotoğraflarını ve belgelerinin elimize geçenden daha fazla olduğu ama ne yazık ki başka bir araştırmacının Fedai ile ilgili yürüteceği çalışmada kullanmak için bu belgeleri ödünç olarak aldığını ve çalışmasında ilerleyemediği için sinirlenerek elindeki belgeleri yakıldığı bilgisi üzerine derin bir üzüntü hissettik. Çalışmacının elindeki belgeleri ve özellikle Coşkuner'in defterini yakılması önemli bir kaynağın yok etmesi hem Coşkuner'in hatırasına hem de ileri de Coşkuner ve Fedai dergisini çalışacak çalışmacılara yönelik yapılan büyük bir saygısızlık olduğunu ifade etmek isteriz. İzmir'deki görüşmemizde çalışmamızda yer ver vermek için Coşkuner ile ilgili Tanır'ın elinde kalan fotoğraf ve belgelerin fotoğraflarını çekmeyi tercih ettik ve çalışmamızın belge toplama kısmı bu şekilde aşılmıştır.

Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde “Türkiye’de Milliyetçilik ve İslamcılık” adlı başlıkta, Milliyetçilik ve İslamcılığın fikrinin ortaya çıkışı, Türk-İslam Sentezi, Milliyetçilik ve İslamcılığın Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne dönemsel olarak neler yaşadığına ve nasıl algılandığına yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümü ise “Fedai Dergisi’nde Milliyetçilik ve İslamcılık” adlı başlığı altında betimsel analiz yöntemi kullanılarak Fedai dergisinin kavramsal çerçevesinde ve içeriğinde yer alan konulardan yola çıkılarak çalışmayı antikomünizm, antifarmasonluk, Türk-İslam Sentezi, milli kültür ve Fedai’nin perspektifinden güncel olaylar alt başlıklara ayrılarak derginin benimsemiş olduğu fikir dünyası açıklanmaya çalışılmıştır.

Belirtilen temaların analizinde 1963-1979 yılları arasında dergide yayınlanan yazılara atıflar verilmiştir. Bu bağlamda dergide ağırlıklı olarak konu edilen tema olan Türk-İslam Sentezinde Türklük unsurunun konu edinildiği görülmüştür. Dergi İslam’ı daha çok Türklüğün temellerini manevi değerleriyle sağlamlaştıran ve gücüne güç katan manevi

bir öge olarak ele almaktadır. İslam'ın Türk milli kültürünün oluşumunda önemli rol üstlendiğini düşündükleri görülmektedir. Bu bakımdan Türk-İslam Sentezinde Türklüğün İslam ile kurduğu eklektik ilişki Fedai'nin konu edindiği meselelerden biri olduğu dergiden sunulan atıflarda görülmesi mümkündür.

1963-1979 yılları arasındaki bu dönem yıpratıcı cereyanların etkisinde yaşanan karmaşa dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışma toplumun içinde bulunduğu karmaşa döneminde 1963-1979 yılları arasında yayın hayatına başlamış Türk milliyetçiliği ve mukaddesatını korumak için mücadele ettiğine dikkat çekilmiştir. Ayrıca dergisinin son döneminde Coşkuner'in ve Fedai dergisinin Milliyetçi Hareket Partisine olan yakınlığında milliyetçi hareketin perspektifini okuyucularına aktarmak amacıyla olduğu tespit edilmiştir. Dergi, incelendiği dönemde Türk milliyetçiliği ve mukaddesatına önemli katkılar sağladığı görülmektedir.

I. BÖLÜM TÜRKİYE’DE MİLLİYETÇİLİK VE İSLAMCILIK

1.1. Milliyetçiliğin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi

Milliyetçilik, her şeyden önce bireylerin bilincini, kimliklerini ve dünyayı anlamlandırmalarını sağlayan pencerelerin oluşmasına katkı sağlayan bir söylemdir. Kısacası milliyetçilik gündelik yaşamımızda kolektif kimlikleri belirleyen milli bir temele dayalı duygu, düşünce, davranış ve tutumları şekillendiren geçmiş eskilere dayansa da bir ideoloji olarak moderniteyle beraber ortaya çıktığı söylenebilir. Milliyetçilik kavramının izahının yapılmasında güçlükler bulunmasına rağmen bir milliyetçiliğin tanımlamasını yapmaya çalışırsak, milliyetçilik içinde toplumsal hareketleri, alt ideolojileri ve milli duyguları barındıran bir kavram olarak tanımlanabilir “Duygu, emel, bilinç bunların hepsi milliyetçiliği oluşturan veya ulus devlete değer biçen görüşlere uyarlanan terimlerdir. Milliyetçilik kendi kaderini tayin hakkı, egemen devletin üstünlüğü, ulusal bağlılığın merkeziliği eksenindeki bazı varsayımların gerçekliğini gerektirmektedir” (Marshall, 2014: 304).

Tanıl Bora, “milliyetçiliğin Türk sağının grameri, dil bilgisi yani katı hali olduğunu belirtir. Sağ, içerikleri, kavramları, imgeleri uyarlama gücünü buradan alır.” (Kaynar, 2017: 307). Milliyetçilik üzerine yapılan birçok çalışma olmasına rağmen fikir birliğine varılamamıştır. Umut Özkırımlı’nın da belirttiği üzere (2017: 274) ne Türkiye’de ne de Batı’da tek bir milliyetçilikten bahsedilemez. Örneğin Türkiye’de İslamcılar, Kemalistlerin, Türkçülerin milliyetçilik anlayışları birbirinden farklıdır. Bunun yanı sıra bu grupların alt dallarında da milliyetçilik anlayışları değişmektedir. Kısacası Türkiye’de tek bir Türk milliyetçiliği bulunmaz, Türk milliyetçiliği başlığı altında kollara ayrılmış Türk milliyetçilikleri bulunmaktadır.

Türkiye’de milliyetçiliğin serüveni tarihsel olarak incelediğinde bu seyrin başlangıcının Osmanlı İmparatorluğu’ndaki milliyetçilik hareketlenmeleriyle birlikte ele alınması daha doğru olacaktır. Bilindiği üzere 19. yüzyıl başlarında gündeme gelmeye başlayan Milliyetçilik fikri dönemin siyasal, kültürel ve ekonomik vb. değişimlerin etkisi olarak oluşmuştur. Bu bağlamda verilmek istenen, Osmanlı’da milliyetçiliğin hangi şartlarda geliştiği ve dönemin aydınları tarafından ‘Türkçülük’ düşüncesinin nasıl açıklandığı önemlidir. Buradan hareketle milliyetçiliğin ‘Türkçülük’ eksenini üzerinden nasıl oluştuğu ve Osmanlı İmparatorluğu’ndan ulus devlet inşasına sonrasında tek parti hükümetinden demokrasiye geçiş serüveni kronolojik olarak aktarılmaya çalışılacaktır.

1.1.1. 19. Yüzyılda Milliyetçiliğin Doğuşu

Fransız devriminin eşitlik, özgürlük, kardeşlik söylemlerinin ortaya çıkmasıyla Milliyetçilik fikri Avrupa’da etkili olduğu gibi Osmanlı’da on dokuzuncu yüzyılın başlarında etkisini göstermeye başlamıştır. “Fransız İhtilali ile at başı giden milliyetçiliğin içeriğinde, milli egemenlik, her halkın kendi kaderini tayin hakkı, eşitlik ve laiklik ilkeleri vardır. Fransız İhtilali ve ardından Napolyon’un bütün Avrupa’yı altüst etmesi milliyetçilik ile birlikte ihtilalin getirdiği hürriyet, eşitlik, kardeşlik, cumhuriyet ilkelerini bütün Avrupa’ya yaymıştır” (Yeniçeri, 2011: 274). Avrupa’dan yayılan özgürlük rüzgârının etkisiyle Osmanlı’da eşitlik, özgürlük ve kardeşlik fikirlerinden etkilenen gayrimüslim halk Müslüman halk ile eşit hak talebinde bulunurlar. Bunun üzerine Osmanlı İmparatorluğu milliyetçiliğin olumsuz etkilerinden kurutulmak ve toplumsal karışıklıkları engellemek amacıyla Tanzimat Fermanı ve Meşrutiyet ilan edilmiştir.

Milliyetçilik fikrinin etkisinde olan gayrimüslimler Tanzimat Fermanı ve Meşrutiyet ilanıyla memnun edilememiş ve istediklerini elde etmek için Osmanlı’ya isyan

ederek kendi ulus devletlerini kurmak istemişlerdir. Bu durum Müslüman Türk kökenliler üzerinde olumsuz etkiler bırakmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'ndaki yaşanan bu değişimler ilerleyen süreçte Türkiye Cumhuriyeti'ni de etkisi altına almıştır.

Osmanlı'nın dağılma dönemine girmesiyle birlikte dış siyasette “hasta adam” söyleminin ağızlarda dolanmaya başlaması, diğer bir yandan Batı'da yaşanan kavram ve yönetim anlayışındaki reformlar Osmanlı için değişimin kaçınılmaz olduğunu göstermeye başlamıştır. Bu nedenle Osmanlı, İmparatorluğun yıkılmasını engellemek ve dış siyasette oluşan kötü şöhretini düzeltmek için modernleşme çalışmaları ilk olarak askeri alanda gerçekleştirmiştir. Yenileşmenin önündeki en büyük engellerden biri olan yeniçeri ocağını kaldırarak yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunu kuran II. Mahmut ordunun eğitimi için yurt dışından komutanlar getirmiştir. Bunun yanı sıra Avrupa tarzında kıyafet alanında değişiklik ve müziğin serbest bırakılması gibi yenilikler gerçekleştirilmiş ve II. Mahmut döneminde gerçekleştirilen modernleşme faaliyetleriyle Osmanlı'nın ilk defa Avrupalı devletlerin üstünlüğünün kabul ettiğini göstermektedir. Osmanlı'nın Batıya yenildiğini kabul etmesiyle başlayan modernleşme girişimleri askeri, sosyal ve hukuki vb. birçok alanda etkili olmuştur. Tanzimat ve Islahat Fermanları ve daha sonraki süreç de Kanuni Esasi'nin kabul edilmesi, yönetim şeklinin değişmesinde ve modern bir devlet olma yolunda atılan önemli adımlardandır.

Osmanlı'da milliyetçiliğin ortaya çıkışında yaşanan iki dönüm noktası vardır. Birincisi Avrupa'daki milliyetçilik hareketlerinden etkilenen gayrimüslimlerin ayaklanmasıyla başlayan ve toprakların parçalanmasıyla sonuçlanan süreçtir. İkincisi ise gayrimüslimlerin ayaklanmalarından rahatsız olan Türklerin milliyetçilik fikrini benimsedikleri süreç ki bu süreç Türkiye Cumhuriyet'in kuruluşunda etkili olmuştur. Bu

bağlamda Osmanlı millet sisteminin parçalanmaya başlamasına etkili olan olaylar Tanzimat ve Islahat Fermanıdır.

Osmanlı İmparatorluğu ‘millet sistemi’ ile yönetiliyordu. “Kadim kültürlerde millet din demektir. Dolayısıyla milletler sistemi dinlerle temsil edilen toplumları esas alan sistem demek olur” (Aydın, 2013: 294). Kısacası Osmanlı tebaaları dinsel cemaat ekseninde Müslüman ve gayrimüslim olarak ikiye ayrılmaktadır. Osmanlı içinde yaşayan azınlıklara kendi kültürlerini koruma imkanı vermiştir. Bu durum Osmanlı’da tek toplumlu homojen bir yapının oluşmasını engellemiştir. Gayrimüslim halk Müslüman halktan önce Batılı fikirlerin etkisinde kalması ve ekonomik durumlarının Müslümanlara oranla daha iyi olmasıyla kendi devletlerini kurmak ulusal bağımsızlıklarını elde etmek için mücadeleye başlamışlardır. Osmanlı’da azınlıkların başlattığı ulusal egemenlik mücadelesi Osmanlı’nın dağılmasında etkili olmuştur.

Tanzimat ve Islahat Fermanı sayesinde gayrimüslim tebaa geniş haklar kazanmış ve artık millet sisteminin yıkılışı kesinlik kazanmıştır. Tanzimat Fermanı döneminin padişahı olan Sultan Abdülmecit’in imzasıyla 1839 yılında Sadrazam Mustafa Reşit Paşa tarafından Topkapı Sarayı’nın, Gülhane Parkı’nda ilan etmesiyle Osmanlı İmparatorluğu’ndaki Müslümanlar ve gayrimüslimler eşit haklar kazanmışlardır.

II. Mahmut ve Tanzimat dönemini kapsayan modern devletin kurumsallaşma çalışmaları, Osmanlı’dan ayrılmak isteyen milletleri bir arada tutmak için yeni toplumsal kimlik arayışları, eğitimin ve ordunun modernleştirilmesi, Türk entelijansiyasının kamuoyunu yeniden üretmesi, toplumsal hareketliliğin artması gibi gelişmeler Türk milliyetçiliğinin gelişmesi için gerekli olan siyasi ve sosyokültürel temelleri hazırlamıştır. Bu girişimlerin ideolojik alanda ilk yansıması Osmanlıcılık olmuştur.

1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanı gayrimüslimlere yönelik Tanzimat Fermanı'ndan daha fazla ayrıcalık içermesi “Osmanlıcılık” fikri için yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. III. Selim'in modernleşme girişimlerinin devamı olan Tanzimat ve Islahat fermanı gayrimüslimlere verilen ayrıcalıklarla var olan düzenin bozulmasına yol açmıştır. Tanzimat Fermanı ve Islahat Fermanı gibi modernleşme girişimleri, ‘Osmanlıcılık’ kimliğinin restore edilmesi gerektiğinin bir kanıtı olmuştur. Osmanlıcılık düşüncesinin “İttihad-ı Anasır” diye bilinen açıklaması bulunmaktadır. “İttihad-ı Anasır imparatorluk sınırları içerisinde yaşamakta olan dinî ve etnik/ulusal grupların birliği demektir” (Ünüvar, 2017: 131). Din ve etnik grupların birliğini ifade eden Osmanlıcılık fikri Tanzimat ve Islahat Fermanı ile gayrimüslim tebaanın daha geniş haklar elde etmesini sağlamıştır. Osmanlıcılık din ve etnik unsurların birlikte olduğu, ama birbirinden bağımsız yaşamaları yerine birbirleriyle bütünleşmiş bir halde teritoryal sınırların içerisinde tek bir halk halinde yaşamalarını savunuyordu. Osmanlı İmparatorluğu içinde yaşayan Türk, Rum, Ermeni, Arap gibi bütün ulus ve unsurlar Müslüman ve Hristiyan vb. olarak dini bakımdan bütünleştirici bir ortak nokta bulunamadığı için Osmanlıcılık ruhu içinde bütünleşmenin daha kolay olacağı düşünülmüştür. Bu sayede milliyetçiliğin neden olduğu olumsuz durumların ortadan kalkacağı ve Osmanlı İmparatorluğu'nun eski yaşamına döneceği hayal edilmiştir.

Dönemin önemli düşünürlerinden olan Yusuf Akçura ve Ziya Gökalp'e göre Osmanlıcılık fikri dayanıklı bir düşünce akımı olarak görülmez. Yusuf Akçura'ya göre ‘Millet-i Osmaniye’ vücuda getirilmek için “nesebi ve ırkı olmaktan ziyade, taleb-i vicdaniye müstenid” şeklinde kurgulanmıştır. Bu nedenledir ki Akçura Osmanlıcılık fikrinin uygulanmasını imkânsız görmektedir. Bu durumun sebepleri; ilk olarak Osmanlı Türklerinin gayrimüslimlerle eşit haklara sahip olmaları Osmanlı topraklarındaki altı

yüzyıllık hâkimiyetlerini sarsacağı düşüncesidir. İkinci sebep ise gayrimüslimlerin Türklerin yönetimi altında ezildiklerini iddia ederek Avrupa ve Rusya kamuoyundan yardım istemeleri Osmanlıcılık fikrini temelden zedelemiştir. Akçura (2019: 78), Hristiyan tebaa-i Osmaniyyenin milli istiklal kazanmaları lehine bütün Avrupa Hristiyan devletlerinin mütemadiyen müdahaleleri, bütün bu vakı'alar XIX'uncu asır ortalarında, Müslüman ve Türk Osmanlılara artık Hristiyanlarla beraber yaşayabilmenin çok müşkülleştiğini pek açık göstermiştir.

Gayrimüslimlerin Hristiyan toplumlardan yardım istemeleri 'İttihat-ı Anasır' sistemini işlevsizleştirmiştir. II. Abdülhamit 31 Ağustos 1876'de meşrutiyeti ilan etmek şartıyla tahta çıkarılmış, Osmanlı'da meclis-i ayan ve meclis-i mebusan olmak üzere iki farklı parlamento kurulmuştur. Mebusları halk tarafından, ayanları ise padişah tarafından seçilmekteydi. Kurulan bu yeni sistemde padişaha geniş yetikler vermiştir. Padişah istediği zaman meclisi feshetme ve toplama yetkisine sahipken, Heyeti Mebusan'a verilen yetkiler kısıtlıdır. Mebuslar Meclisi'ne mebuslar seçilirken iki önemli şart bulunmaktadır. Bunların birincisi Osmanlı tebaası olmak ve ikincisi ise Türkçe bilmektir. "Yeni Osmanlılar öyle bir anayasal sistem kurmuşlardı ki, mutlak monarşinin geleneksel hakları, Meşrutî Monarşi ambalajı altında, anayasal bir güvenceye kavuşmuş oluyordu" (Koçak, 2017: 81). 1876 Kanun-i Esasi'de toplumun cemaatlere göre ayrılmasından ziyade "Osmanlıcılık" anlayışına yaklaşıldığı görülmektedir. Fakat mebusların cemaatlere göre seçilmeleri nedeniyle "Osmanlıcılık" niteliğine sahip olmadıkları görülmektedir.

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı diğer adıyla 93 Harbi'nde Rus ordusunun İstanbul kapılarına gelmeleriyle birlikte II. Abdülhamit meclisi kapatmıştır. Böylece 30 yıl boyunca sürecek olan II. Abdülhamit dönemi yani tarihçilerin 'İstibdat' adını verdikleri dönem

başlamıştır. 1878-1908 kadar uzanan ve devrimle son bulan İstibdat döneminde cemiyetlerin kurulması ve yayın yasaklarının bulunması gibi fikir hürriyetini kısıtlayan yaptırımlar bulunmaktadır. Bütün bu kısıtlamalara rağmen daha sonradan ismi “İttihat ve Terakki Cemiyeti” olarak değişecek olan ilk muhalif grup olan “İttihad-ı Osmani Cemiyeti” 1889 yılında kurulmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin sloganı olarak kullanılan “Hürriyet, Müsavat, Uhuvvet ve Adalet” kavramları, Fransız devrimiyle ünlenen “la patrie, liberté, égalité, fraternité” yani “vatan, özgürlük, eşitlik, kardeşlik” kavramalarından esinlenerek tercih etmiştir. Amacı anayasayı ve parlamentoyu geri getirmek olan İttihad-ı Osmani Cemiyeti, II. Abdülhamit’e karşı muhalif tutumlarından dolayı Osmanlı azınlıklarının desteklerini almışlardır. İttihat ve Terakki Cemiyeti azınlıklarla birlikte hareket ederek 1908 Devrimine ve II. Meşrutiyetin ilanına zemin hazırlamıştır.

Azınlıkların milliyetçi hareketlerinde 1877-1878 Osmanlı- Rus savaşı özellikle Balkan halklarının ulusal bağımsızlıklarında belirleyici bir rol üstlenmiştir. Öyle ki Balkanlarda 1804-1878 yılları arasında meydana gelen isyanlar ve Osmanlı-Rus savaşı sonucunda Sırp, Yunan, Karadağ, Bulgar ve Romenler ulus devletlerini kurmak için Osmanlı İmparatorluğu’ndan ayrılmışlardır. 1804 yılında Kara Yorgi tarafından başlatılan Sırp isyanı Balkan halkının Osmanlı’ya karşı başlattıkları ilk isyan olarak kabul edilmektedir. Bu isyan Osmanlı ve Balkan halkları için yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. II. Mahmut döneminde 1833 yılında içişlerinde bağımsız kendi prenslikleri kurmalarına izin verilmiştir. 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşının sonunda 1878’de imzalanan Berlin Antlaşması ile bu prenslikler bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir.

Uzun bir süre kendi bağımsız devletlerine sahip olmayan Ermeniler, Türk devletleri yönetiminde özellikle Osmanlı döneminde hiçbir zaman sahip olmadıkları haklara sahip olmuşlardır. Osmanlı içinde “millet’i sadıka” olarak tanımlanan Ermeniler devlet kademelerinde yer almalarına rağmen esen milliyetçilik rüzgârından etkilenen Ermeniler “dört bir yana saçılmış olmaları, çoğunlukta oldukları gerçek bir ‘millî’ vatanlarının olmayışı Kafkas Ermenilerini Osmanlı Ermenileri ile bütünleşme ülküsüne götürür” (Kösoğlu, 2017: 211). 19.yüzyılın ortalarında Rusya ve Avrupalı devletlerinin kışkırtmasıyla Ermeniler Osmanlı için büyük bir sorun haline gelmeye başlamışlardır ve 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi, Türk ve Ermeni ilişkilerinde önemli bir dönüm noktası olma özelliğine sahiptir. Kendi devletlerini kurma hayaliyle 93 Harbi’nde-1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi’nde Rusya tarafında yer alan Ermeniler, Osmanlı’ya karşı ayaklanarak Doğu Anadolu’da bölgesinde Türk ve Kürt halka zulüm etmeleri nedeniyle 1915 yılında İttihat ve Terakki hükümeti tarafından Tehcir Kanunu ile sürgüne gönderilirler.

Osmanlı aydınları milliyetçilik düşüncesiyle karşılaştıklarında devleti nasıl kurtarabileceklerinin kavgasını vermektedirler. İmparatorluk içindeki Arnavutlar, Sırlar, Yunanlılar, Ermeniler ve Araplar milliyetçilik akımına kapılarak bağımsızlıklarını ilan etmek için hareketlenmeye başlamışlar. Bu süreçte Osmanlı aydınları Osmanlıcılık, İslamcılık, Batıcılık ve Türkçülük fikir akımlarıyla İmparatorluğu nasıl ayakta tutabileceklerini düşünmektedirler. “II. Meşrutiyet dönemi Batıcıları, Cumhuriyet’in sonradan gerçekleştirdiği reformlara zemin teşkil eden Batı medeniyetini tümüyle kabul etme düşüncesini savunuyorlardı. Türkçüler ise, hem büyük ölçüde Batıcıların tezlerini paylaşıyorlar hem de, Osmanlıcılık ve İslamcılık siyasetlerine karşı milli bir uyanışı temsil ediyorlardı”(Mert, 2019:197).

Fransız ihtilalinden sonra İmparatorluk içinde yaşayan ve “Osmanlı milleti” olarak tek bir çatı altında toplanan farklı dinsel ve etnik grupların imparatorluktan ayrılmalarını önlemek için çalışan düşünce hareketine Osmanlıcılık denilmektedir. Tanzimat döneminde oluşmaya başlayan Osmanlıcılık düşüncesi “İttihad-ı Anasır” politikası olarak da bilinmektedir. “İttihad-ı Anasır” Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan dini ve etnik grupların birliği olarak açıklanmaktadır. “İttihad-ı Anasır” politikası başarılı bir şekilde devam ederken Balkan toprakların da başlayan ayaklanmalar ve sonrasında yaşanan Balkan Savaşları “İttihad-ı Anasır” politikası kuvvetli bir yumruk yemiştir. Osmanlı’nın Balkan topraklarındaki kaderini belirleyen Balkan Savaşları milliyetçiliğin etkisiyle gerçekleşmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşayan etnik grupların ayaklanması Said Halim Paşa’ya göre (2019: 57) milliyet mücadeleleri, ırk rekabetleri gitgide artarak Osmanlılar arasında bir ülkü birliği bırakmadı. Sırpların, Bulgarların ve Arnavutların ayaklanmalarıyla Osmanlıcılığın ve İslamcılığın etkili fikir akımları olamayacağının ilk göstergelerinden birisi olmuştur. Balkan Savaşlarından sonra Ziya Gökalp, ”1914 yılında, çeşitli milletlere bağlı bireylerin aynı anavatanı sevmesinin mümkün olmadığını ve bir devletin var olması için tek bir millete dayanmasının zorunlu olduğunu yazmıştır” (Heyd, 2010: 85).

Osmanlı yaşadığı yenilgiler, toprak kayıpları, isyanlar, siyasi ve ekonomik sorunlar sonucunda oluşan tablo karşısında devleti ayakta tutmak isteyen Türklerin geliştirdiği fikir akımı olan Türklük bilinci, Osmanlı İmparatorluğu’nun ve İslam’ın itibarını yükseltmek için geliştirilmiştir. Macaristan’da kurulan Türkoloji kürsüyle birlikte ortaya çıkan Turan fikri, Rusya’dan gelen Türk aydınlarının çalışmaları sayesinde Osmanlı coğrafyasında da gelişmeye başlamıştır. “Rusya’dan gelen Türkçü aydınlarla Osmanlı aydınlarının millete

yükledikleri anlam dünyasının farklılığı, pantürkçü/ Turancı fikirlerini ve toplum projelerini de etkilemiştir” (Taştan, 2019: 181).

Ziya Gökalp’e göre Türkçülük, Türk milletini yükseltmektir. “Türkçülük, 1913-1918 yılları arasında hatırı sayılır bir aydın topluluğu tarafından desteklenen, mektepli genç nüfus içerisinde ciddi sayıda taraftar kazanarak kitleleşmiş, başta maarif olmak üzere resmi ideoloji ve devlet politikası üzerinde hâkim bir mevki kazanmaya başlamış bir fikir hareketi haline gelmiştir” (Çalen, 2017: 40).

1.1.2. Türkçülüğün Teşkilatlanması

Türkçülüğün genel olarak teşkilatlanma süreci II. Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte başlasa da asıl organize bir hal almaya başlaması Balkan Savaşlarından sonraki döneme denk gelmektedir. Meşrutiyet döneminde Türkçülük: Türk Derneği, Türk Yurdu Cemiyeti, Türk Ocağı vb. teşkilatlar; Türk Derneği, Türk Yurdu, Genç Kalemler, Halka Doğru, İslam Mecmuası, Yeni Mecmua vb. dergiler ve Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Mehmet Emin, Ahmet Ağaoğlu ve Hamdullah Suphi gibi ünlü simalar tarafından temsil edilmiştir.

II. Meşrutiyet’in oluşturduğu görece özgürlük ortamında kurulan ilk Türk milliyetçiliğini esas alan ilk cemiyet Türk Derneği’dir. Türk milliyetçiliğinin teşkilatlanma aşaması ilk olarak Türk Derneği ile başlamıştır. Türk Derneği siyaset dışı bir dernek olarak çalışmalarını yürütmeyi ve sadece ilimle uğraşmak amacıyla kurulmuştur. Derneğin üyeleri arasında: Veliht Yusuf İzzettin, Necib Asım, Fuad Raif, Yusuf Akçura, Ahmet Midhat, Hüseyin Cahit (Yalçın) gibi Osmanlının birçok önde gelen aydınları yer almaktadır.

Türk Derneğinin kuruluş amacı derneğin nizamnamesinin 2.maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır:

Cemiyetin maksadı Türklerin asar-ı atikasını, tarihini, lisanlarını avam ve havas edebiyatını, etnografya ve etnolojisini. ahval-i içtimaiye ve medeniyete-i hazıralarını, Türk memleketlerinin eski ve yeni coğrafyasını, araştırıp tarıştırıp ortaya çıkarak bütün dünyaya yayıp dağıtmak ve dilimizin geniş ve medeniyete elverişli bir dereceye gelmesine çalışmak ve imlasını ona göre tetkik etmektir (Üstel, 2017: 35).

31 Ağustos 1911’de kurulan Türk Yurdu Cemiyeti Türkçülüğün teşkilatlanma çalışmaları açısında önem taşıyan ikinci dernektir. Derneğin kurucuları arasında Mehmet Emin, Ahmet Hikmet, Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura gibi Türkçülük fikrinin önde gelen isimleri yer almaktadır. Cemiyet Türk Yurdu isminde “Türklerin faidesine çalışır” ibaresiyle bir dergi çıkarır. Bu dergi ilerde Türk Ocağı’nın yayın organı olmuş ve Türkçülük fikrini derinden etkilemiştir.

1.1.2.1. Türk Ocağı

Türk Ocağı’nın kuruluş çalışmaları, 1911 yılının ilkbaharında 190 Askeri Tıbbiye öğrencisi bir araya gelerek Türk milletine hizmet amacıyla cemiyet kurmaya karar vermeleriyle başlamıştır. 190 Askeri Tıbbiye öğrencisi 11 Mayıs 1911 ‘de vatanın içinde bulunduğu sıkıntıdan kurtarmak amacıyla çıktıkları yolda kuracakları dernek için ilk girişimleri Osmanlı’nın önde gelen Türk milliyetçisi aydınlarından yardım istemek için kaleme aldıkları mektup ile başlamışlardır. 11 Mayıs 1327 tarihinde kaleme alınan mektubun ana teması Türk ırkının içinde bulunduğu vahim duruma karşı kayıtsız kalamayacaklarını dile getiren öğrenciler mektubu gönderdikleri Türk milliyetçisi aydınlarıyla ilmi ve fiili iş bilirliği yapmayı temenni etmektedirler.

Tıbbiyeli öğrencilerin kendi aralarında oluşturdukları heyette, Hüseyin Cahit, Mehmet Emin, Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu gibi dönemin önde gelen Türk milliyetçisi aydınlarıyla gerçekleştirilen toplantılardan sonra Türk Ocağı fiilen 20 Haziran 1911, resme

25 Mart 1912 tarihinde kurulmuş olur. Türk Ocağı'nın kuruluş amacı derneğin nizamnamesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü maddesinde detaylı bir şekilde açıklanmaktadır¹. Derneğin kurulmasındaki ana amaç Türk ırkının milli kültürü ve dilini korumak ve ekonomiyi kalkındırmak için konferanslar, müsamereler vb. faaliyetler düzenlenerek eğitime katkı sağlayarak milli bilincin geliştirilmesini hedeflerler. Türk Ocağı'nın hedefi ilmi yönden Türk ırkını geliştirmektir. Bunların yanı sıra cemiyet siyaset ile ilgilenmeyeceğini sadece milli ve içtimai faaliyetlerde bulunacağını da belirtmektedir. Hamdullah Suphi Tanrıöver'in 18 Mayıs 1913 tarihinde Türk Ocağı başkanlığına gelmesiyle cemiyetin faaliyetlerinde canlılık başlamıştır. Tanrıöver vefat ettiği 10 Haziran 1966 tarihine kadar Türk Ocağı genel başkanlığı görevini icra etmiştir.

Türk Ocağı'nın kurulduğu 1912 yılında Türkçülük, Osmanlıcılık ve İslamcılık fikri akımlarının net olarak tanımlanmadığı görülmektedir. Derginin nizamnamesinde Türk unsuru “akvam-ı İslamiyenin bir rüknü mühimmi” yani Müslüman kavimlerin önemli temeli olarak tanımlanmaktadır. “Ancak özellikle Balkan Savaşı'nın büyük bir yenilgiyle sona ermesinde sonra, Türkçülük hareketinin İttihat ve Terakki Fırkası'nın da onayı ile siyasal bir silaha dönüşmesi ile başlayan süreçte Türk Ocakları içinde ırk ile temellendirilen bir milliyetçilik anlayışının belirtileri görülmektedir”(Üstel, 2017: 63). Balkan Savaşı ve I. Dünya Savaşı'nın etkisiyle Turancılık fikrine yönelen İttihat ve Terakki Türkçülük fikrine sahip olan Türk Ocağı'nın desteklemiştir.

Sonuç olarak milliyetçiliğin Osmanlı'da gelişimden etkili olan olaylar ve dünya konjonktürünün etkileri aktarılmaya çalışılmıştır. II. Meşrutiyet 'ten sonra oluşan özgür düşünce ortamının oluşmasıyla yayınlanan dergiler ve kurulan cemiyetler vasıtasıyla

¹ Füsun Üstel, İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931), İletişim Yayınları, İstanbul, 2017, s.100.

kurtuluşun milliyetçi fikir akımında olduğunu düşünen Osmanlı aydınları milliyetçilik fikirlerini halka aktarmışlardır. Osmanlı’da milliyetçilik, yıkılmakta olan devleti ayakta tutmak ve Osmanlı’nın itibarını kurtarmak için kurtarıcı bir rol üstlenmiş olduğu görülmektedir.

1930 yılında Türk Ocakları’nın kapatılma sürecinde ocağın üyelerinin Serbest Cumhuriyet Fırkası’na (SCF) yakınlaşması neden olmuştur. Bu yakınlaşma Cumhuriyet Halk Fırkası’nın (CHF) ülkedeki belli başlı kurumları kontrol altına alması gerektiği düşüncesini oluşturmuştur. Türk Ocakları’nın 10 Nisan 1931’de Ankara’da olağanüstü genel kurul toplantısında infisah ve tasfiye kararı alınmıştır. Diğer yandan Türk Ocakları’nın kapatılma gerekçesi olarak Ocağın milli bir rolü kalmadığı bu nedenle Halk Fırkası’na katılacağı gerekçe gösterilmiştir. Atatürk Türk Ocakları’nın Halk Fırkası’na katılmasına, “Aynı cinsten olan kuvvetler birleşmelidir” sözüyle duruma açıklık getirmiştir (Tunçay, 2015: 307). Sivil bir kuruluş olan Türk Ocakları’nın kapatılıp CHF ile bütünleşmesinin devamında Türk Ocağı’nın kaldırılmasıyla boşalan alanı dolduracak ve devletin kolaylıkla kontrol edebileceği Halkevleri kurulur. Halkevlerinin kuruluşuyla “Sivil Türkçülük” çalışmaları göz hapsine alınarak devlet eliyle oluşturulmaya çalışılan ulusal kimlik anlayışı “Resmi/Bürokratik Türkçülük” olarak yoluna devam edecektir.

Türk Ocağı, 1949 yılında Hamdullah Suphi’nin başkanlığında yeniden açılmıştır. Türk Ocağı’nın 1949 tarihli yasasının 2.maddesin: “Türk Ocaklarının amacı, Türklüğü güçlendirmeye ve yüceltmeye çalışmak, ulusal kültürün her alanda gelişmesi için gerekeni yapmaktır. Türk Ocağı’nın gözünde Türklüğün esenlik ve mutluluğu tüm insanlığın esenlik ve mutluluğu ile kaimdir” (Üstel, 2017a: 267). Yeni döneminde Ocak çok partili hayatın etkileri ve geçmişte aldığı darbeler ile CHP’ye karşı muhalefet olarak DP’nin yanında saf

tutmayı tercih etmiştir. Bu süreçte resmi/bürokratik milliyetçilik arasına mesafe koyarak milli-muhafazakar bir çizgide yoluna devam etmeyi tercih etmiştir.

1950’li yıllarda Soğuk Savaşın etkisiyle ortaya çıkan antikomünist yayınlar ile tekrar canlanan Ocak 10 Haziran 1966’da Hamdullah Suphi’nin vefatından sonra yeni bir döneme girmiştir. Ocak başkanlığı görevini Osman Turan üstlenmiş ve Mümtaz Turhan, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu gibi önde gelen milliyetçi-muhafazakar düşünce adamlarının yer aldığı yeni yönetim ile birlikte Ocak politik kutuplaşma ve dinamizm ortamında etkili olmayan ağır başlı bir kuruluş halini almıştır. Ocağın bu durumu 1970’li yıllarda da aynı şekilde devam etmiştir.

1.1.3. Cumhuriyet Döneminden 1960’lara Milliyetçilik

İlk ortaya çıkışı 18. Yüzyılın sonlarına kadar uzanan modernleşme çalışmaları üzerinden Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti’nin yaşadığı toplumsal değişimler incelenebilir. Şerif Mardin’e göre Osmanlı’da modernleşmeye atılan ilk radikal adım 1727’de matbaanın gelişidir. Öte yandan Osmanlı’da modernleşme anlayışının sistematikleştiği ilk alanlar askeri ve eğitim olmuştur. Bu alanların seçilmesinin önemli nedenleri ezel-ebed devlet anlayışının sürdürülmesi ve devletin kurtarılmasında çağdaşlaşmanın bu iki alan sayesinde gerçekleşeceği düşüncesi etkili olmuştur. “Batılı anlayış ve yöntemlerin bu iki alanda kurumsallaşmasının geç Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi siyasalarında modernleşme reformlarını yürütecek olan güçlü, merkezileşmiş bir askeri ve sivil bürokratik zümrenin oluşmasında büyük etkileri olmuştur” (Kaliber, 2016: 107). Osmanlı ve Türkiye siyasasında yaşanan gelişmeler Batılı tarzda modern eğitim almış bürokratik kesim tarafından gerçekleştirilmiştir. “Kemalist devrimin kasabalardaki temsilcileri bürokratlar, subaylar, öğretmenler, doktorlar, avukatlar ve büyük ticari

işletmelerin girişimcileriydi. Sanatkârlar ve küçük esnaf ise bastırılmış geleneksel kültürün belkemiğini oluşturmaktaydı” (Zürcher, 2015: 286). Bürokratlar ve halk arasındaki bu ayrılık toplumun büyük bir çoğunluğunda hafıza kaybına ve kimlik bunalımının oluşmasına neden olmuştur. Kemalist inkılaplar toplumun üst yapısının isteği üzerine gerçekleşmiş ve toplumun yapısı dikkate alınmadığı için köklü değişimler sağlayamamıştır. “Cumhuriyet kadrolarının gerçekleştirmeye çalıştığı iki türlü yapısal devrim tasavvuru söz konusudur: (1) Devletin yapısal dönüşümü, (2) Toplumun yapısal dönüşümü” (Uğraş, 2018: 102).

Birinci Dünya Savaşıyla birlikte Osmanlıcılık akımı tamamen yok olmuş, İslamcılık ise büyük hasarlar almıştır. Bu savaştan galip çıkan en önemli fikir akımı milliyetçilik olmuştur. Milliyetçilik çağdaş içeriklerle yeniden üretilmiştir ve son haliyle Türkiye Cumhuriyeti’nin temel ideolojisini oluşturmuştur. “Cumhuriyet devrimi, ilk bakışta, son dönem Osmanlı düşünce hayatını belirleyen üç akımdan; İslamcılığın yenilgiye uğrayıp, diğer ikisi olan Türkçülük ve Batıcılığın birlikte iktidar olması şeklinde tanımlanabilir” (Mert, 2019: 197). Osmanlı imparatorluğundan Türkiye Cumhuriyeti’ne geçişte, çok etnikli ve çok dinli bir imparatorluktan laik, tek dinli ve tek uluslu devlete dönüşüm yaşanmıştır. Cumhuriyet Osmanlı’nın Türkçülük birikimlerinden yararlanarak radikal inkılaplarla ulus devlet fikrini fiilen gerçekleştirmiştir.

Kurtuluş savaşı bütün hareket ve sıfatlarıyla Türk milliyetçiliğini temsil etmektedir. “Milli Mücadele”, “Milli İstiklal”, “Milli Zafer”, “Büyük Millet Meclisi”, “Kuvayi Milliye” Kurtuluş davasının lügatinde milli kelimesi dönemin Türkçülerinin yapmak istedikleri tam anlamıyla içine almaktadır. Atatürk nutuklarında Türk milletinin kurtuluşa ve yeniden yükselişe geçişinden bahsederken her defasında yeniden vurguladığı “millet”,

“iradei milliye”, “milliyet” ve “milli hakimiyet” kavramlarını yeni kurulacak olan devletin temel direkleri olarak kullandı.

“Çok uluslu bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğundan, ‘Türk Milliyetçiliği’ni temel alan bir ulus devleti olarak Türkiye Cumhuriyeti’ne ve bugünlere dek gelen süreç, bir toplum ya da millet oluşturma süreci olarak yorumlanabilir” (Akın, 2013: 99). Cumhuriyetin getirdiği en somut yeniliklerden olan Türk milletine ilişkin tanımlamadır. Türkiye Cumhuriyeti’nin vatandaşlık tanımı, din ve ırk esası yerine milli duygular çerçevesinde aidiyet duygusu oluşturulmuştur. İlk olarak 1924 Anayasası’nın 88. maddesinde hazırlanan vatandaşlık tanımı 1945 yılına kadar yürürlükte *“Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın, vatandaşlık itibarı ile Türk ıtlak olunur.”* şeklinde ilk halinde kalmıştır. Daha sonra 1961 Anayasası’nın 54. maddesinde, *“Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk’tür.”* ifadesi 1982 Anayasası’nın 66. maddesinde aynı şekilde tekrarlanmıştır. Görüldüğü gibi Türkiye Cumhuriyeti ve kişi arasındaki vatandaşlık bağı ırk ve din farkı gözetmeksizin hukuksal bir bağ olarak belirlenmiştir. Cumhuriyet’in beraberinde getirdiği milliyetçiliğin en temel ilkesi “Biz Türküz; bu yüzden Türkler tarafından yönetilmeliyiz.” Söz konusu Türkçülük millet anlamına kullanılan Türklüktür. Yeni Türk devletinin millet anlayışı genel olarak kültür, dil ve ideal birliğine bağlı vatandaşlar oluşturmaktadır.

Atatürk ilke ve inkılaplarının iki ana temeli bulunmaktadır: medeniyetçilik ve milliyetçiliktir. Nuray Mert’e göre (2019: 198) medenileşme tasarısını, net bir şekilde Batıcılık ile milliyetçiliği uzlaştıran, seküler bir ulus devlet yaratma tasarısına dönüştüren Cumhuriyet devrimidir. Mert’in de belirttiği gibi milliyetçilik medeniyetçiliğin bir parçasını oluşturur ve araçsal bir niteliğe sahiptir. Cumhuriyet Halk Fırkası’nın beraberinde getirdiği

“altı ok” siyasi ilkeleri Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Milliyetçilik, Devletçilik ve İnkılapçılık yer almaktadır. Altı ok ekseninde gerçekleştirilen yenilikler çok partili rejim denemeleri, kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi, “kültürel devrim” olarak yorumlanan Harf Devrimi, Türk Tarih Tezi ve Dil Devrimi vb. reformlar milli devlet oluşturarak muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bir ulusun oluşabilmesi için gerekli olan olgu ulusal kültürdür. Bağımsızlık ve ulusal benliğin devamlılığının sağlanmasıyla ulusal kültür oluşur ve devamında millet olma süreci desteklenir. Bu nedenle Atatürk millet için ulusal kültüre çok önem vermiştir. Nitekim Türk kültürünün araştırılması ve zenginleştirilmesi için dil ve tarih kurumlarının kurulmasına öncülük etmiştir. Ayrıca aydın-halk bütünleşmesini sağlamak ve kültürü geniş tabana yaymaya yönelikte çalışmalar yapmıştır.

Atatürk’ün himayesinde 1930’lu yıllarda ikisi tarih, üçü dil olmak üzere beş tane milli tarih ve kültüre katkı sağlamak için kongreler gerçekleştirilmiştir. Türk Tarih Kongreleri “Türk” kimliğinin asırlar öncesinde de var olduğunu bunun yanı sıra eski Türklerin kökenleri, göçleri ve anavatanları hakkında bilgi elde ederek “milli” tarih oluşturulması amaçlanmıştır. Esat Sagay’a göre “Türk çocuğu kendini ve mensup bulunduğu “Büyük Türk Milleti ”nin yüksek uygarlığını, yeteneğini ve diğer uluslararasıdaki seçkin konumunu bilecek, ecdadından devraldığı bu “milli ve tarihi” seciyelerle benliğini yükseltecek ve dünya uygarlığına da eskisi gibi şerefli hizmetler yapmayı sürdürecekti” (Toprak, 2012: 148). Öte yandan Türk Dil Kongreleri “Türklerin dilin dünyada yaptığı etkiler üzerinde durulmuştur. Osmanlı ve İslam’ın etkisiyle dile sonradan eklenen Farsça ve Arapçanın dilden arındırılması gerektiği gibi konular üzerinde durularak “milli” dil oluşturulması amaçlanmıştır.

Atatürk döneminde milliyetçilik dönemin siyasi ve sosyal şartlarına göre şekillenmiştir. Erol Güngör'e (1995: 99-100) göre bu dönem ilmi bakımdan yanlışlarla doluydu; heyecana ve propagandaya, slogancılığa fazla yer veriyordu. Atatürk ve inkılapları etrafında yaratılan his ve heyecan atmosferi Türk kültürünü fazla içe kapalı bir hale getirmiş, yeni nesillerin gözünü dış dünyanın gerçeklerine kapamıştı.

Milli Şef döneminde milliyetçilik milli ve dini öğelerden arınarak Batılı ve hümanist bir tarza bürünmüştür. Hasan Ali Yücel Köy Enstitüleri kuruluş amacını şu sözleriyle açıklamıştır; “Köy enstitüleri 1940 yılında, Türk köylülerinin cehalet ve maddi geriliğinin kısa zamanda giderilmesi amacıyla kurulmuştur” (Karpaz, 2012: 457). Köy enstitülerinde okutulan dersler, kültürel ve eğitim hayatında Batı kaynaklı düzenlemeler yapılan Milli Şef döneminde Batıcılık devletin her alanına işlemiştir. “Atatürk zamanında Türklerin Batı içinde bağımsız bir hüviyet taşımaları, hatta çağdaş medeniyetin üstüne çıkmaları öngörüldü ve Batılılaşma milliyetçilikten ayrılmıyordu. 1938-1946 devrinin hümanizması devletin bütün kültür ve eğitim müesseseleriyle desteklenerek yayıldı. Bu dönemde bütün okul kitapları da yeni anlayışa göre değiştirildi” (Güngör, 1995: 99-100).

Milliyetçiler ve CHP'nin arasını Irkçılık ve Turancılık davasıyla birlikte kesin olarak açılmaya başlamıştır. Sabahattin Ali'nin Nihal Atsız'a açtığı hakaret davasında Atsız'ın 3 Mayıs 1944 tarihindeki duruşmasında milliyetçi gençlerin duruşma salonunda ve Ulus Meydanında komünizm aleyhine konuşmalar yapmışlardır. Olaylara müdahale eden polisler ile göstericiler arasında yaşanan çatışma üzerine göstericilerden bazıları gözaltına alınmıştır. Yaşanan bu arbede de tutuklananların yargılaması 7 Eylül 1944'de başlayarak 29 Mart 1945 tarihine kadar süren Irkçılık ve Turancılık Davası olarak tarihe kaydedilmiştir. 3 Mayıs gösterilerinin sorumlusu olarak görülen Nihal Atsız, Alparslan

Türkeş, Nejdet Sançar, Zeki Velidi Togan, Reha Oğuz Türkkkan, Hasan Ferit Cansever, Nurullah Barıman, Orhan Şaik Gökyay, Hamza Sadi Özbek ve Fedai dergisinde yazıları yayınlanan Fethi Tevetoğlu gibi yirmi üç sanık yargılanmıştır. Irkçılık ve Turancılık Davası devletin milliyetçiliğe karşı olan tutumunu ve solcuları koruyan davranışlarının eleştirilmesinin bir sonucu olarak gerçekleşmiştir. 3 Mayıs 1945’de tutuklu bulunan bir grup Türkçü’nün 3 Mayıs olaylarını anmışlar ve daha sonraki yıllarda Türk milliyetçiliğinin geleneği haline gelerek 3 Mayıs Türkçülük Günü olarak çeşitli törenlerle kutlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu 29 Ekim 1923 tarihinden 14 Mayıs 1950 seçimlerine kadar iktidarda bulunan tek parti yönetiminde İsmet İnönü gerek devlet kademelerinde gerekse CHP içinde yüksek kademelerde görevler alan devlet adamıdır. Bu uzun zaman içerisinde İnönü Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı görevinin yanı sıra CHP Genel Başkanı ve CHP Başkan Vekili olarak görevler üstlenmiştir. Çok partili hayata geçiş ve 1950 seçiminde aldığı yenilgiyle ana muhalefet lideri olarak 27 Mayıs 1960 askeri darbesine kadar çok fazla ön plana çıkmamıştır. 1960 darbesinden sonra iktidara el koyan Milli Birlik Komitesi, gerçekleştirecekleri her türlü icraatta İnönü’nün desteğini ve fikrini almışlardır. 1961 seçimlerinde CHP yeterli oyu alamamasına rağmen Milli Birlik Komitesinin desteğiyle 1961-1965 yılları arasında kurulan koalisyonların başbakanlığını İsmet İnönü üstlenmiştir. İnönü 8 Mayıs 1972’de CHP genel başkanlığından, 4 Mayıs 1972’de CHP üyeliğinden ve 14 Kasım 1972’de milletvekilliği istifa ederek Cumhuriyet Senatosu’na senatör olarak

Çok partili hayata geçiş yaptığımız Demokrat Parti (DP), 14 Mayıs 1950 genel seçimlerinden 27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle iktidardan uzaklaştırılınca kadar geçen on yıl içerisinde Türkiye siyasi tarihini şekillendirecek önemli girişimlere imza atmıştır.

CHP'nin milliyetçilere karşı olan tutumu ve Köy Enstitülerinde çocuklara komünizm propagandası yapıldığı iddiaları CHP'li ve milliyetçi camiasının arasını açmıştır. Bu karşıtlığın farkında olan DP iktidarı CHP'ye oranla milliyetçilere karşı daha hassas davranmış ve milliyetçilerin DP'ye yakınlaşması için girişimlerde bulunmuştur. Özellikle DP'nin komünizmle mücadeleyi hükümet programına almaları milliyetçi camiada büyük bir bayram havası oluşturmuştur. DP iktidarda bulunduğu yıllarda milliyetçi camiayı CHP'ye karşı güç sağlamak ve komünizmle mücadele etmek için tampon görevinde kullanmıştır.

DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte ülke genelinde hürriyet havası esmeye başlamıştır. Oluşan bu özgürlük ortamında milliyetçi dernekler ve neşriyatların sayısı hızla artmaya başlamıştır. Bu derneklerin en önemlisi Türkiye Milliyetçiler Derneğiydi. Dönemin birçok ünlü düşünce adamlarını çatısı altında toplayan dernek mitingler, konferanslar ve komünizme karşı durmak için çalışmalar yürütmekteydi. Derneğin 22 Ocak 1953 akşamı DP iktidarı tarafından ansızın kapatılması milliyetçi camia üzerinden bomba gibi patlamıştır. CHP iktidarı döneminde çok yıpranan ve DP iktidarının gelişine sevinen milliyetçilerin sevinçleri çok uzun sürmemiş ve milliyetçilerin DP iktidarına olan güvenleri sarsılmıştır.

1.1.4. 1960-1980 Arası Değişen Siyasetin Lisanı

14 Mayıs 1950 seçimiyle birlikte Demokrat Parti'nin Türk siyasi hayatında on yıllık iktidar hayatı başlamıştır. 1950 seçimlerinde DP %53 oy alarak 408 sandalye aldı,

CHP %40 oy alarak 69 sandalye alabilmiştir. 1950 seçimlerinin bu şekilde sonuçlanmasında CHP'nin kazanan "her şeyi alır" ilkesinin etkisi bulunmaktadır (Ahmad, 2019: 109). 1950 seçimlerinden sonra gerçekleştirilen 1954 seçimlerinde DP %57,6 oy alarak yükselişe geçmiştir. DP elde ettiği zaferle gittikçe otoriterleşmeye başlamıştır ve bu durum 1957 seçimlerinde %10 civarında oy kaybı yaşamasına yol açmıştır. İktidara geldiği ilk yıllarda olumlu faaliyetleri olan DP, ilerleyen zamanlarda muhalefete yönelik sert önlemler almaya başlamıştır. "Millet Partisi'ni kapatmış, CHP'nin bütün mal varlığına el koymuş, basına ciddi kısıtlamalar getirmiştir. Öyle ki, 19 milletvekili bu yasaya itiraz ettiği için istifa etmiş ve Hürriyet Partisi'ni kurmuştur. 13 Eylül 1957'de çıkartılan seçim yasası ile muhalefete dönük engellemeler devam etmiştir" (Koyuncu, 2015: 61). Yaşanan bu olaylar üzerine DP'nin temel ilkelerinden ayrıldığını düşünen parti kurucularından Fuat Köprülü partiden istifa etmiştir.

Adnan Menderes hükümetine 27 Mayıs 1960 günü sabahın erken saatlerinde asker müdahale gerçekleştirilmiş ve radyolardan duyulan ilk askeri darbe olarak Türk darbeler tarihine kaydedilmiştir. 27 Mayıs 1960 askeri darbesinin gerekçelerinden birisi "Kemalist devrimlere sahip çıkmak ve laikliği tehlikeye sokan din istismarını önlemeye çalışmaktır" (Kurtoğlu, 2018: 212). Darbeyi gerçekleştiren 38 subay tarafında oluşturulan Milli Birik Komitesi (MBK) siyasi iktidara el koymuştur. Bu komite DP'nin hükümet üyesi ve parti milletvekillerini anayasayı ihlal etmekle suçlamışlar ve Cumhurbaşkanı, hükümet üyeleri ve birçok DP'li milletvekilini tutuklanmışlardır. 14 Ekim 1960'da başlayan Yassıada Mahkemesi 15 Eylül 1961 günü kararını açıklamıştır. Mahkeme yargılamaların başta Celâl Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan olmak üzere 15 idam cezası, 31 müebbet hapis cezası vermiştir. İnönü dahil çoğu kişinin mahkemenin kararlarını eleştirilmesiyle Celal Bayar'ın cezası ömür boyu hapse çevrilirken

Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın ölüm cezaları infaz edilmiştir. Türkiye demokrasi hayatı 10 yıl gibi kısa bir sürede kesintiye uğramış ve ağır bir darbe almıştır. 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesiyle birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nde darbeler tarihi başlamıştır.

9 Temmuz 1961 yılında kabul edilecek ve Türkiye demokrasi hayatında büyük değişimleri beraberinde getirecek olan 1961 Anayasası'nın hazırlanması için MBK Profesör Sıddık Sami Onar başkanlığında bir grup akademisyenin yer aldığı bir komisyon oluşturulmuştur ve anayasanın son hali referandum ile onaylanmıştır. “Entelektüelleri kapsamak için alınan bu karar, 27 Mayıs hareketinin niteliğini tamamen değiştirdi ve onu sırdan bir hükümet darbesinden kurumsal bir devrime dönüştürdü” (Ahmad, 2017: 153). Türkiye için 1961 anayasası 1924 anayasasına göre büyük bir gelişmelerin habercisi olmuştur. 1961 anayasası yasama, yürütme, yargı, yurttaş haklarının güvencesi, sendikaların uzun süren mücadelesiyle grev hakkı elde etmişlerdir, üniversitelere ve TRT'ye özerklik vermek gibi birçok yeni gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Bu yeniliklerden anlaşılacağı üzere artık düşünce, yayın ve örgütlenme özgürlüklerine 1961 anayasası güvence sağlamıştır. “1960-1965 yılları arasındaki darbe sonrası dönemde, toplumsal ve ideolojik gelişimin hızlandığı bir süreç yaşandı; bu gelişim, Türkiye’de cumhuriyet rejiminin temel ilkeleriyle uyumluydu. Tüm toplumsal grupların görüşlerini ifade etme ve çıkarlarını savunma hakkı tanınmıştır” (Karpas, 2015c: 272). Bu gelişmelerin yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti sosyal devleti tesisi edebilecek bir devlet olmak için çalışmalara başlamıştır. “Devletin sosyal adaleti sağlayacak şekilde ekonomik kalkınmayı planlama hakkı ve bireyin mülkiyet ve girişim özgürlüğü hakkıyla birlikte, ekonomik ve sosyal haklarda vaat ediliyordu” (Ahmad, 2020: 193).

13 Ocak 1961 tarihine gelindiğinde parti yasakları kalkmış irili ufaklı 14 parti Türk siyasi tarihine isimlerini yazdırmıştır. 1961 Anayasası ile Türkiye için büyük değişimler yaşanmış olsa da temeldeki yapı aynı kalmıştır. Siyasi partilere izin verilmesiyle birlikte Türkiye tarihinde “Titrek muhalefet” dönemi olarak bilinen dönem başlamıştır. 1961’de Türk siyasi arenasına çıkan partilerden yeni partiler; Adalet Partisi (AP), Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Türkiye İşçi Partisi (TİP). AP ve YTP Demokrat Partinin mirasını taşımaktaydı lakin TİP sosyalist hareketin bugüne kadar oluşturulduğu en legal örgüt olmuştur (Şener, 2014: 356). 60’lar Türkiye’inde siyasi iktidarsızlıklar dikkat çekmektedir. Kurulan koalisyonları askeri müdahale tehdidi bir arda tutuyordu. 1965 seçimlerinde tek başına iktidara gelen AP ülkede kısa sürelide olsa siyasi istikrarı sağlamıştır. Diğer yandan Türkiye Cumhuriyetinin kurucu partisi olan CHP 1960’larda kendisine yeni bir rol arayışına girmiştir. CHP 1965 seçimlerinden hemen önce İsmet İnönü geliştirilen Ortanın Solu kavramı ile 60’lar siyasi arenasında görücüye çıkmıştır (Uçkan, 2017:453). Ortanın Solu siyasi söylemi her ne kadar İnönü tarafından ortaya atılsa da kavramı asıl geliştiren 60’lar ile birlikte ismini duyurmaya başlayan Bülent Ecevit’tir. “1960’lı yıllarda ve 1970’lerde ortanın solu, İnönü ve Ecevit’in söyleminde, Kemalist devletçilik ve halkçılık ilkelerinin, sosyal devlet uygulamalarının garantörlüğünde solcu bir revizyona tabi tutulmasına karşılık geliyordu” (Ağdaş, 2014: 216).

1950’lerde kentleşme, 1960’larda transistor radyo ve 1970’lerde televizyon gibi elektronik kitle iletişim araçlarının kırsala dahil yayılmaya başlaması, diğer yandan dergi ve gazetelerdeki hür ifade özgürlüğü toplumsal değişmeyi de beraberinde getirmiştir. 1961 Anayasası ile yazılı basında yaşanan gelişmeler sayesinde Marksist ve İslami yayınlar kolayca ulaşılabilir hale gelmiştir. 1961 Anayasası’nın oluşturduğu özgürlük havası sol camianın canlanmasına yardımcı olmuştur. Bu özgürlük ortamında sol camianın

yayınlarına küçük kasabalarda dahil ülke genelinde rahatça ulaşılması milliyetçi ve muhafazakar kesimi rahatsız etmiştir. Türk sağı duyduğu bu rahatsızlıktan dolayı komünizmle mücadele etmek için örgütlenmeye başlamışlardır.

Canlanan ideolojik faaliyetlerin, siyasi iktidarsızlığın yanı sıra 60'lar Türkiye'sinde Talat Aydemir'in başında bulunduğu Albaylar Cuntasının 9 Temmuz 1962 ve 20 Mayıs 1963 tarihlerinde iki defa darbe girişiminde bulunmasının ve 1963, 1964, 1967 yıllarında Kıbrıs'ta Türklere yönelik yapılan katliamlara karşı nasıl direnileceği konuşulmaktaydı. Kıbrıs krizi 60'lı ve 70'li yıllarda acı olayların yaşandığı bir olay olarak Türk siyasi hafızasına kaydedilmiştir. 1959 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasına karar verilmiştir. Kıbrıs'ta yaşayan Türklerin hakları Türkiye, Yunanistan ve İngiltere garantörlüğünde olması kararlaştırılmıştır. "1963 sonunda, Kıbrıs devlet başkanı Başpiskopos Markios'un, Türklere genişletilmiş azınlık hakları önermesi ve Kıbrıslı Rumları self-determinasyon hakkını kullanarak Enosis'i geliştirmesinin zemin yaratmaya koyulması üzerine, silahlı çatışmalar baş gösterdi" (Kızılyürek, 2017: 339). Kıbrıslı Rum liderliğinin Kıbrıslı Türkleri azınlık olarak görmeleri ve yönetimde Türkleri yok sayarak Yunanistan Enosis'i talepleri üzerine karmaşıklıklar yaşanmıştır. "1963'te Markaryos önderliğindeki Kıbrıslı Rumlar iktidar paylaşımına dayalı anayasayı ihlal ederek Kıbrıslı Türkleri hükümetten çıkardılar. Çok geçmeden Türklere karşı katliamlar başladı. Türkiye buna 1964'te Türkiye'de yaşayan Rum vatandaşlarının ikamet izinlerini iptal ederek cevap verdi" (Findley, 2019: 322). Kıbrıs'ta Türklere yönelik uygulanan katliamlar Türkiye'deki büyük bir yankı yapmış derin bir üzüntüye sebep olmuştur. Türkiye halkı Kıbrıs'a yönelik askeri müdahale için devletlerine destek olmuşlardır. Fakat 1964 yılında ABD Başkanı tarafından İnönü'ye gönderilen mektubun 1966 yılında açıklanmasıyla ülke genelinde büyük bir hayal kırıklığı yaşamıştır. Mektupta ABD'nin vermiş olduğu silahların onların

onayı olmadan kullanılamayacağı ve Sovyetler Birliği tarafından Türkiye'ye yönelik bir saldırı olursa yardım etmeyecekleri uyarısı yazmaktadır. Amerika'nın Türkiye'ye karşı tutumu ülkede Amerikan karşıtlığı gösterileri beraberinde getirmiştir.

1960'ların sonlarında sol camia antiemperyalist ve rejim değiştirmeye yönelik birçok gösteri gerçekleştirmişleridir. 6. Filo olayı, Komer olayı ve üniversitelerde yaşanan antiemperyalist gösteriler 12 Mart 1971 askeri müdahalesine kadar devam etmiştir. 1950 ve 1960'lar insan hakları 1960 ve 1970'ler öğrenci ve işçi hareketleri gündeme gelmişlerdir. 1960'ların sona doğru artan toplumsal hareketlilik çeşitli boyutlarda kendisini göstermiştir. 60'larda yaşanan çatışmaların çoğunluğu düzen yanlısı ve karşıt güçler arasındaki biz ve ötekiler şeklindeki cepheleşme şeklinde olduğu söylenebilir (Findley, 2019: 314). 1960'lı yılların sonlarına damgasını vuran toplumsal hareketliliğin kuşağı olarak bilinen 68 kuşağıdır. "1968'de yaşanan eylemler ve öğrenci hareketleriyle birlikte toplumsal hareketler sosyolojisi de bir dönüm noktasına girmiştir" (Işık, 2014: 241). Bu kuşak 68 hareketinin temsilcisidirler. "Çocukluktan gençliğe geçişlerini 60'larda yaşayan, dönemin koşullarının yarattığı ortam sayesinde fazla ezilmeden, hatta Türkiye'nin görüp görebileceği görelilik olarak en özgür ortamda serpilerek ve özgüveni tam olan insanların hareketidir 68 hareketi" (Erten, 2014: 839). 1968 hareketinin Türkiye'deki yansımaları devrimci kuşaklara isyan geleneğini bırakmıştır. "Türkiye'de 68 hareketi olarak öğrenci gençlik muhalefatinin sosyalistleşmesi sürecidir ve kitlesel bir güç olma yolunda önemli bir dönemeçtir" (Erten, 2014: 839).

1964 yılından itibaren devrimci ve sosyalist gençler üniversitelerde örgütlenmeye başlamıştır. İlk başlarda Fikir Kulüpleri olarak üniversiteleri çeşitli fakültelerinde örgütlenen gençler 1965 yılında oluşan çeşitliliği tek çatı altında toplayarak Fikir Kulüpleri

Federasyonu (FKF) kurmuşlardır. FKF başkanı olarak Aslan Sonat ikinci başkan olarak Mahir Çayan karşımıza çıkmaktadır. Mahir Çayan 21 gün sonra Aslan Sonat'ın FKF başkanlığına gelmiştir. 1969 yılına kadar FKF'da etkili olan TİP etkinliğini kaybetmiştir. 1969 yılında FKF'nin yeni başkanlığına gelen Yusuf Küpeli ile federasyonun yönetim anlayışı değişmiştir. Yeni yönetim 'militan mücadele'yi benimsemiş ve parlamento dışı muhalefete ağırlık veren, sol bir devrim perspektifine inanmış bir ekipti. Bu grup, doğrudan bir 'sosyalist devrim' yerine, 'Milli Demokratik Devrimi' (MDD) tezini savunuyorlardı" (Aydın ve Taşkın, 2018: 161). 1969 yılında Fikir Kulüpler Federasyonu (FKF) ismini Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (TDGF) olarak değiştirdi. TDGF kısaca hafızalara Dev-Genç olarak kaydedilmiştir. Dev-Genç Türkiye'de solun ana merkezilerinden birisidir. Dev-Genç "toplantıların, tartışmaların şeklen ve içerik itibarıyla değişmeye başladığı 69 yılından sonra 'devrim'in güncelliğini ve buna uygun siyaseti kendisine merkez alan bir gündem, bir öğrenci örgütlemesinin değil siyasi bir örgütlenmenin refleksiyle var olmuştur" (Ünüvar, 2014: 833). Dev-Genç 1969 sonlarında başlayan faaliyeti 12 Mart'a kadar devam etmiştir. Kısa süren hayatında sadece İstanbul ve Ankara'daki üniversitelerde değil Anadolu'da bulunan üniversitelerde de örgütlenmiştir. "Dev-Genç, kitlesel bir gençlik örgütü olmakla birlikte, 1970'in sonlarından itibaren devrimci mücadeleyi yürütecek silahlı gruplar, daha sonra THKO (Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) ve THKP-C (Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi) içinde örgütlenmişlerdir" (Aydın ve Taşkın, 2018: 161).

Türk solunda örgütlenme hareketleri devam ederken bu duruma tepki olarak Türk sağda antikomünizme karşı örgütlenmeye başlamıştır. Milli Türk Talebe Birliği (MTTB), Ülkü Ocakları ve Komünizmle Mücadele Dernekleri milliyetçi ve muhafazakâr camianın buluşma noktaları olmuştur. Bunun yanı sıra sol camianın militanlaşan faaliyetlerine karşı

Ülkü Ocakları 1968 yılında Komando okullarını kurmuştur. Komanda okullarında ülkücü gençlere paramiliter yani yarı askeri eğitim verilmiştir. Paramiliter, işlev ve örgütlenme olarak gönüllülere askeri eğitimin verildiği devlet tarafından desteklenen yarı askeri güç demektir. 23 Haziran 1970 tarihine gelindiğinde DİSK' e karşı milliyetçiler Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu (MİSK) kurmuşlardır.

Komünizmle mücadele milliyetçi ve muhafazakârların en çok zaman harcadıkları konulardan birisidir. Sadece Türkiye değil dünyadaki birçok ülkede milliyetçi ve muhafazakar camia komünizmle mücadele etmiştir. Komünist rejimler manevi ve milli değerleri yok ederek kendi gayelerine hizmet eden toplumlar oluşturmak istemektedir. Aliya İzzetbegoviç'e göre (2017: 40) komünist idare, öncelikle insanların dini inançlarından başladı ve tüm insanları kendi inançları doğrultusuna çevirmek gerektiğini ve artık yeni bir dönemin geldiğini ortaya koyuyordu.

Komünizmin Türkiye'de milliyetçi ve muhafazakâr kesimin arasındaki bağı besleyen bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle komünizmle mücadele 1960'larda milliyetçi ve muhafazakâr düşünce yapılarının birleşmesinde baskın bir rol üstlenmiştir. "Komünizm tehdidi, artık, Türk sağına bir araya getiren temel faktörlerden biri olmuştur. Bu çerçevede antikomünizmin Türk sağına bir araya gelişinde 'kurucu öteki' işlevi gördüğü söylenebilir" (Koca, 2017: 549). Türk sağından İlhan Darendelioğlu, Necip Fazıl Kısakürek, Peyami Safa gibi isimler sosyalist ve sol görüşse sahip yapıları komünizmle aynı kefeye koyarak gizli komünist olarak değerlendirmişlerdir. "Komünist-komünizmle mücadele eden karşıtlığını Carl Schmitt'in kavramlarıyla ifade edilirse, ahlakta iyi, estetikte güzel, ekonomide karlı olan dosta diğer bir deyişle komünizmle mücadele edene aitken; sırasıyla kötü, çirkin ve zararlı olan ise düşman olan komünistlere aittir" (Koca, 2017: 555).

1966 yılında Genelkurmay Başkanlığına atanan Cemal Turan dönemin komünizmle mücadele eden kişileri arasında yer almaktadır. Turan yayınladığı Yıkıcı Faaliyetlerle Mücadele emirinde diğer bilinen ismiyle Komünizmle Mücadele El Kitabı bütün askeri birliklere dağıtılarak komünistlerin Türkiye’yi ele geçirmek istediklerini ve bu isteklerine ulaşacak olurlarsa ülkede yaşanacak olanlar anlatmaktadır.

“Türk milleti etnik gruplarla paramparça edilecek, din kalkacak, camiler tahrip edilecek. Türk erkek nesli Rusya steplerine sürülecek, buna mukabil komünizmi benimsemiş erkek kitlesi getirilip yeni bir nesil yetiştirilecek, Türklük yok edilecek” (Turan, aktaran Koca, 2017: 553).

Türk sağ komünistleri, dine ve ahlaka saldıran Moskof maşaları olarak görürler ve onlara göre komünistler halkı kandırıp ülkeyi parçalamayı hedefleyen mutlak kötüdürler. Bu nedenle sapık ideolojilerden biri olarak yorumlanan komünizmle mücadele Türk sağ için hayat memat meselesi olmuştur. Bu nedenle Türkiye tarihinde en yıkıcı cereyanlardan birisi olan komünizmle mücadele edilebilmesi için üç farklı yılda, üç farklı şehirde Komünizmle Mücadele Dernekleri kurulmuştur. Bu derneklerin birincisi Zonguldak’ta 1950’de, ikincisi İstanbul’da 1956’da ve üçüncüsü İzmir’de 1963 yılında kurulmuşlardır. Komünizmle mücadele için 11 Ocak 1963 yılında meclis bütün partilerin dahil olduğu Komünizmle Mücadele Komisyonu kurmuştur (Ahmad, 2020: 222). Meclisin bu girişiminden bir yıl sonra Komünizmle Mücadele Dernekleri üç ilde sınırlı kalmayıp ülke çapında 110 şubesiyle örgütlenmiştir. “KMD marazi ve paranoid denilebilecek bir anti-komünizmden öte bir fikri bir zahmete girmediler; dini ve maneviyat, komünizme karşı set çekecek hamaset malzemesi olarak iş görüyordu” (Yanık ve Bora, 2017: 297). Bu nedenledir ki Türkiye özelinde sağ kendisini komünizmle mücadele edebilecek tek alternatif güç olarak sunmuştur. Nitekim sağın popülist söylemlerinde İslam’ı komünizm

zehrinin tek panzehir olarak tanıtılmıştır. Feroz Ahmad'e (2019: 136) göre İslam'ın komünizme karşı panzehir olarak görev yüklenebileceğini düşünen Amerikan Ulusal Güvenlik Kurumu (NSA) iç hizmet belgesine eklenmiştir.

Komünizmle Mücadele Derneklerinin ürettikleri antikomünist söylemler sayesinde 1950-1970 yılları arasında en önemli siyasi yapılanmalardan birisi olmuştur. KMD'nin faaliyetleri iki şekilde sınıflandırılabilir. "İlki söz ve uyarıya dayanan neşriyat, konferans, miting gibi faaliyetlerdir. Buradaki amaç, 'komünizm heyulası'nı ve komünistleri teşhir etme, komünizme karşı milli bilinci yükseltme ve komünistleri uyarmadır. İkinci faaliyet türü ise, söz ve uyarıdan 'anlamayan' komünistlere 'hadlerini' bildirmeye yönelik saldırılardır" (Koca, 2017: 559).

1960'ların sonlarına doğru ülke içinde yaşanan kaos Türkiye'yi 12 Mart 1971 Muhtırasına götürmüştür. "Aşırı sağ ve soldaki 'sistem dışı' etkin siyasal güçler açısından 1960'larla 1970'ler arasındaki en büyük fark ise, 1960'larda egemen konumdaki solun 1970'lerde sağ tarafından, özellikle Türkeş'in emri altındaki aşırı milliyetçi silahlı güçlerin yarattığı şiddet aracılığıyla fazlasıyla dengelenmiş olmasıydı" (Findley, 2019: 318)

12 Mart 1970 Muhtırası, Milliyetçi Demokratik Devrim (MDD) üyelerinin planladıkları darbeye karşı yapılan bir darbedir. MDD sosyalist bir iktidardan ziyade anti-emperyalist ve Kemalist rejimlerin canlandığı bir yönetim kurmak istemektedir. "Yeni bir darbe ile yönetime el koyup, ülkeyi kapitalist olmayan kalkınma yoluna sokmayı hedefler" (Aydın ve Taşkın, 2018: 193). 12 Mart Muhtırası, 9 Mart 1970'de yapılması planlanan sol darbe girişimi cunta içerisinde yaşanan çeşitli nedenlerle ertelenmiştir. 9 Martçıların yapacağı sol darbeden haberdar olan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin devlet refleksiyle yapılmış olduğu bir darbedir. Devleti Kurtarma Planı (Dev-Kurt) bu refleksin

bir çıktısıdır. “12 Mart, günler öncesindeki sol markalı darbe girişimine karşı resmi ideolojinin, hegemonyanın, ideolojik anlamdaki tepkisi ile şekillendiği kadar, bu darbenin silsile-i meratibe uymayan karakterine de bir tepki niteliği taşımaktadır” (Kaynar, 2017: 35).

1970’li yılların Türkiye’si siyasal şiddetin arttığı ve iki periyotta incelenen bir dönemdir. Yetmişlerin ilk dönemi 12 Mart ile başlayarak CHP-MSP koalisyonunun kurulduğu 26 Ocak 1974 yılına kadar devam etmektedir. İkinci dönem ise 7 Şubat 1974 de güvenoyu alan CHP-MSP koalisyonuyla birlikte 12 Eylül 1980 darbesine uzanmaktadır. 1970’lerin ilk koalisyonu olan CHP-MSP koalisyonu, Ecevit’in Kıbrıs Fatihi olarak halkın sevgisini kazanmasıyla birlikte erken seçime gitmek istemesiyle bozulmuştur. “Fakat sağ partiler kendileri için iyi sonuçlanmayacağını tahmin ettiklerinden dolayı seçime gitmeyi reddettiler. Ecevit’in istifası ile başlayan hükümet krizi 241 gün sürdü ve hükümet kurulamadı. Sonuçta Milliyetçi Cephe olarak adlandırılan AP, MSP, MHP ve Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) hükümeti kurdu” (Koyuncu, 2015: 64). Milliyetçi Cephe sol camiada sert yankılanmış ve hareketlenmeye sebep olmuştur. Bu durumun sonucu olarak sağ ve sol çatışmalarının oluşturduğu anarşi dönemi durdurulamadan daha da kuvvetlenerek tüm hızıyla devam etmiştir. 1977 seçimlerinde Demirel İkinci Milliyetçi Cephe kurmuştur. Ancak bu hükümetinde ömrü uzun olmamıştır. Ecevit AP’den ayrılan ve CGP ile kurduğu hükümet TBMM’den güvenoyu almadığı için ömrü bir ay sürmüştür. Daha sonra Demirel’in kurduğu hükümette siyasi iktidarsızlığı durdurmada başarılı olamamıştır. Türkiye 1970’lerinde oluşan siyasi iktidarsızlık ve anarşi ile oluşan iç savaş durumu 12 Eylül 1980 darbesine ortam hazırlayan gelişmelerdendir.

12 Mart 1971 Darbesinden 1973 yılına kadar gelen sürede teknokrat hükümetler kurulmuştur. 12 Mart 1971 Darbesi'nden sonra Başbakanlığa gelen Nihat Erim, Milli Birlik Hükümeti'ni kurmuştur. Önceden sadece ismi geçen anarşi ve asayiş kavramları 1970'lerin gündemine damgasını vurmuştur. Bu iki kavram 1971-1974 yılları arasında devlet şiddetini anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. “Asayiş, düzen, güvenlik ve huzur anlamlarındadır. Anarşi, her türlü toplumsal muhalefeti, en başta gençlik muhalefetini ‘sosyalist gençlik muhalefetini’ ifade etmek için kullanılır. Asayiş arzulanan, anarşi ise önlenmesi gerektir. Asayışı tesis edecek olan da anarşiyi ortadan kaldıracak olanda devletin kendisidir” (Kaynar, 2017: 1092). 12 Mart darbesini yapanlara göre asayişin sağlanması için anarşinin yani 68 Kuşağının tasfiye edilmesi gerekmektedir ve bu görev devlete düşmektedir. Türk devlet geleneğinde yer edinmiş olan “Ya devlet başa ya kuzgun leşe” sözünden hareketle devlet ülkede asayışı sağlamak için anarşiye son vermeliydi. Anarşiye son verme yükümlülüğüne sahip olan devlet gençlik muhalefetleriyle yani sosyalist gençleri kontrolü almaya çalışmıştır.

12 Mart Muhtırasıyla yönetime el koymayan askeriye demokratik bir hükümet ile anarşiyi bitirilmesini aksi halde yönetime el konulacağını bildirmişlerdir. Bu nedenle 12 Mart darbesinin siyasi uzantısı olan Nihat Erim hükümeti devlet otoritesiyle anarşiyi bitirerek asayışı sağlayacağını temin etmiştir. Erim'in 26 Mart'ta kurduğu hükümet 22 Nisan kadar geçen yaklaşık bir aylık süre içerisinde ülke genelinde çeşitli olaylar yaşanmıştır. Bu olaylardan bazıları: 15 Mart'ta Akbank'ın Selamiçeşme şubesi soyulur, 3 Nisan'da Ankara'da üç ABD'li kaçırlır, 6 Nisan'da Mete Has ve Talip Aksoy fideye için kaçırlır, 11 Nisan'da Korgeneral Atıf Erçikan'ın kapısına bombalı paket bırakılır, 21 Nisan'da Osmanlı Bankası Kavaklıdere şubesi soyulur (Kaynar, 2017: 1093). Bu olaylar üzerine devlet çeşitli tutuklama ve idam kararları almıştır.

1960'ların sonralarında AP içindeki bölünmeler 1973 seçimlerinde AP'ye güç kaybettirmiştir. 1973 seçimlerinde sağda AP, MSP ve Demokratik Parti yer alırken solda tek başına CHP yer almaktadır. TİP'nin 1971 muhtırasıyla kapatılması ve sağdaki parçalanma 1973 seçimlerinde solun tek gücü olan CHP'nin işine yaramıştır. Fakat siyasi arenada yaşanan bütün bu gelişmelere rağmen 1973 seçimlerinden hiçbir parti galip çıkamamış ve 12 Eylül 1980 darbesine kadar sürecek olan koalisyonlar dönemi başlamıştır. İlk olarak 26 Ocak 1974 tarihinde Türk siyasi arenasının iki zıt kutup olan CHP-MSP koalisyonu kurulur.

1970'lerin ikinci dönemi 1974 yılında CHP-MSP koalisyonu ile başlamıştır. CHP-MSP koalisyonu 15 Mayıs 1974'de Genel Af Kanunu çıkarana kadar 68 kuşağı bastırılmış birçok öğretim üyesi, sanatçı ve yazar tutuklu kalmışlardır. "1971 darbesiyle 1974 affı arasındaki kanlı baskılar ve hapishanedeki koşullar 68 kuşağının radikallerinin kendi öznellikleriyle modern devletin kendisine itaatkar vatandaşlar oluşturma çabasıdır" (Findley, 2019: 324). 12 Mart darbesi sonrası TİP kapatılmış, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) köşesine çekilmiştir. 1961 Anayasasında Nihat Erim'in tabiriyle Türkiye'ye lüks olduğu için değişiklikler yapılmıştır. Komünizmle mücadele artık dernekler ve yayınlar ile yürütölmek yerine paramiliter eğitimler almış Ölkücölere devredilmiştir.

Şiddetlenen sağ ve sol çatışmalarıyla birlikte Türkiye artık iç savaşa doğru gitmektedir. Türkiye kurtarılmış bölgeler, sokak çatışmaları, kahvehane taramaları, faili meçhul cinayetler, üniversite ve yurt baskınları ve Çorum'da, Maraş'ta yaşandığı gibi kitlesel linç dönemleri, kısaca bir sivil savaşa gebedir" (Kaynar, 2017: 1095). 1970'lere geldiğimizde ölkö içerisindeki şiddet sağ ve sol arasında olmaktan çıkmış etnik ve dini

farklılıklardan kaynaklanır hale gelmiştir. Uzun süredir çeşitli şekillerde şiddete maruz kalan Aleviler kendilerini siyasal olarak sola ve laiklere yakın bulmaları nedeniyle 1970’lerde tekrardan şiddetin hedefi olmuşlardır. Aleviler 1978 yılında Malatya, Bingöl ve Sivas’ta saldırıya uğradılar. Olaylar daha da şiddetlendi ve Aleviler, “1978 Kahramanmaraş (en az 109 ölü ve 170 ağır yaralı) ve 1980 Çorum (30 ölü ve kitlesel bir Alevi göçü) katliamlarında olduğu gibi, özellikle sağdan kaynaklanan şiddete maruz kalmışlardır” (Findley, 2019: 320). 1980’lerden sonra, 70’lerde şiddete bulaşan sağcılar solcuların geçtiği hapisane ve işkence ile modern devletin kabul görmüş gençleri olmaları için sözde eğitime tabi olmuşlardır.

1.1.4.1. Süleyman Demirel ve Adalet Partisi

Sami Süleyman Gündoğdu Demirel, 1924 yılında Isparta’nın Atabey ilçesinin İslamköy kasabasında doğmuştur. Babası Hacı Yahya Demirel 1. Dünya Savaşı ve Milli Mücadeleye katılan Kurtuluş Savaşı gazilerindendir. 1955-1963 yılları arasında İslamköy belediye başkanlığı yapan Hacı Yahya Demirel çevresinden saygı gören birisidir. Demirel annesi yardımıyla küçük yaşlardan Kuran-ı Kerim okumaya başlamış ve ezberlemiştir. Kuran-ı Kerim’i ezbere bilen Demirel Anadolu gezilerinde bilgisinden faydalanarak Anadolu halkının bir parçası olduğu seçmene hissettirmiştir.

Demirel İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği bölümünden mezun olduktan sonra Elektrik İşleri Etüt İdaresi’nde çalışmaya başlamıştır. “1950 yılında, elektrik ve sulama konularında araştırma yapmak için ABD’ye gönderildi. 1954 yılında Baraj Dairesi Reisliği’ne getirildi. Aynı yıl, Eisenhower Bursu’nu kazanan ilk Türk sıfatıyla tekrar ABD’ye gitti” (Bora, 2018: 550). Adanan Menderes’in yurt gezilerine katılan Demirel Menderesin dikkatini çekmiştir. Menderes, Demirel hakkında “bu çocuğa dikkat edin, geleceğin başbakanıdır” sözlerini söylemiştir. Demirel 32 yaşında Menderes

tarafından Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü görevine getirilmiştir. Demirel'in DSI'deki bu görevi onu aktif siyasete götüren en önemli yollardan birisi olmuştur. “Demirel halkçı olmakla beraber cumhuriyetçi, modernist, Atatürkçü, demokrasiyi isteyen ve bu kavramları benimseyen biriydi” (Karpaz, 2015a: 21).

Demirel'in siyasi hayatı 1962 yılında Adalet Partisine katılmasıyla başlamıştır. Adalet Partisinden 1963 yılında AP'lilerin 27 Mayıs darbesiyle tutuklanan DP'li siyasi mahkumlara kısmi af uygulanmasını protesto eden göstericiler tarafından parti binasına düzenlenen saldırıdan sonra partiden ayrılarak aktif siyasetten uzaklaşmıştır. Fakat bu ayrılık uzun sürmemiş AP genel başkanı Ragıp Gümüşpala'nın 1964'de vefatı üzerine AP yönetiminde çıkan kriz Demirel'i tekrar siyaset sahnesine çıkarmıştır. Demirel'in siyaset sahnesine dönüşü AP Genel Başkanı seçimlerinde rakipleri Sadettin Bilgiç ve Tekin Arıburun'u ezici bir üstünlükle yenerek gerçekleşmiştir. “ Türk siyasi sahnesini domine eden figürlerden farklı olarak Demirel, kurucu kadroların yetiştirdiği elit kurumlardan gelmeyen ama bizzat onların kurduğu Cumhuriyet'in bir ürünüydü” (Demir, 2017: 506). 1961 Anayasası ile oluşan özgürlük ortamıyla birlikte Türk siyasi arenası yeni partiler ve siyasi aktörler ile birlikte yavaş yavaş değişmeye başlamış ve Kurtuluş Savaşı kahramanları yani askeri bürokratlar dönemi kapanmaya başlamıştır. Siyasi hayatında Cumhurbaşkanlığı, başbakanlık ve başbakan yardımcılığı gibi çeşitli görevlerde bulunan Demirel Adalet Partisinin 12 Eylül 1980 darbesinden sonra kapatılmasıyla siyasi hayatına zorunlu olarak ara vermiştir. 12 Eylül 1987 yılında referandum ile seçim yasaklarının kaldırılmasıyla Hüsamettin Cindoruk'un genel başkanlığında bulunduğu Doğru Yol Partisine 24 Eylül 1987 tarihinde genel başkan olarak seçilmiştir. Demirel Cumhurbaşkanı olduğu 16 Mayıs 1993'e kadar siyasi hayatına DYP ile devam etmiş Cumhurbaşkanlığı süresi bittikten sonra siyasi hayatına son vermiş 17 Haziran 2015 tarihinde vefat etmiştir.

27 Mayıs 1960 darbesiyle getirilen parti faaliyetleri yasağı 13 Ocak 1961 tarihinde kısmen kaldırılmıştır. Bu izinle birlikte Türk siyasi tarihinde hayatı uzun ve kısa sürecek olan 14 parti kurulmuştur. Kurulan yeni partiler arasından en önemlisi Ragıp Gümüşpala tarafından kurulan Adalet Partisidir.

27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle kapatılan DP'nin ardılı olarak 11 Şubat 1961'de Türkiye siyasi tarihine giren Adalet Partisi içerisinde pek çok DP üyesiyle 1965-1971 yıllarında tek başına, 1970'li yılların ise büyük bir bölümünde koalisyonlarla ülke yönetiminde söz sahibi olmuş sağ ve liberal görüşlü bir partidir.

AP lideri Ragıp Gümüşpala 27 Mayıs Darbesi esnasında Üçüncü Ordu Komutanı'ydı. Gümüşpala hakkındaki söylentilerin aksine "Menderes yanlısı olduğuna ve ihtilale karşı çıktığına dair Gümüşpala, darbenin olduğu saatlerde Ankara'daki General Madanoğlu'na sadakatini iletmiştir" (Ahmad, 2020: 234). MBK için uygun görülen Ragıp Gümüşpala merkez sağda ve DP'nin boşluğunu doldurmuştur. "Adalet Partisi, Demokrat Parti geleneğine dayanmakla birlikte, içinde emekli bazı askerlerden liberallerle, aşırı sağcı unsurlarında dindarlara kadar geniş bir toplumsal zemin oluşturmaktaydı" (Aydın ve Taşkın, 2018: 83). Türk sağının birbirinden farklı düşünce yapılarına sahip olan AP heterojen ve karmaşık bir yapıya sahip olmuştur. "AP dinsel kaynaklı normlara dayalı bir toplumsal/siyasal düzen özlemi içinde olan İslami kesimleri, Türk milliyetçiliğinin etnik boyutlarını öne çıkaran aşırı milliyetçileri, her iki unsuru da reddetmeyen Türk-İslam sentezcilerinin barındırdığı gibi demokratik rejimi koruyacağını savunan liberal demokrat eğilimleri de barındırıyordu" (Demirel, 2018: 548). Sağ görüşün birbirinden farklı birçok görüşünü bir araya getiren AP, Türkiye'de merkez sağın amentüsü olan "milli irade" kavramı çerçevesinde kadrosunu oluşturmuştur (Demir, 2017: 488). Bu özelliği ile amorf

bir yapı sahip olan AP, hem sağıın omurgasına sahip hem de farklı görüşlerin bir arada tutulmasının zorluğu ile mücadele etmiştir.

AP antikomünizm söylemlerine sahip olmasına rağmen herhangi bir ideolojiye bağlanmayı reddetmiştir. Demirel “liberalizm ve kapitalizm de dahil, bütün izmler’e karşı olduğuna ilan etmiştir. Hiçbir katı ideoloji ya da sistemden yana değiliz. İktisadi görüşümüzü günün şartlarına göre oluşturunuz” (Ahmad, 2020: 239).

Adalet Partisi, Demokrat Parti kadroların yer alan isimleri ve taraftarlarını partiye dahil ederek DP’nin mirasını istediğini açıkça belirtmiştir. Parti ismini DP üyelerine yapılan haksızlıktan dolayı “*adalet*” olarak sembolik bir isim tercih edilmiştir. Daha sonra değişen parti ambleminde kullanılan “*Kırat*” sembolü de AP’ye DP’den miras kalmıştır. “AP’ye DP’nin devamı olarak bakılırsa aslında onun kendi 20 yıllık tarihine de haksızlık etmiş oluruz. Zira AP, DP’nin mirasını devralırken bir yandan da Türkiye’de merkez sağıın genlerini yeniden inşa eder” (Demir, 2017: 484). Bu nedenle AP’yi sadece DP’nin mirası olarak tanımlamak yerine kendisine özgü dinamiklere sahip bir parti olduğunu hatırlatmak yerinde olacaktır. AP kendi yol haritasını çizerken önünde örnek olan DP’nin yaptığı hataları tekrarlamamak için DP’nin hatalarından ders çıkarmıştır. Bu duruma Demirel başbakanlık makam odasında otururken kendisinden önceki başbakan Menderes’in yaşadıklarını hatırlayarak hareket ettiğinden bahsederek açıklık getirmektedir. Demirel’e Menderes’e yöneltilen yolsuzluk ve kötü yönetim gibi rutine binmiş suçlamaların yanı sıra solcuların kökünü paramiliter yapılanmaları kullanarak kazımaya çalıştığını, ülkeye şeriat yönetimini getirmeye çalıştığı gibi konularda suçlamalar yapılmıştır. 27 Mayıs darbesinin gerekçelerini bilen Demirel bu suçlamalara yönelik sert yaptırımlar yapmaktan kaçınmıştır. “27 Mayıs öncesi DP’nin otoriter yönelimlerinin darbe gerekçesi olarak kullanıldığını düşünen Demirel, bir daha aynı kozu vermemeye kararlılığıındaydı. Demirel mizaç olarak

da kolaylıkla sinirlenmeyen, kendini kontrol edebilen, attığı adımların nereye varabileceğini düşünmek için zaman harcayan hesaplı biriydi” (Demirel, 2017: 535)

AP tek başına iktidara geleceği Ekim 1965 seçimine giden süreçte 26. Hükümet CHP-AP ve 29. Hükümet AP-YTP-CMKP-MP koalisyon hükümetlerinde bulunmuştur. AP 27 Ekim 1965 seçimlerinde zaferini ilan etmiş ve tek başına iktidara gelmiştir. AP içinde siyaset yapma imkanı bulamayan Alparslan Türkeş ve Necmettin Erbakan Türk sağının siyasi arenaya kendi görüşlerine uygun partilerini açarak dönmüşleridir. Türkeş’in CKMP’yi MHP’ye dönüştürmesiyle birlikte AP içindeki milliyetçiler yavaş yavaş MHP’ye kaymışlardır. Yine aynı şekilde Erbakan’ın liderlik koltuğunda olduğu MNP’nin 1970’de kurulmasıyla birlikte AP’nin İslamcı görüşüne sahip üyeleri MNP’ne kaymışlardır. AP’nin bölünmesine rağmen sağ camia hem liderleri hem de seçmenleri olarak AP’yi desteklemekten vazgeçmemişlerdir. “1960’ların son yıllarındaki ayrışmanın arifesinde, milliyetçi-muhafazakar topak, esasen gelişen sola karşı anti-komünizm zemininde bir arada duruyordu. Büyük ölçüde komünizm tehdidine dayalı bir teyakkuzla, yakın ilişki içinde oldukları AP’yi dini ve milli kimliğe daha duyarlı kılmaya çalışıyorlardı” (Yanık ve Bora, 2017: 297).

AP’nin Türk siyasi tarihindeki serüveni çeşitli partiler ile kurduğu koalisyonlar ve tek başına kurduğu hükümetler ile 12 Eylül darbesine kadar çetrefilli bir şekilde sürmüştür. 16 Ekim 1980 tarihine gelindiğinde ise bütün partiler gibi AP’de feshedilmiştir.

1.1.4.2. Alparslan Türkeş ve Milliyetçi Hareket Partisi

Milliyetçiliğin siyaset sahnesine çıkması açısından 1950’li yıllarda Millet Partisi’nde Osman Bölükbaşı’nın faaliyetleriyle birlikte Milliyetçi Hareket Partisi’nin daha

uzun bir süreçte Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP)'nin ve Alparslan Türkeş'in önemli katkıları bulunmaktadır.

Alparslan Türkeş, 1917 yılında Lefkoşa'da dünyaya gelmiştir. Çocukluğu esnasında Kıbrıs'ın İngiliz işgali altında olması Türkeş'in milliyetçi duygularını perçinlemiştir. Bu nedenle en büyük hayali olan Türk askeri olmak ve Kıbrıs'ı İngiliz işgalinden kurtarmak için 1933 yılına ailesiyle Türkiye'ye taşınmışlardır. Kuleli Askeri Lisesini ve Harp Okulunu bitiren Türkeş subay ve kurmay subay olarak askeri kariyerinde yükselir. 3 Mayıs 1944'de milliyetçi sloganlar ile katıldığı meydan yürüyüşü, Orkun dergisindeki yazıları ve Nihal Atsız'a olan yakınlığı nedeniyle 1944 Irkçılık-Turancılık davasında yargılanmış ve 1947 yılında beraat etmiştir. Bu davada Türkçülük düşünce sistemi olarak yargılanmış ve mahkemenin Türkçülüğün bir suç olmadığı kararıyla yargılama sona ermiştir. 1944 Irkçılık-Turancılık davası Türkeş'in siyasi hayatında önemli bir gelişme olarak kayıt edilmiştir.

27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinden darbe bildirisini okuması ve Milli Birlik Komitesinde (MBK) yer alması Türkeş'in bundan sonraki siyasi kariyeri ve hayatındaki etkisi büyüktür. "Türkeş'in de aralarında olduğu ve ülkede radikal reformlar yapmadan ve önemli sorunları çözmeden seçime gitmenin doğru olmayacağını ve bu nedenle sivillere verilmemesi gerektiğini savunan MBK'nin 14 üyesinden oluşan grup MBK'den tasfiye edildi" (Barutçu, 2017: 574). 13 Kasım 1960 yılında 14 arkadaşıyla birlikte MBK tarafından tasfiye edilerek Hindistan'a sürgün gönderilen Türkeş iki yıl süren sürgün hayatında ve Türkiye'ye gelişinden sonra politik arayışlar içerisindeydi. Türkeş, ülkeye döndüğünde milliyetçi-muhafazakar çevreleri bir araya getirmek için Türkiye Huzur ve Yükselme Derneği'ni kurmuştur (Barutçu, 2017: 574). Milliyetçiliğin siyasi arenada bir

yer edinmesi gerektiğini düşünen Türkeş, 1965 yılında Osman Bölükbaşı tarafından kurulan Milliyetçi Hareket Partisi'nin öncülü olan ve 1958 yılında Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) ve Türkiye Köylü Partisi'nin (TKP) birleşmesiyle Türk siyasi arenasına çıkan Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne (CKMP) katılır. Alparslan Türkeş aynı yıl CKMP'nin genel başkanlığına seçilir. 1969 yılında CKMP'nin ismini MHP olarak değiştirilir. “12 Eylül 1980 tarihinden MHP kapatılmış, başta Alparslan Türkeş ve ülkücü kuruluşlar aleyhine açılan davalara 2168 gün sonra tamamlanmıştır. Türkeş hapisteyken 1984 yılında Muhafazakâr Parti kurulmuş, partinin adı 1985'te Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP), 1987'de ise Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) olarak değiştirilmiştir” (Onur, 2005: 36).

1967 yılında gerçekleştirilen kongrede Dokuz Işık Doktrinini benimsenerek Türkeş “Başbuğ” olarak ilan edilmiştir. Dokuz Işık'ın çizdiği milliyetçi-toplumculuk özelliği “Gökalpçi solidarist anlayışı örgütlü bir korporatizme doğru değiştirirken” sosyalizmin önüne geçmeyi hedeflemektedir (Yanık ve Bora, 2017: 299). Türkeş'in Dokuz Işık eseri Milliyetçilik, Ülkücülük, Ahlakçılık, Toplumculuk, İlimcilik, Hürriyetçilik, Köycülük, Gelişmecilik ve Halkçılık, Endüstricilik ve Teknikçilik ile MHP'nin dokuz temel ilkesini oluşturmaktadır. Türkeş “Dokuz Işık” doktrinini komünizm ve kapitalizme karşı mücadelede bir yol olarak görmektedir. Türkeş için komünizmle mücadele her zaman önemlidir. “Ülkücüler, komünizm tehdidinin ve milli bekanın gereğini yapmaktan aciz saydıkları hâlihazır devlet-hükümet yetkililerine göre daha meşru ve daha devletli bir misyonu temsil ettiklerini ileri sürmektedirler” (Yanık ve Bora, 2017: 300). Bu nedenledir ki Komünizmle Mücadele Derneklerinin yanı sıra 1968'de kurulan radikal ve paramiliter özelliğe sahip Ülkü Ocakları da komünizmle mücadelede önem roller üstlenmiştir. “Ülkü Ocaklarının Türkiye'deki radikal militan tabanının ana dinamiği olduğu söylenebilir.

Ocakların kitlesel potansiyelinden, sadece MHP'ye değil, sağ veya milliyetçi-muhafazakâr partilere de kadro yetişmektedir" (Can, 2017: 684). 1968'in yaz ayında faaliyete geçen Komando Kamplarında Ülkücü gençlere askeri eğitilmesiyle birlikte Ülkü Ocakları paramiliter bir güç haline gelmiştir. İlerleyen dönemde Komando Kampları kamuoyunda çok ses getirmesi nedeniyle kapatıldı ve Ülkü Ocakları Ülkücü militan yetiştirmek için paramiliter eğitimlerine kendi bünyelerinde devam etkilermişlerdir. Ülkücü militanların komünizmle mücadele ettikleri düşüncesiyle paramiliter eğitim almaları devlet tarafından olumsuz yorumlanmamıştır. Devam eden süreçte Ülkücüler Türkiye Komünizmle Mücadele Derneğinin yerine geçmiştir. "1969 yılında Alparslan Türkeş, partisiyle bu gençler arasındaki organik ilişkiyi, 'komandoların (bozkurtların) Türkiye'yi komünizme karşı korumada partiye yardımcı olduklarını' söyleyerek açıkça belirtmiştir" (Çakır ve Can, aktaran Aydın ve Taşkın, 2018: 159).

CKMP'nin 8 Şubat 1969'da Adana'da yapılan kongresinde Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) adını alır. Türkeş'in partinin ismini Milliyetçi Hareket olarak seçmesinde "İspanya'da Francisco Franco'nun liderliğindeki *Movimiento Nacional*'e duyduğu ilgiden kaynaklanıyordu" (Findley, 2019: 313). MHP adını alan CKMP, tekelci kapitalizme ve sendikalara karşı militan bir parti olmayı hedeflemiştir (Ahmad, 2020: 247). Bu kongrede sadece partinin adı değişmemiştir aynı zamanda Türkeş'in Atsız çizgisinden ayrılarak Türk-İslam Sentezi'ni benimsemesiyle partinin siyasi perspektifi, sembolü ve seçmen kitlesi de değişmiştir. Bu durum parti içerisinde ayrılıklara sebep olmuşsa da seçmen kitlesinin genişlemesini sağlamıştır. "Dindarlık, daha doğrusu dinî sembolizm, ülkücü milliyetçiliğin bir kipidir. MHP'nin bekasını borçlu olduğu oy stokları buradadır; MHP'yi genel sağ camiaya lehimleyen ve onu merkez sağ açısından kabule şâyan kılan kapı, buradan açılır"(Bora, 2018: 129). MHP'nin perspektif değişiminde sembolik ve fikri

yönden şu şekilde gözlemlenmektedir: parti bayrağından Bozkurt'u kaldırılıp İslami değer taşıyan Üç Hilal'i konulması, Türkçü-Turancı perspektiften Türk-İslam Sentezi' ne geçilmesi ve Türkçü Bozkurtlar söylemi yerine İslamcı Ülkücüler söylemleri tercih edilmiştir.

1970'li yıllara gelindiğinde Milli Nizam Partisi'nin kurulması ve MHP ile aynı siyasi kulvarda yer almaları rekabete yol açmıştır. MNP ve genel başkanı Necmettin Erbakan ile birlikte siyaset sahnesine daha mukaddesatçı ve milli görüşün hakim olduğu yeni bir perde açılmıştır. MHP ise fikri yapısında hakim olan düşünce çizgisi nedeniyle zaman katı bir milliyetçilik anlayışıyla Türk siyasi arenasında karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak Milliyetçilik, devirlerin tahakküm sermayesi olan siyasi hezeyanlardan sıyrılmalı; ilim ve samimi bir iddia olmak için, her şeyden önce felsefesi bir sisteme bağlanmalıdır. O bir itham vesikası veya zafer silahı değil, bir insan felsefesi ve bir dünya nizamıdır (Topçu, 2018: 175). Türkiye'de milliyetçiliğin farklı kavramlara ve zihniyetlere sahip çeşitli türleri olduğu görülmektedir. Milliyetçiliğin içinde bulunduğu zamanın şartlarına göre kendisini yeniden ürettiği görülmektedir. İttihat ve Terakki'den Cumhuriyet'in ilanına ve çok partili hayata atılan adımdan sonra milliyetçilik farklı söylemlerle karşımıza çıkmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti kuruluş döneminden itibaren resmi milliyetçiliğin hakim olduğu görülmektedir. Çok partili hayata geçiş ile birlikte resmi milliyetçiliğin yerini gayri resmi milliyetçilik türleri Türk siyasi hayatına giriş yaptığı ve devletten bağımsız yeniden üretim sürecinin başladığı söylenebilir. Gayri resmi milliyetçiği azınlık milliyetçilikler, İslami milliyetçilik ve Türkçü milliyetçilik olmak üzere en az üç farklı türden bahsedebilir. Bu bağlamda İslamcıların, Kemalistlerin ve Türkçülerin birbirlerinden tamamen farklı milliyetçilik anlayışı olması nedeniyle Türkiye'de tek bir

milliyetçilik söyleminden ziyade farklı söylemlere sahip milliyetçiliklerin bulunduğu söylenebilir. Cumhuriyet dönemine genel olarak bakıldığında iki tür Türk milliyetçiliğinden söz edilebilir. Bunlardan birisi Nurettin Topçu, Necip Fazıl Kısakürek, Remzi Oğuz Arık gibi önde gelen milliyetçi-muhafazakâr düşünce adamlarının yer aldığı çizgidir. Diğer ise Nihal Atsız, Rıza Nur ve Reha Oğuz Türkkan gibi önde gelen Türkçü-Turancı çizgi düşünce adamlarının yer aldığı çizgi olarak yorumlanabilir. Milliyetçilikteki bu çeşitliliğin örneklerinden biri olarak 1960'lı yıllarda temelleri atılan Türk-İslam Sentezi, milliyetçilik ve İslam'ın birlikte yorumlanmasıyla oluşmuştur. Türk-İslam Sentezini tezin daha iyi anlaşılması için İslamcılığın tarihsel serüveni işledikten sonra incelenmiştir.

1.2. İslamcılığın Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

19. yüzyılda Müslümanlar küresel bir iktidar olmaktan uzaklaşmış ve eziyet görmeye başlamışlardı. Oluşan bu yeni durumu anlamlandırmak için yeni arayışlara girilmiş ve sonucunda çeşitli fikir akımları doğmuştur. Bazı düşünce akımları Avrupalı olanın transferine tepki olmak ve mevcut durumu korumak için çabalarken bir diğer akım mevcut durumu tamamen değiştirmek için çalışmayı amaçlamaktaydı. “İslamcılık, varlığını iki ana unsur üzerine kurmuştur. Bu unsurlardan birisi, iç bünyedeki zaafı anlamlandırma ve tamir etme diğeri ise Batı paradigmasını anlama ve Avrupa saldırganlığı özelinde emperyalizm karşıtlığıdır” (Işık, 2020: 183-213).

19.yüzyılın sonlarına doğru zamanın yıpratıcı şartları altında ortaya çıkan İslamcılığın kendisine has özellikleri bulunmaktadır. Dönemin diğer fikir akımları gibi İslamcılıkta Osmanlı'nın içinde bulunduğu durumdan kurtulması için çözüm aramaktadır. Bu bağlamda dönemin İslamcı entelektüelleri Kur'an ve Sünnet çerçevesinde kendilerine referans oluşturmuşlardır. Bu dönemde *cihad* ve *içtihad* kavramlar en sıklıkla karşımıza

çıkılmaktadır. Bu kavramların “birisiyle düşünsel yenilenmeyi ve modern sorunları göğüslemeyi sağlayacak bir fikir hareketliliği diğeriyle de işgale ve sömürüye karşı koyacak bir sosyal hareketliliği oluşturmaktır” (Sunar, 2019: 1). İslamcılık oluşum esnasında temel gayesi Kur’an ve geleneksel kaynaklara geri dönerek İslam yaşam biçimini hareketlendirmekken daha sonralarda devleti ayakta tutmayı kendisine amaç edinmiş ve siyasal bir anlam kazanmıştır. İslamcılık yaşadığı dönüşümlerden sonra düşünsel bir eylem olmaktan ziyade hareket temelli bir eylem özelliği kazanmıştır.

İslamcılık diğer akımlara oranla daha fazla çeşitliliğe sahiptir. “Afgani ve tilmizlerin İslam Rönesans’ı ekseninde gerçekleştirdikleri İslamcılık, yabancı işgaline maruz kalmış Müslüman ülkelerdeki uyanışçı İslamcılık, çeşitli türevleriyle beraber popülist İslamcılık ve devlet siyaseti olarak İslamcılık gibi farklı farklı İslamcılık tiyolojilerinden söz etmek mümkündür”(Çalen, 2017: 144). İslamcılıkta oluşan bu çeşitlilik İslamcılığın kavramının tanımsal ve bütünsel olarak açıklanmasını zorlaştırmaktadır. Müslüman dünyada etkili olan milliyetçilik, sosyalizm gibi diğer fikir akımlarına göre İslamcılık kurumsallaşmadığı için kendine özgü farklılıkları bulunmaktadır. Diğer fikir akımlarına göre İslamcılığın farkı Müslüman bireylerin sosyal sistemde yeni bir yer kazanmaya çalıştığı mücadeleye dayanmaktadır. Bu mücadele günümüzde radikal İslam, köktencilik ve İslami modernizm gibi İslamcılığın farklı tanımlarını oluşturmuştur.

İslamcılığın Sunar’a (2019: 2) göre üç ana tamamlayıcı ögesi bulunmaktadır:

- i. *İslam düşüncesinin yenilenmesi (tecdid): Moderniteyle karşılaşma ekseninde Müslümanların mevcut düşünce birikiminin eleştirel bir biçimde değerlendirilmesiyle yeni bir düşüncenin oluşturulması;*
- ii. *İslam birliğinin teşkili (İttihat): kaybolan İslami birliğin yeniden sağlamak üzere Müslüman kardeşliği fikrine dayanan ümmetçilik;*

- iii. *Siyasi bağımsızlık: Müslüman toplumları baskılayan modern tahakküm ve sömürge karşısında anti-emperyalizm ve bağımsızlıkçılık.*

İsmail Kara'nın oluşturduğu genel bir çerçeveye İslamcılığın tanımı bu fikri akımını anlaşılır kılmaktadır.

İslamcılık, 19. ve 20. Yüzyılda, İslam'ı bir bütün olarak (inanç, ibadet, ahlak, felsefe, siyaset, hukuk, eğitim...) "yeniden" hayata hâkim kılmak ve akılcı bir metodla Müslümanları, İslam dünyasını batı sömürsünden, zalim ve müstebit yöneticilerden, esaretten, taklitten, hurafelerden.... Kurtarmak; medenileştirmek, birleştirmek ve kaldırmak uğruna yapılan aktivist, modernist ve eklektik yönleri baskın siyasi, fikri ve ilmi çalışmaların, arayışların, teklif ve çözümlerin bütününi ihtiva eden bir hareket olarak tarif edilebilir(Kara, 2017: 17).

Said Halim Paşa'ya göre "İslamlaşmak demek, İslamiyet'in inanç, ahlak, yaşayış ve siyasete ait esaslarının tam olarak tatbik edilmesi demektir"(Said Halim Paşa, 2019: 186).

S. Sayyid'e göre "Bir Müslüman olarak ilişkilerini İslam'ın tarihsel formasyonunu ve geleneklerin içinden konumlandırılarak, bunu kendine bir davranış ufku kılma projesine İslamcılık diyebiliriz."(Sayyid, aktaran Aktay 2018: 18).

Berker'e göre "Bir İslam idealinin gerçekleştirilmesine, dünyadaki tüm Müslümanların dünya cemaatine (ümme) hükmeden bir önderin (imam) yönetimi altında birleşmesine" yönelik bir harekettir (Karpas, 2019b: 20).

Hamza Türkmen'e göre "İslam dünyasında, son yüz-yüz elli yıllık süreçte, tarihten devralınan ve modern zamanlarda karşılaşılan iç ve dış sorunları aşmak için ortaya konan İslam kavramıyla irtibatlı bütün çabalar, "İslamcılık" ifadesiyle nitelenmektedir. İslamcılık, kitlelere İslam'ın toplumsal hayatta hâkim olacağı veya yeniden yaşatılacağı idealini aşılamaı amaçlar." (Türkmen, 2014: 148). İslamcılık 'da oluşan bu çeşitlilik fikir hareketi olarak metod oluşturulmasını da zorlaştırmaktadır.

İslamcılık tabiri ilk önce Batı’da kullanılmaya başlanmıştır. Ancak İslamcılığın ilk anlamını siyasal bir fikri tanımlamaktan ziyade Müslümanların hayatını ve dini sistemini anlamak ve anlatmak için tercih edilmiştir. İslamcılığın ne zaman başladığına dair kesin fikir birliği bulunmamaktadır. Ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru ideolojik olarak İslamcılık fikrinin, din olarak Müslümanlıktan ayırt edilmeye başlandığı görülmektedir. “İslamcılık, Batı’dan gelen ideolojik düşünce yapısıyla geleneksel İslami değerlerin birleşimi neticesinde, İslamiyet’in ideoloji formu içinde yeniden sistemleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. İslamcılığı geleneksel İslam anlayışından ayıran en temel faktör, dinin kendisini doğrulama-meşrulaştırma biçimini Batı odaklı bir şekilde değiştirmesi olmuştur” (Türköne, 1991:26). Böylece İslamcılık Batı odaklı bir şekilde yeniden üretilmiş ve siyasi hareketlere özgü bir unvan kazanarak tekrar karşımıza çıkmaktadır.

İslamcılık ile ilgili birçok araştırma yapılmış olmasına rağmen İslamcılığın ortaya çıkışıyla ilgili birçok muhtelif görüş bulunmaktadır. İslamcılık çalışmalarının önde gelen isimler İsmail Kara, Tarık Zafer Tunaya, Şerif Mardin ve Mümtaz’er Türköne’dir.

İslamcılığın ortaya çıkışıyla ilgili düşünürlerin görüşleri şu şekildedir:

İsmail Kara’ya göre İslamcılık hareketi “Mısır’da Cemaleddin Afgani ve sadık talebesi Muhammed Abduh, Hindistan’da Seyyid Ahmed Han, Seyyid Emir Ali, Türkiye’de Sırat-ı Müstakim-Sebilü’r-Reşad, Beyanü’l Hak, Volkan gibi dergilerde kümelenen kişilerin öncülüğünde ortaya çıkmış ve gelişmiştir” (Kara, 1985: 1405). İsmail Kara ve Tarık Zafer Tunaya İslamcılığın II. Meşrutiyet dönemine ait bir olgu olduğunu kanaatindedir. Tarık Zafer Tunaya’ göre “İslamcılık, Meşrutiyet’in dinamik hayatı içinde, siyasi olaylara çarpa çarpa şekillenmiş ve siyasi bir kuvvet olmuştur” (Tunaya, aktaran Kurtoğlu 2018: 203). Şerif Mardin’e göre İslamcılığın özellikleri 19.yy ortaların ilk olarak

Hindistan’da gelişmiştir. Osmanlı’da ise 1870’lerden itibaren güçlenen İslamcılığı Mardin “ideolojik davranışlar kümesi” olarak yorumlamaktadır (Mardin, 1985: 1400). Mümtaz’er Türköne’ye göre İslamcılık 1867-1873 yılları arasında Osmanlı aydınları tarafından geliştirilmiş bir ideolojidir. Görüldüğü üzere İslamcılığın başlangıcıyla ilgili fikir birliği olduğunu söylemek zordur. Fakat İslamcılığın 19. yüzyılının sonlarına doğru belirginleşmeye başladığı genel kabuldür. İslamcılık 19. yüzyılın sonlarında Batı karşısında gücünü kaybeden Müslümanların kitlesel hareket etmelerini kolaylaştıran siyasal bir araç halini almıştır. Modernleşmeyle birlikte dinin kamusal alandan dışlanmasına rağmen din siyasal bir araç olarak sosyal rolü devam etmiştir.

İslamcılığın içinde bulunduğu döneme göre içeriklerinin değiştiği kendisini yeniden ürettiği görülmektedir. Bazı tasnifler yapılarak esas olarak “muhafazakar” ve “modernist” olmak üzere iki ana gruba ayrılan İslamcılıkta Said Nursi ve Elmalı Hamdi Efendi muhafazakârken Cemaleddin Efgani ve Seyyid Ahmed Han modernist ve rasyonalisttirler.

Hilmi Ziya Ülken Türkiye’deki İslamcı düşünürleri özelliklerine göre gruplara ayırmıştır bu grupta günümüzde geçerliğini yitirmiş olmasına rağmen İslamcılık tipolojisinin çeşitliliğini göstermektedir: Ülken’in gruplandırması şu şekildedir:“(i) Gelenekçi-muhafazakarlar/ Babanzade Ahmed Naim gibi, Modernistler-Medrese ile mektep, doğu ile batıyı birleştirmek isteyenler/ İsmail Hakkı İzmirli, M. Şemseddin Günaltay gibi; (ii)Bu ikisi arasında orta bir yol tutanlar / Musa Kazım gibi; (iii) Modernizme-modernist İslamcılara karşı olanlar / Mustafa Sabri” (Kara, 2017: 35).

Diğer bir taraftan bir İslamcılık tasnifini de Ali Bulaç yapmaktadır. Bulaç İslamcılığı nesiller üzerinden yorumlayarak üç döneme ayırmıştır: (i) 1856-1924 birinci nesil İslamcılar; (ii) 1924-2000 arası iki nesil İslamcılar; (iii) 2000’ler ve sonrası üçüncü

nesil İslamcılar. Bulaç yapmış olduğu bu İslamcılık tasnifini dönemlerin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik ve politik koşulları dikkate alarak gerçekleştirmiştir.

Türkiye'nin genel sosyal, ekonomik ve politik eğilimlerini inceleyerek İslamcılığı altı döneme ayıran Sunar'ın oluşturduğu İslamcılık tasnifi şu şekildedir: Başlangıç: Kurtarıcı Bir Proje (1924 Öncesi), Sükut: Geri Çekilme ve Dağılma (1924-1945, Toparlanma: Milli ve Manevi Sentez (1945-1960), Kamusallaşma: Çeşitlenme ve Politikleşme (1950-1980), Farklılaşma: Yeni Girişim ve Örgütlenme Biçimleri (1980-2000) ve Muhafazakârlaşma: Devletle Uyum ve Düzen Bütünleşme (2000 Sonrası) şeklinde dönemlere ayrılmaktadır" (2019: 8-12).

1.2.1. 19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla İslamcılık

Pan-İslamizm/İttihat-ı İslam'ın 19. yüzyılda popüler olan Pan-Germenizm/İttihat-ı Cermen ve Pan-Slavizm/ İttihat-ı Slav vb. hareketlerden esinlendiği söylenebilir. Batılaşma hareketleri olarak başlayan Tanzimat ve Islahat Fermanıyla gerçekleştirilen ıslahatlar Osmanlı'da gayrimüslimlere daha çok hak tanındığı düşüncesinin yayılmasına sebep olmuştur. Bu durum Müslümanlarda kimlik krizine sebep olurken diğer yandan bazı aydınlar, Batılaşma hareketlerine ve gayrimüslimlere tanınan ayrıcalıklara karşı bir refleks olarak İslami referansları temel alan, yeni bir fikir akımı Pan-İslamizm/İttihat-ı İslam yani İslamcılık fikrini geliştirme çalışmışlardır. Öte yandan Pan-İslamizm/İttihat-ı İslam diğer bir amacı Müslüman ülkelerinin işgaline ve sömürgeleştirilmesine karşı koymak ve sosyal hareketliliği sağlamak için Osmanlı kamuoyunda canlanmıştır.

İslamcılık ve İslami milliyetçiliğinin ilk söylemleriyle Basiret Gazetesi İslamcı kesimin sesi haline gelmiştir. İttihat-ı İslam tabiri ilk kez Namık Kemal tarafından 1872'de İbret Gazetesinde kullanılmış olmasına rağmen fikir daha öncelerde Basiret Gazetesi

tarafından kullanılmıştır. Namık Kemal İbret Gazetesinde 1872’de yayınladığı “İttihat-ı İslam” başlıklı makalesinde “ortak bir dine ve kültüre sahip yüz-iki yüz milyon Müslümanın, aralarındaki duygu ve düşünce birliği Osmanlı İmparatorluğu’nun sınırlarını aşmayı başarsa, gerçek bir güç oluşturabileceğini yazar” (Georgeon, 2018: 266). Bir hareket adı olarak İslamcılık Osmanlı’da ilk kez 1904 yılında Yusuf Akçura’nın “Üç Tarz-ı Siyaset” adlı makalesinde kullanmıştır. Akçura makalesinde “İttihat”-ı İslam” kavramı üzerine yoğunlaşmaktadır. Akçura’dan esinlenen Ziya Gökalp 1913 yılında *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak* adlı eserinde İslamcılık fikrinin üç önemli cereyanlardan birisi olduğundan bahsetmektedir. İslamcılık, II. Meşrutiyet döneminden 1923’te Türkiye Cumhuriyeti’nin ilanına kadar İslami düşüncenin yenilenmesini temsil etmektedir.

İttihat-ı Anasır’ın yaşadığı yenilgi üzerine İttihat-ı İslam hareketi’ni İsmail Kara’nın yorumuyla “bir kalkınma ve kurtuluş ideolojisi olarak Osmanlıcılık hareketinin devamı, Milliyetçilik ve bir ölçüde Türkçülük cereyanının öncesi şeklinde ele almak doğru olur” (Kara, 2017: 27). İttihat-ı Anasır fikrinin pratikte yürümediğini ilk olarak Balkanlarda yaşanan isyanlar ile fark edilmiştir. Balkanlarda 1804-1878 yıllarında yaşanan isyanlar, 1853-1856 yıllarında yaşanan Kırım Savaşı, tarihe 93 harbi olarak geçen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı ve bu savaşta “millet’i sadıka’ olarak tanımlanan Ermenilerin Rusya tarafında yer almaları milliyetçilik fikrinin hız kazanmasıyla birlikte İttihat-ı Anasır fikrinin işlevini yitirdiğini gözler önüne sermektedir. Karpat 93 Harbinde Müslümanların siyasi bilinç kazanması üzerinde dururken, Basiret gazetesinin İslami bilinci artırmak için Osmanlı sınırını aşan yayınlar yaptığından ve kitle iletişim araçlarının etkilerini ortaya koymaktadır. Kitle iletişim araçları sayesinde elde edilen bu dayanışma duygusu Benedict Anderson’un “hayal edilmiş cemaat” kavramını hatırlatmaktadır. Benedict Anderson 1983 yılında kaleme aldığı ‘Hayali Cemaatler’ eserinin isminden de hareketle milliyetçiliği

insanların hayallerinde kurdukları cemaatler olarak görmektedir. “Ulus hayal edilmiş bir siyasal topluluktur- kendisine aynı zamanda hem egemenlik hem de sınırlılık içkin olacak şekilde hayal edilmiş bir cemaattir” (Anderson, 2015: 20). Bu açıdan dünyanın dört bir yanındaki Müslümanların dertleriyle dertlenmek geniş bir İslami kimlik algısını beslemektedir. Bütün bu yaşanan isyanlar ve savaşlar sonrasında devlet ve bazı aydın kesim devleti kurtarmak için İttihat-ı Anasır fikrini İttihat-ı İslam fikrine dönüştürerek Müslüman unsurların ön plana çıkmasını sağlamış oldular.

II. Abdülhamid 1876’da tahta çıktığı zaman hilafet’ in ve İttihat-ı İslam’ın revaçta olduğu görülmektedir. Kanun-i Esasi sultanı İslam’ın en yücesi halifesi ve Müslümanlığın koruyucusu olarak tanıtmaktadır. İttihat-ı İslam Osmanlı siyasi hayatına 1872’de girmiş olmasına rağmen bir “politika” olarak siyaset sahnesine II. Abdülhamid döneminde girmiştir. Sultan Abdülhamid 1878’den sonra Osmanlı Müslümanları arasında birliği sağlamak için, İttihat-ı İslam siyasetini benimsemiştir. Kara’ya göre (2017: 29). “II. Abdülhamid dönemi İslamcılığı Osmanlı hilafetini ve devletini Müslüman unsurlara yaslanarak ve ondan güç alarak ayakta tutma” şeklinde özetlenebilecek bir politikadır. II. Abdülhamid Osmanlı toprak bütünlüğünü korumak için hilafeti bir araç olarak kullanmış ve İmparatorluğunda bulunan bütün Müslümanlarını bir ümmet olarak kabul ederek Müslümanları tek bir ideoloji altında birleştirmiştir. Sultanın hilafet sayesinde geliştirdiği bu devlet politikası isminin İttihat-ı Anasır düşüncesiyle aynileşmesine ve ideolojik bir güç kazanmasını sağlamıştır. Sultan Balkan devletlerin bağımsızlığını ilan etmelerinin ardından Arapların da İmparatorluktan ayrılmak isteyecekleri düşüncesiyle İslamcılığı Osmanlılık ile birleştirerek bir ideoloji geliştirilmek istenmesine neden olmuştur.

Ahmet Ferit Tek (2011: 64) II. Abdülhamid'in İslam siyaseti pratiklerini şu sözleriyle anlatmaktadır: “Sultan, pek sevdiği tabir ile “Müslümanların Halifesi” elçilerle, murahhaslarla, komisyonlarla, mebuslarla, imkan derecesinde dış neşriyat ile bütün dünyaya yayılmış İslamların muhabbetini celbe, hilafet makamına kalplerinin raptedilmesine çalışıyor, onları Osmanlılığı yaklaştırmaya çaba gösteriyor.

II. Meşrutiyet dönemiyle birlikte oluşan özgürlük havası basın hayatında kendisini göstermiştir. *Sırat-ı Müstakim/Sebilü'r Reşad, Beyanül Hak, Volkan* gibi mecmualar ve Mehmet Akif, Aksekili Ahmed Hamdi, Mehmed Şemseddin, Ahmet Naim ve Said Halim Paşa gibi düşünürler İslamcılık düşüncesini en kuvvetli şekilde temsil etmişlerdir. II. Meşrutiyetten sonra Arap dünyasında başta Mısır ve Suriye olmak üzere Osmanlı hilafetine karşı batılı devletlerle anlaşılan birçok grup ortaya çıkmıştır. Bu durum İttihat-ı İslam'ın anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Devamında 1910 yılında gerçekleşen Arnavut isyanında Müslüman Arnavutların milliyetçileri desteklemeleri, Trablusgarp ve Balkan savaşında başka milletlerden olan Müslüman unsurların Osmanlı karşısında savaşlara dahil olmaları İttihat-ı İslam fikrinin tamamıyla zedelemiştir. İttihat Terakki hükümeti Balkan savaşları bittikten sonra İttihat-ı İslam vazgeçerek Türk milliyetçiliğine yönelmeyi tercih etmişler. Kara'ya (2017: 30) göre “1918’de Birinci Dünya Harbi bittiği zamanda ise bir “İslam milleti” fikri bütün maddi dayanaklarını artık kaybetmişti ve İslamcılıktan geriye miras olarak İslamla takviye edilmiş bir milliyetçilik kaldı.

II. Meşrutiyet'ten ve I. Dünya Savaşından sonra ağır darbe almış olan İttihat-ı İslam I. Dünya Savaşından sonra oluşan yeni ortamda halifelğin ve İstanbul hükümetinin yanında olamayarak Milli Mücadele’de yer almışlardır. Daha sonra milli düşüncelerini yeniden revize ederek oluşturdukları perspektif sayesinde siyasi bir imkan olarak

Cumhuriyet yönetimine kısmen dahil olmuşlar ve düşüncelerini savunmaya devam etmişlerdir.

Milli Mücadele Dönemine gelindiğinde ise İslami söylemlerin iki şekilde olduğu görülmektedir. Birincisi Milli Mücadele karşıtı olan İstanbul Hükümetinin kullandığı İslami söylem, diğeri ise “Son Cihad” olarak görülen Milli Mücadele’ye destek sağlamak amacıyla kullanılan İslami söylemdir. Bu nedenle dönemin önemli İslamcı entelektüelleri dini ruhu bulunan Milli Mücadele’de Ankara Hükümeti tarafında yer almışlardır. Milli Mücadelenin siyasi ve dini ruhu 1919’dan 3 Mart 1924’e kadar sürdüğü söylenebilir. Osmanlı Meclis-i Mebûsan’da üyelerin çoğunluğunun gayrimüslim olması ve dini sembollerin kullanılmamasına rağmen 23 Nisan 1920 tarihinde açılan I. TBMM’de en kalabalık grup olarak âlimler ve şeyhler bulunmasının yanı sıra milletvekillerinin katılımıyla Hacı Bayram Veli Camii’nde Cuma Namazı kılındıktan sonra meclis binası önünde büyük bir kalabalığın katılımıyla açılan I. TBMM’de sakalı-ı şerif, sancak-ı şerif, dua ve hatim gibi dini semboller ve ritüeller eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Anlaşılabacağı üzere Milli Mücadelenin eylem ve söylemlerinde Hilafetçi ve Pan-İslamizm ağırlıktadır. Ancak bu durum uzun sürmez ve İslamcılar hilafetin kaldırılması ve hükümetin dini kamusal alandan soyutlama çalışmalarıyla büyük bir hayal kırıklığı yaşamışlardır. Ocak’a (2018: 116) göre Atatürk’ün ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin faaliyetlerinde görüldüğü üzere, Milli Mücadele’yi İslamcı ideolojileri kullanarak sürdüren yönetici kadro, savaş kazanıldıktan sonra kökte Batılılaşmacı yeni rejimi Osmanlı İmparatorluğu’nun klasik hakimiyet alanında, yani Türkiye toprakları üzerinde yerleştirmiş oluyordu.

Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni rejimi İslam'ın aktif role sahip olmadığı seküler anlayışı tercih ettiğinin mesajını vermektedir. Adeta İslam ile özdeşleşen Osmanlı Devleti, “milliyetçi radikal bir laisizm temelinde Batılaşma tutkusunun olmazsa olmaz ideolojisi yapmış milli bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti'ne dönüşmüş oluyordu”(Ocak, 2018: 117). Yaşanan bu dönüşüm ve Cumhuriyet dönemi gerçekleştirilen laik reformlarla birlikte Kemalizm-İslam çatışmasının yaşanmasına ve İslam'ın 26 yıl sürecek olan “fetret devrini” başlatmış oluyordu.

1.2.2. Cumhuriyet Döneminden 1960'lara İslamcı Söylem

Cumhuriyetçi dönemi İslamcılık düşüncesi analiz edildiğinde, yeni kurulan devletin Osmanlı Devleti'nden kalma hurafeleri ve bozuk yanlarını terk ederek yerine yenilerini koymak için çalışıldığı bir dönemdir. Oldukça kısa bir sürede yavaş yavaş gerçekleştirilen inkılaplar İslam'ın hakim olduğu kimlikten laik milliyetçi kimliğe dönüşmüştür.

Osmanlı'da İslam'ın devletle özdeşleşmesini sağlayan siyasal sembol olan saltanat 1 Kasım 1922'de lağvedildiği günlerde Mustafa Kemal'in (2019: 478) İttihat-ı İslam ve Hilafet ile ilgili, “Ulusumuz yıllarca bu boş görüşten hareket ettirildi. Fakat ne oldu? Her gittiği yerde milyonlarca insan bıraktı. Yemen çöllerinde kavrulup yok olan Anadolu evlatlarının sayısını biliyor musunuz? Suriye'yi, Irak'ı korumak için, Mısırda barınabilmek için, Afrika'da tutunabilmek için ne kadar insan yok oldu, bunu biliyor musunuz?” ifadeleri Türkiye için İttihat-ı İslam defterinin kapatıldığının habercisi olmuştur. Cumhuriyet 29 Ekim 1923'de ilan edildikten yaklaşık dört ay sonra Hilafet, Şer'îye ve Evkaf Nazırlığı 3 Mart 1924'de kaldırılmasıyla devletin din alanı için tasarladığı yeni örgütlenme modeli ana hatlarıyla ortaya çıkmaya başlamıştır. “Hilafetin kaldırılmasıyla, gündelik hayatın en küçük noktasına kadar nüfuz etmekte olan dinin, bu bölgelerle ilişkisi

kesilmiş oldu. 19. yüzyılın geniş çaplı laikleşmesine rağmen, doğum, eğitim, kültür, evlilik, ölüm, miras, hala ulema hizmetlerini gerekli kılıyordu. Şimdi bütün bunlar sekülerize edilmiştir” (Mardin, 2017:96). Dinin siyasi ve toplumsal ağırlığını ortadan kaldırmak için gerçekleştirilen bu kanunlar henüz adı konulmamış olan laikliğin temel halkalarını oluşturduğu kabul edilmektedir.

Din ve devlet işlerini karıştırmak istemeyen Türkiye Cumhuriyeti, Şer’iye ve Evkaf Nazırlığı yerine Umur-ı Diniye Riyaseti daha sonraki adıyla Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü’nü 3 Mart 1924’de kurulmuştur. Şer’iye ve Evkaf Nazırlığı Diyanet İşleri Başkanlığı ile yetkileri bakımından kıyaslandığında görev ve yetkileri açısından önemli daralmalar olduğu görülmektedir. Başbakan tarafından belirlenecek olan Diyanet İşleri Başkanı cumhurbaşkanı tarafından tayin edilecektir. Başbakanlığı bağlanan Diyanet İşleri Başkanlığı bu sayede devlet tarafından kontrol edilecektir. Subaşı’na göre (2017: 66) “Diyanet İşleri Reisliğinden beklenen, modern devletin dillendirdiği ve kurumsallaşmasına gayret gösterdiği bir hayat tarzını besleyecek dinsel argümanları kullanmaya her zaman hazır olmasıdır. Ancak bu beklentiler çok az gerçekleşebilmiştir”. Diyanet İşleri Başkanlığı’nın devlet bünyesindeki planlanan amacı din ve devlet işlerinin birbirinde ayrılması, “devletin din üzerindeki kontrolünü sağlamlaştırmak, din hem sosyal hem de siyasi bir olgu olduğundan din şemsiyesi altında insanların kişisel çıkarlar doğrultusunda yönlendirilmesini engellemek ve son olarak özünden uzaklaştırıldığı düşünülen İslam’ı modernleştirmek” (Ateş, 2018: 76). Bu durum Cumhuriyet’in İslam’la kuracağı ilişkide net bir tavır alacağını açık bir şekilde göstermiştir. Hilafetin kaldırılması hukuki alanda şeriatın tüm yetkilerinin kaldırılmasını zorunlu kılmıştır ve 18 Nisan 1924’de dini mahkemeler kaldırılmıştır. Mustafa Kemal Cumhuriyetin yıldönümünde yaptığı konuşmasında iç huzursuzluk oluşturmaya çalışan iç ve dış grupları“ Artık Türkiye

din ve şeriat oyunlarına sahne olmaktan çok yüksektir. Bu gibi oyuncular varsa kendilerine başka taraflarda sahne arasınlar” (Ateş, 2018: 77) sözleriyle uyarıda bulunmuştur.

TBMM’de 29 Ekim 1923’de Cumhuriyet’in ilan edilmesi ve Halifeliğin kaldırılması sürecinde yaşanan krizlerin sonucu olarak 11 mebus 9 Kasım 1924’de CHF’den istifa etmiştir. Rauf Orbay, Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Adnan Adıvar, İsmail Canbolat gibi Milli Mücadele döneminde sıklıkla duyduğumuz isimlerdir. Rauf Orbay, Kazım Karabekir ve Ali Fuat Cebesoy CHF’den ayrılarak yeni fıkranın kurulması için çalışmalara başlamışlardır ve muhalefet partisi olarak 17 Kasım 1924 tarihinde Terakkiperver Cumhuriyet Fıkrasını kurulmuşlardır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası’nın kurulmasındaki iki amaç bulunmaktadır. “Birincisi, diktatörlüğe yönelmiş Cumhuriyet Halk Fırkası’nın karşısına bir muhalefet çıkararak, Cumhuriyet’in kuruluşunda mevcut çoğulcu demokrasiyi savunmak ve korumaktır. Partinin ikinci amacı ise yürürlüğe konmuş veya konulacak olan inkılapların, milletin ve yurdun temel kültürü, tarihi devamlılığı ve benliğini yaralamadan gerçekleştirmesini sağlamaktır” (Karpas, 2019a: 148). Başka bir deyişle TCF’nin temel amacı ilerlemenin halkın ihtiyaçlarına ve dönemin konjonktürüne uygun olması gerektiğini yönündedir. TCF’ye göre halkın yüzyıllardır hayatını etkileyen İslamiyet’e yöneltilen hareketler eninde sonunda kültürü zedeleyecektir. “ Onlara göre, dini siyasetten ayırma gayretleri az zaman sonra dini geri plana itme şekline dönüşebilir” (Karpas, 2019a: 149). CHF dinin şahsi ve siyasi çıkarlar için kullanılmasına karşı olduğunu ileri sürmektedir. TCF’nin kapatılması gerekçelerinden gösterilen parti programındaki en ünlü maddesi, 6.madde şöyledir: “Fırka efkar ve itikadat-ı diniyeye hürmetkardır” (Zürcher, 2016: 142). TCF’nin bu ibaresinden sonra parti laiklik karşıtı kişilerin merkezi haline gelmiştir. Hem yönetim hem de tabanda oluşan fikir ayrılığı, kısa zaman içinde ülkenin çeşitli yerlerinde isyanlara dönüşmüştür. 1 Şubat 1925 tarihinde Diyarbakır’da

asker ve bir grup Nakşi arasında başlayan çatışma kısa sürede Doğu Anadolu’da yayılarak isyan boyutuna varmıştır. “Şeyh Said İsyanının temsil ettiği irtica terimi 1925’ten sonra sık sık kullanılmaya başlanmıştır” (Karpat, 2019a: 150). 1 Şubat 1925’de başlayan Şeyh Said İsyanı; Genç, Hınıs, Çapakçur, Lice ve Palu’da sonra Elazığ ve Diyarbakır’a kadar yayılmıştır. Bir hafta içinde bastırılmayan isyan doğu illerinde sıkı yönetimin ilanına, Takrir-i Sükun ve İstiklal Mahkemeleri kurularak isyancılar cezalandırılarak iki ay sonra ancak engellenebilmiştir. “Şeyh Said’in insanların İslam dini namına isyan çıkarmaya çağıran bir bildiri yayınladığı göz önüne alındığında, isyanın iki nedeni olduğu görülmektedir: Teokratik yönetimin oluşturulması ve Kürt devletinin kurulması”(Ateş, 2018: 72). Şeyh Said İsyanı ardından isyanı ve irticayı körüklediği bahanesiyle kuruluşundan yedi ay sonra Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatılmıştır. Cumhuriyet döneminde İstiklal Mahkemesi ve Takrir-i Sükûn kanunu sayesinde CHF gücünden faydalanarak geleneksel dinsel-İslamcı muhalefeti ortadan kaldırmaya çalışmıştır.

Laik Cumhuriyete karşı gelen tek isyan Şeyh Said isyanı değildir. Ağrı’da Yusuf Taşo ve çetesi tarafında 16 Mayıs 1926’da başlayan ve dört yıl süren eylemlerde erken dönem dini ayaklanmalar olarak ele alınmaktadır. Şeyh Said isyanı gibi Taşo ve çetesinin ayaklanması da laik yönetimden memnun olmayan Kürt isyancılar tarafından gerçekleştirilmiştir. TCF deneyimi ile başarısızlıkla sonuçlanan laik ve demokratik düzen 1930 yılında Serbest Cumhuriyet Fırkası ile tekrardan denenmiştir. Bu girişimle birlikte din ve devlet tartışmaları Türk siyasi tarihinde yeniden alevlenmiştir. Mustafa Kemal’in SCF’den tek istediği şey “laik Cumhuriyetin esaslarına sadık kalınmasıydı ancak 1929-1930 yıllarında tüm dünyayı sarsıntıya uğratan Büyük Buhran, Ege bölgesinde ekonomik sıkıntılara neden olmuş ve bu durumdan yararlanan İslamcı çevreler, yeni partiyi fırsat bilmişlerdir” (Tanfer, 1990: 318). Bu durumdan rahatsız olan Mustafa Kemal partinin

dağıtılmasına karar vermesinden yaklaşık bir buçuk ay sonra dini yönetim taraftarları 23 Aralık 1930'da İzmir'in Menemen ilçesinde isyan başlatmışlardır. Menemen Olayı, kendisini Mehdi olarak tanıtan Derviş Mehmet ve arkadaşları “Şeriat isteriz.” “Din elden gidiyor!” sloganlarıyla başlamıştır. Olayları bastırmaya gelen Asteğmen Kubilay ve askerlerine direnen Derviş Mehmet ve taraftarları yaraladıkları Asteğmen Kubilay ile iki mahalle bekçisini öldürmüşlerdir. Mustafa Kemal 28 Aralık 1930'da Kubilay'ın şehit düşmesi üzerine yayınladığı taziye “gericilerin gösterdiği vahşet karşısında Menemen'deki halktan bazılarının alkış tutarak olayı uygun bulduklarını belli etmeleri, bütün Cumhuriyetçiler ve vatanseverler için utanılacak bir durumdur” (“Kazım ve Fevzi Paşalar,” 1930) sözleriyle olayın acı tarafını ifade etmiştir. Bu arada yaşanan kargaşadan istifade eden sol ve komünist yayınlar artmaya başlamış ve SCF üyeleri irticayı hortlatmakla itham edilerek 17 Kasım 1930 tarihinde kapatılmıştır.

Şapka İnkılabı 25 Kasım 1925 ilanı, tekke ve zaviyeler 30 Kasım 1925'de kapatılması, Miladi takvimin kabulü 1 Ocak 1926, 20 Nisan 1924 Anayasasında kabul edilen “Devletin dini İslam'dır” ibaresi laik bir ülkede bulunamayacağına kanaat getirerek 10 Nisan 1928'de kaldırılmıştır. 3 Şubat 1928'de Türkçe Hutbe ve 1 Kasım 1928 Latin alfabesi kabulü edilmiştir ve Latin alfabesinin kabulü laiklik için atılan en büyük adımlardan birisidir. Harf devriminin amacı her ne kadar okur-yazar oranının arttırılması gösterilse de asıl hedeflenen İslam'a ait simgelerden birisi olan Arap harflerinin laik sistem içerisinde kullanılmasını sonlandırmaktır.

“Dogmatik alan², İnkılapların Türkçeleştirme ile ilgili dinin şer'i ve fıkhi alanlarının dönüşümüyle ilgili bir takım düzenlemeleri içermektedir. Ezanı Türkçe okumak

² “Dogma nassa denktir. İslami dogmalar şeklinde kısaca tarif edebileceğimiz nass, İslami terminolojide karşılığı herhangi bir ayetin veya hadisin yani hükmün. İslam'ın bu konuda bir çeşit teceddüde kapı

gibi dinin ürettiği dil ve kültürün ürünlerini manasızlaştırma ve onların yerine dinin öz anlamını içerecek farklı ama modern ritüelleri hayata geçirmek olarak tanımlanabilir” (Uğraş, 2018: 106). Ezan ve kametin “millileştirilmesi” projesi doğrultusunda 3 Şubat 1932 tarihlerinde zorunlu olarak Türkçe okunmaya başlanmıştır. Halk Arapça ezan yasağına büyük tepkilerle karşılık vermiştir. Bu tepkilerden birisi 1 Şubat 1933 tarihinde Bursa Ulu Cami’de yaşanmıştır. Halk Ulu Cami’de kılınacak Cuma namazını Türkçe kılmak istemeyince Topal Halil ezanı Arapça okumuş ve Kazanlı Tatar İbrahim de Arapça kamet getirmiştir. Daha sonra “Türkçe ezan istemiyoruz”, “Arapça ezan okunsun” ve “Dinini seven bizimle gelsin” sloganlarıyla Evkaf Müdürlüğüne ve Vilayet önüne yürüyerek eylem yapan kalabalık polisin müdahalesiyle dağıtmıştır. Türkçe ezan uygulamasına kitlesel tepkilerin verilmesi halkın laiklik için yapılan uygulamaları benimsemediğinin bir göstergesidir.

Ülke genelinde yaşanan olayların devamında 1935 yılında İslam inancına göre Cuma günü olan tatil uygulaması Pazar günü olarak değiştirilmiştir. Bu suretle İslam’ın yaşatılmasını sağlayan bütün kanallar kapatılmış ve dinin kamusal alanın dışına çıkarılma süreci tamamlanmıştır. Bu durum Türkiye Cumhuriyeti’nin İslam’ı siyasal gücünden soyutlandığının bir göstergesidir. Çok kısa bir zaman zarfında Türkiye Cumhuriyeti’nde İslam yavaş yavaş bütün geleneksel kurumlardan sıyrılarak siyaset, ekonomi, bilim, eğitim, sanat vb. alanların yani kamusal alanın tamamen dışına çıkarılarak sadece halk seviyesinde inanç ve ibadet konularıyla özel alana sıkıştırıldığı görülmektedir. Ocak’a göre (2018: 119) Cumhuriyetin bütün bunlarla yetinmediği görülmektedir “devletin, inanç ve kült alanına da müdahale etmek suretiyle, İslam’ı bir anlamda “Batılı Müslümanlık” haline

aralayacak yorum alanları mevcuttur. Kemalist rejimin İslam tasavvuru, bu anlamda bir tek-tipleştirme bakışı içerir” (Uğraş, 2018:106).

döndürmeye çaba sarf ettiği, yani bir bakıma Batılılaşmış Türkiye’ye yakışır bir çeşit “reform ve medeni” Müslümanlık” projesi oluşturmaya çalışmaktadır.

1924 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ülkedeki bütün eğitim kurumları üzerinde kontrol sağlamıştır. Din görevlilerine yüksek eğitim veren Süleymaniye Medresesi, İstanbul Üniversitesinde kurulan İlahiyat Fakültesine devredilmiş ve daha sonra 1933 yılında İslam Araştırmaları Enstitüsü’ne dönüştürülmüştür. Dini eğitim vermeye devam eden tek yer olarak varlığını koruyan Kur’an Kursları, Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlanmıştır. Atatürk’e göre laikliğin en temel görevleri “ modern, medeni, rasyonel ve Türk tarzı bir İslam yaratmaktır. İslamiyet’i reformlarla yeniden düzenleyerek batıl inançları ortadan kaldırmak ve ilerlemenin yönündeki olası her engeli aşmaktır” (Ateş, 2018: 76).

Cumhuriyet’in kuruluş devrini Atatürk’ün ölümüyle tamamlanmıştır. 1938’den çok partili hayata geçişe kadar süregelen pek çok uygulamada değişiklikler yapılmıştır. 1938-1950 yılları arası din politikaları açısından iki ayrı dönemde değerlendirilmektedir. Birinci dönem 1938-1945 yılları arasındır, önceki yıllarda uygulanan din politikalarının devamı niteliğindedir. Atatürk döneminde dini millileştirme politikası olan Türkçe ezan ve kamet okunması 1941 Türk Ceza Kanunun 526. Maddesi “Arapça ezan ve kamet okuyanlar üç aya kadar hafif hapis veya on liradan iki yüz liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılırlar” ifadesiyle dini faaliyetler üzerinde sıkı denetimlerin devam ettiği görülmektedir. İkinci dönem 1945 ve çok partili hayata geçişi içine almaktadır. Bu dönemde yaşanan iç ve dış gelişmelere bağlı olarak din politikalarında önemli değişiklikler gerçekleşmiştir. 1945’den sonra inanan insanlar için özgürlüklerin olduğu rahat nefes alınan bir dönem başlamıştır. Bu dönemde yaşanan değişimi Lewis (2018: 502) şu

sözleriyle anlatmaktadır: “1945 sonrası dönemde otoritede keskin bir değişim yaşandı. Demokrasi yeni zaferler kazandı. Uzun yıllardan sonra ilk defa bir grup muhalif üyenin oluşturduğu bir grubun ortaya çıkışı durumu kökünden değiştirdi ve iç siyaset faaliyetleri Cumhurbaşkanlığı köşkünün bekleme odasından çıkıp Meclis’in koridorlarına taşındı”.

Tek parti döneminde sıkı denetim altında tutulan dini faaliyetler 1946’da çok partili hayata geçişle birlikte bazı esneklikler göstermek zorunda kalmıştır. Bu durumun nedenlerinden birisi katı bir laikçi anlayışa sahip olan İnönü’nün otoritesini kaybetme korkusudur. 1946’da çok partili hayata geçiş ile Türk siyasi hayatında dinin yeri ve rolü üzerine tartışmalar yaşanmasının yanı sıra bu dönemde dinin siyasallaşma süreci de başlamıştır. CHP hükümeti oy kaygısıyla Cuma vaazlarında Nisa suresinin 59. Ayetinde yer alan “*Ey İman Edenler! Allah’a itaat edin. Peygamber’e itaat edin ve sizden ulu’l emr (idareciler)...*” ve Kur’an-ı Kerim’de aynı içeriğe sahip benzer ayetler ile dini siyasallaştırıp halkı iktidara itaate çağırmışlardır.

1945 yılından sonra iç ve dış gelişmelerin etkisiyle halk ve devlet arasında yaşanan gerilimin azaldığı söylenebilir. Lewis (2018: 659) bu süreçte bir gözlemcinin şu sözlerini aktarmaktadır: “Türkiye’yi pozitivist bir Anıtkabir’e döndüren geçmişin aşırı laikliği artık gevşemiştir.” Bu dönemde Türk siyasi hayatında gelişen olaylar laiklikteki bu ılımlı tavrın devam etmesi gerektiğini gözler önüne sermiştir. Liderler bu süreçte İslam’ı kamusal alandan soyutlayıp halkın vicdanına sığdıramayacaklarını anlamışlardır. Yaşanan bu demokratikleşme sürecinde İslamcı neşriyatların ve düşünce özgürlüğünün önünün açmasıyla dini alanın olumlu etkilendiğini gözler önüne sermektedir.

1947’de bir geçiş döneminin başlangıcı olarak görülen CHP Kongresi’nde, dini hissiyatı politik bir manevra için kullanabileceğini dile getirmişlerdir. İmam Hatip

okullarının açılmasına ilişkin direktiflerin sahibi olan CHP'nin bu teklifiyle çok partili hayatta kendisine muhalif olabilecek sesleri kısmak için çalışmalara başladığı şeklinde yorumlanabilir. “ Bu süreç, hem “dini muhalefet” in yaratacağı atağı başarısız kılmak hem de din konusunda gittikçe kötürümleşen toplumsal yapıyı uygun bir bütünlük içinde yeniden düzene koyma kaygısını taşımaktadır” (Subaşı, 2017: 81). Daha sonra 1949'da medrese kökenli Şemseddin Günaltay'ın başbakanlık makamına getirilmesi CHP'nin dini unsurlara yaptığı bir jest olarak yorumlanmaktadır. 1949'da 4.ve 5. sınıflara seçmeli din dersleri konulmuş, 1949'da Ankara İlahiyat Fakültesi ve 1925'te kapatılan 19 türbe 5 Mart 1950'de ziyarete açılmıştır. “1945-1950 yılları arasındaki din politikalarının ortaya koyduğu gibi, yeni devletin kuruluşundan beri Türkiye'de ilk kez resmi olarak “*dini inkişaf*”ı gerçekleştirecek düzenlenmeyi yapanlar da Kemalist geleneğe ters düşmeyi göze alan aynı partinin hükümetleriydi” (Subaşı, 2017: 82). Çok sesliliğe doğru giderken CHP'nin laiklik yorumu, din ve vicdan özgürlüğü olarak değişime uğramıştır. Bahsettiğimiz çalışmaların hepsi İnönü hükümetinin 14 Mayıs 1950 seçimleri için yaptığı hazırlıklardır. CHP bütün çabalarına rağmen 14 Mayıs 1950 seçimini kaybetmiş ve 27 yıllık CHP iktidarı son bulmuştur.

Sonuç olarak bu dönem yeni Türkiye'nin muasır medeniyetler seviyesine ulaşması için ciddi adımlar atıldığı bir dönemdir. Jakoben Kemalist rejimin halka karşı halk için anlayışı kendine özgü muhafazakârlığın bulunduğu taşra dünyası ve tarikat yaşamında sindirilme, periferide kalma, korku, dışlanma, değer bunalımı ve ritüel kaybı oluşmasına neden olmuştur. Yaşanan ötekileştirmeye birlikte dindar bireyler kendi taşra gruplarıyla veya tarikat yapılanmalarıyla bütünleştirmişlerdir.

İslamcılar 1945-1960 dönemin de siyasal olarak kendilerini ifade etme imkanı bulmuşlardır. 1945-1960 yılları arasında İslamcı söyleme sahip kurulan bazı partiler: Milli Kalkınma Partisi (MKP), Demokrat Parti (DP), İslam Koruma Partisi (İKP), Millet Partisi (MP), İslam Demokrat Parti (İDP) şeklindedir. İslamcılar bu partilerden en büyük ilgiyi DP göstermişlerdir. Bilinenin aksine ilk kurulan muhalif parti DP değildir. Nuri Demirağ, Hüseyin Avni Ulaş ve Cevat Rıfat Atilhan tarafından 18 Temmuz 1945 tarihinde kurulan Milli Kalkınma Partisi (MKP) ilk muhalif partidir. MKP'nin siyasi yelpazesi tam olarak bilenemese de genel kanaatlere göre İslamcı, liberal ve milliyetçi söylemlerin hakim olduğu bir parti özelliği taşıdığı söylenebilir. İslamcılar arasında paylaşılan DP, MP, İDP, CHP cemaatler tarafından desteklenmişlerdir. Bu dönemin en etkili İslamcı gruplarından olan Nurcular ve Nakşibendi tarikatı DP'yi, Sebilürreşad çevresi MP'yi, Büyük Doğu bazen DP'yi bazen MP'yi, Ticaniler ise CHP'yi desteklemiştir.

Karpat'a göre (2019a: 169) "Demokrat Parti'nin serbest tek dereceli seçim ile halkoyuna dayanarak iktidara gelmesi, Türkiye'nin ve Türklerin tarihinde başlı başına büyük bir inkılapdır. Tarihte ilk defa baskı ve tepeden inme diktaya dayanmadan meydana gelen bu iktidar değişikliği her şeyden evvel sivil bir inkılabın ifadesidir." DP'nin seçim başarısı "orta direk" olarak tanımlanan serbest meslek erbapları, köylüler, küçük tüccarlar ve bir kısım okumuşların oylarına dayanmaktadır. İsmail Kara dini hayatı canlandırıldığı için bu dönemde gerçekleştirilen faaliyetleri "resmi rahatlatma teşebbüsleri" olarak tanımlamaktadır. DP'nin ezanın yeniden Arapça okunması, radyoda verilmeye başlanan Kur'an yayınları ve din dersinin okullarda zorunlu hale getirilmesi gibi, Müslüman halkın din duygusunu okşayacak kararlara imza atmasına rağmen DP yönetimi, Kemalist laiklik anlayışına sadık kalmıştır. DP "kendi siyasal projesini dinsel geleneğin diliyle takviye ederek, bir anlamda, dinin, siyasallaşmasına, kapı açmış olmasına rağmen, DP'nin kadim

dinsel siyaset geleneğine dönmek gibi bir amacı yoktur” (Kurtoğlu, 2018: 212). Ancak DP döneminde İslami söylemlerin ve dini hayatın tam olarak rahatladığından söz edilemese de azda olsa nefes aldığını ve rahatladığını söylemek mümkündür. DP dönemindeki İslamcılarının tipolojisi çizilecek olursa sağcılık, milliyetçilik, devletçilik ve muhafazakârlık ağır basmaktadır.

1.2.3. 1960-1980 Arası İslami Söylemin Canlanması

Yaklaşık otuz yıllık fetret döneminin ardından 1950’li yıllarda var olma mücadelesi veren İslamcılar, 1960’lı yıllar da kendine güvenen ve politik taleplerini karşılamaya çalışan dindar kitlesi olarak karşımıza çıkmaktadır. 1960’lı yıllarda İslamcılarının politik taleplerini karşılamaya çalışmalarında iki önemli gelişmenin etkisi vardır. Bu gelişmelerden ilki 1961 Anayasası ile oluşan özgürlük ortamıdır. Oluşan özgürlük havası beraberinde yeni siyasal fikirler, yeni siyasi aktörler ve örgütler sayesinde Türk siyasal hayatında yeni bir dönem başlamıştır. 1960’lı yıllarda yeni siyasi aktörlerle siyaset sahnesine çıkan partilerin bazıları; Sosyalist Parti, Adalet partisi (AP), Yeni Türkiye Partisi (YTP), Türkiye İşçi Partisi (TİP) şeklindedir. Bu dönem Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş, Necmettin Erbakan gibi siyasilerin Türk siyasi hayatında aktif oldukları dönemdir. İkinci gelişme sosyo-ekonomik yapının değişime uğraması siyasal alanda yeni grupların oluşmasına yol açmıştır. 1960’lar Türk sağının siyasette aktifleştiği dönemdir. Tanıl Bora’ya Türk Sağının halleri milliyetçilik, muhafazakârlık ve İslamcılıktır. Bora’ya göre “İslamcılık, Türk sağının sıvı halidir ve bu haliyle imge, değer, ritüele kaynağı, hayat pınarıdır; akışkandır, mecra bulma, kap doldurma kabiliyeti yüksektir. Türk sağının üçüncü hali olarak muhafazakarlık, onun gaz halidir; bir ruh hali, duruş biçimi, üslup, Türk sağının havasıdır” (Kaynar, 2017:307).

1960’larda her ne kadar 1961 Anayasası ile ülkede özgürlük havası esiyor da olsa İslamcı camiaya yönelik sert tutumlarda devam etmektedir. Bu nedenle İslamcılar 1960’larda daha rahat hareket edebilmek için milliyetçi-mukaddesatçı kavramı arkasına saklanmayı uygun bulmuşlardır. Yani Türk siyasetinde 1960’lar yeni bir söylem olan mukaddesatçı kavramı ile karşımıza çıkmaktadır. “Genel manada dindarlığın ve milliyetçiliği içeren mukaddesatçılık çok boyutlu, çok katmanlı ayrıca da siyasi rekabet sürecinde anlam kazanan bir olgudur” (Öz, 2017: 593).

1960’lı yıllar İslamcılığın siyasal bir kimlik olarak yeniden üretildiği yıllardır. 27 Mayıs 1960 darbesiyle meydana gelen siyasi ve sosyo-ekonomik değişimler sayesinde İslam siyasal bir kimlik kazanmıştır. Bu dönemde İslamcı kimliğinin inşa edilmesinde üç unsur büyük rol üstlenmiştir. Bunlar dindar kesimlerin kurduğu dernekler, dini yayınlar ve imam hatip okullarıdır. Bahsedilen bu üç unsur dindar kesimin eğitimli bir kitle oluşturmaya ve kendilerini savunmalarına yardımcı olmuştur.

1960 öncesi ve sonrası kurulan derneklerin amaçları ve faaliyetlerinde farklılıklar bulunmaktadır. 1960 öncesi derneklerde dini talepleri karşılamak öncelikliyken, 1960 sonrası kurulan derneklerde siyasi ve ideolojik talepleri karşılamak önceliklidir. İlim Yayma Cemiyeti, Milliyetçiler Derneği, Komünizmle Mücadele Derneği, Milli Türk Talebe Birliği gibi dindar kesimleri temsil eden ama tamamen siyasal eğilimi olmayan derneklerin sayısı bu dönemde yükselmiştir. İslamcılar dernek faaliyetleri sayesinde siyasal hayatta aktifleşmeye başlamışlardır. 1960’larda faaliyet gösteren dernekler incelendiği zaman İslamcıların tipolojisi çıkarılmaktadır. Bu dönem İslamcılarını sağ, muhafazakâr ve milliyetçi anlayış ile iç içe oldukları görülmektedir. Dernekler sayesinde İslamcılarının

birbirleriyle olan iletişimin gelişmesine ve aidiyet bilinçlerinin kuvvetlenmesi sayesinde siyasal hayatta aktif rol kazanma süreçlerini hızlandırmıştır.

1960’larda Türk solunun toplumun dini hayatına ve geleneklerine karşı tutumu İslamcı kesimde komünizme karşı politik ve ideolojik savunma mekanizmasının geliştirilmesine katkı sağlamıştır. Bu nedenle 1960’lı yıllarda İslamcıların söylem merkezinde “antikomünizm” yer almaktadır. İslamcılar yukarıda bahsettiğimiz Komünizmle Mücadele Derneği ve Milli Türk Talebe Birliği gibi dernek faaliyetlerinin yanı sıra “Komünizmi Telin Mitingleri” ve “Komünizmi Telin Namazları” vb. eylemler yardımıyla dini değerlere önem veren kitleleri bilinçlendirmeye çalışmışlardır. Kısacası 1960’ların ana teması komünizmle mücadeledir ve komünizm zehrinin panzehri olarak İslam görülmektedir.

1960’lı yıllarda dini yayıncılık anlayışında süreli yayınlar ve kitap sayısında önemli artışlar yaşanmıştır. Bu yayınlar milliyetçi ve mukaddesatçı söylemleri kullanarak komünizm, Siyonizm ve masonluğa karşı mücadele etmişlerdir

“1960’lar, siyasal hayatın çeşitlenmesinin yanında, İslamcılık açısından, farklı coğrafyalardan bazı isimlerin eserlerinin tercüme edilmeleri yoluyla farklı fikirlerin dile getirildiği bir dönem olmuştur. Özellikle Mısır’dan İhvan-ı Müslimin’in sembol isimleri Hasan el Benna ve Seyyid Kutub, Pakistan’dan Ebu’l A’la Mevdudi ve Muhammed Hamidullah gibi isimlerden yapılan tercümeler önemlidir. Bu tercümeler Türkiye’deki mevcut yorumlardan farklı olmaları dolayısıyla, özellikle, genç nesilde farklı fikirlerin oluşmasına katkı sağlamıştır” (Akin, 2016: 187).

1960’lı yıllarla birlikte İslamcılık açısından farklı görüşlerin Türkiye’de yayılmaya başlamasıyla geleneksel İslam anlayışının karşısında evrensel ve ümmetçi anlayış yerini almıştır. “İslam’da sosyal adalet, kapitalizm eleştirisi, ümmet fikri vb. temalar etrafında

yazılmış eserlerde İslam ile sağ arasında uzlaşmaz bir karşıtlık ortaya çıkmış, bu da bağımsız bir İslami kimliğin oluşumuna teorik katkı sağlamıştır” (Bulaç, 1993: 172).

İmam hatip liseleri 1960’lı yıllarda İslamcılığın gelişmesinde önemli rol üstlenmiştir. İmam hatip okulları Cumhuriyetin batırdığı dini yaşamı canlanması için yeni bir alan açmıştır. Bu okullar sadece dini eğitim vermenin yanı sıra kendi benliği ve dini değerleriyle barışık nesiller yetiştirilmesi için kurulmuşlardır.

1960’lı yıllar söylem açısından incelendiği zaman dernek, miting, kitap ve süreli yayınların temalarında dindar kesimin siyasallaşmaya başladığı görülmektedir. Buna rağmen İslamcıların politik talebine karşı belirgin bir kimlik oluşturdıkları söylenemez. Bu durumun temelinde İslamcılığın var olma mücadelesinde milliyetçilik ile kurduğu pragmatik ilişki yatmaktadır. Türk İslamcılığın milliyetçilik ile kurduğu eklektik ilişkide milliyetçi-muhafazakâr çizgisi 1960’lı yılların sonlarına doğru silikleşmeye başlasa da bu ilişki 1970’li yılların sonlarına kadar sürmüştür.

1970’lerde Arap-İsrail çatışması İslami hareketlerin tetiklemiştir. 1979’da SSCB’nin Afganistan’ı işgal etmesi ve İran’da Ayetullah Humeyni önderliğindeki gerçekleştirilen İslam devrimin İslam dünyasında yeni gelişmelere yol açmıştır. İran devrimi siyasi rejimlerin İslamcı hareketler tarafından devrilebileceğinin göstergesi olmuştur. Bu kanıt toplumun laik ulus devletlerin yerine İslam şeriatıyla yönetilen İslam Devletlerinin gelebileceği düşüncesini de beraberinde getirmiştir. 1970’li yıllarda İslamcıların politika talebinin yoğunlaşmasıyla İslam’a uygun devlet yönetimi modeli arayışı bu dönemin merkezi söylemlerinden birisi olmuştur.

Soğuk savaş dönemi devletin dine daha ılımlı bakmaya başlamasıyla birlikte dindar kesim devletin bu ılımlı politikalarından dolayı artık din için tehdit olmadığını din için asıl

tehdidin komünizm olduğunu kabul etmiştir. Bu dönem ortaya çıkan Radikal İslam hareketi, antiemperyalist görüşlere sahip olmasına rağmen sosyalizm tehlikesine karşı emperyalist güçler tarafından kullanılmıştır. Özellikle Amerika'nın "yeşil kuşak projesi" isteğiyle uygulanan İslamizasyon politikasıyla sosyalizme karşı Şibih İslam(sözde İslam) ile mücadele edilmesi planlanmıştır.

12 Mart 1971 Muhtırası'ndan sonra, cemaatler yeni faaliyet alanları aramışlar ve 1961 yılında Almanya'ya İşgücü Antlaşması ile giden Türklerin yoğun olduğu şehirlerde cemaatler merkezler kurmuşlardır. 27 Mayıs 1960 darbe sonrası kapatılan DP'nin devamı olarak nitelendirilen AP dindar kesimin ve tarikatların özellikle Nurcular ve Süleymancılara oylarını almaya devam etmiştir. 1960'lı yıllarda geniş oy potansiyeline sahip olan İslamcılar Süleyman Demirel için seçimleri kazanmak için oy aksesuarı olarak görülmüşlerdir. Adalet Partisi'ni İslamcılara karşı bu bakış açısı Milli Nizam Partisi (MNP) kurulmasıyla etkinliğini yitirmiştir. "12 Mart 1970 askeri müdahalesinde, İslamcılık, oyunun dışında olmakla beraber askeri darbelerin sebepleri ne olursa olsun irticayla mücadele gerekçesine de müracaat etme düşüncesinin sonucunda, AP'den dışlanan Erbakan ve arkadaşlarının kurduğu MNP, Anayasa Mahkemesi tarafından laikliğe aykırılık iddiasıyla kapatıldı" (Yılmaz, 2018: 636). 12 Mart askeri müdahalesi ve 27 Mayıs 1960 darbesinin gerçekleştirilme nedenlerin de ortak buluştukları nokta toplumun yaşadığı sorunların laiklik ile çözüme kavuşacağı düşüncesidir. Sarıbay'a göre (2004: 579) "12 Mart muhtırasındaki ana tema, toplumun içine girdiği bunalımdan kurtuluşun tek yolunun Kemalist ideoloji doğrultusunda getirilecek çözümler oluşudur. Şüphesiz böyle bir ortamdan dinci ideoloji benimseyen bir siyasal partinin etkilenmemesi doğru olmaz". Nitekim 12 Mart 1971 muhtırası ile MNP kapatılmıştır. MNP partisinin kapatılmasından kısa bir süre sonra 11 Ekim 1972'de Milli Selamet Partisi (MSP)

kurulmuştur. MNP ve MSP'nin kurulmasında İskender Paşa Dergâhı şeyhi olan Mehmet Zahid Kotku'nun destek, teşvik ve onayı bulunmaktadır. Öyle ki Mehmet Zahid Kotku partinin yürüttüğü faaliyetlere fikir vermiş ve denetlemiştir. MSP'nin Türkiye'nin kalkınması için sunduğu “ağır sanayi hamlesi” ve “milli görüş” Kotku'nun sayesinde oluşmuştur. MSP'nin kadrosunu İskenderpaşa cemaati oluşturmaktadır. MSP'nin bir kolu olan Akıncıların grubunda Tek partimiz vardı o da MSP ve tek tarikatımız vardı o da İskender Paşa diyerek dergâh ile parti arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermektedir. 1973 seçimlerine baktığımızda MSP ülkedeki özellikle Nakşibendiliğin kolu olan İskenderpaşa cemaatinin, Erenköy cemaatinin, İsmailağa cemaatinin ve Nurcuların desteğini almıştır. Çok partili hayata geçişle birlikte siyaset sahnesine giren tarikatların gün geçtikçe politikada etkinlikleri artışı görülmektedir.

İslamcılığın Türkiye'deki yansımalarının ele alınmaya çalışıldığı bu kısımda, çeşitli sınıflandırmalardan yararlanarak İslamcılık tarihsel bir süreç içerisinde incelenmeye çalışılmıştır. Kısaca açıklanacak olursa bu çerçevede İslamcılık Türkiye'de beş döneme ayrılmaktadır. Birinci dönem 1924 öncesine tekabül eden başlangıç dönemidir. Ulus devlet öncesi yaşanan bu dönem 19. yüzyılın büyük bir kısmını kapsarken 20. yüzyılın ilk çeyreğini içine almaktadır. İslamcılık bu dönemde Osmanlı için emperyalizme karşı durmak ve İmparatorluğu ihya etmek için kurtarıcı bir proje olarak şekillenmiştir. Bu dönem İslamcılarının kümелendiği mecralar Sırat-ı Müstakim ve Beyanu'l Hak dergileridir. Said Halim Paşa, Mehmet Akif, Babanzade Ahmed Naim gibi isimlerin yazıları bu dergilerde yer almaktadır.

İkinci dönem 1924-1945 yıllarına tekabül etmektedir. Dinin kamusal hayattan soyutlanmaya çalışıldığı ve İslamcı düşünce açısından radikal değişimlerin yaşandığı bu dönem siyasi ve toplumsal kurumlarını kaybeden İslamcılık için fetret dönemidir. “Tüm

siyasi ve toplumsal katılım kanallarının kapalı olduğu bu tek partili yıllarda Nurculuk gibi cemaatler ile Nakşibendilik gibi tarikatlar gizli faaliyetler yoluyla toplumun dini tahayyülünü taşımayı sürdürdüler” (Büyükkara, aktaran Işık 2020: 204).

Üçüncü dönem 1945-1960 arasına tekabül eden bu dönem İslamcılığın kendisine can suyu bulduğu ve filizlenmeye başladığı dönemdir. Bu dönem iktidara gelen siyasi aktörlerin dini kamusal alandan soyutlayamayacaklarını anladıkları ve dini pratiklere alan açmaya başladıkları dönemdir.

Dördüncü dönem 1960-1980 arasına tekabül etmektedir. Bu dönemde İslamcıların politika ve strateji talepleri diğer Müslüman ülkelerde gerçekleşen İhvan-ı Müslimin ve Cemaat-i İslami hareketlerinden etkilenecek şekilde şekillenmiştir. “Osmanlısız bir siyasanın ardından Türkiye Müslümanları, büyük bir heyecanla yeniden ümmet olma bilincini keşfettiler. Fikirde, sanatta ve siyasette karşılık bulmaya başlayan bu temayül, 70’lerin son çeyreğinde gözlemlenebilir bir toplumsallık oluşturdu” (Işık, 2020: 208). Bu dönemin önde gelen İslamcı figürleri Necip Fazıl Kısakürek ve Nurettin Topçu’dur.

İslamcılığın beşinci ve son dönemi ise 1980 ve sonrası dönem Türkiye için yeni başlangıçların yaşandığı dönemidir. Bu dönemle birlikte İslamcı söylemler toplumun geneline hitap etmeye başlamışlardır. İslamcılık Türkiye’de beş farklı dönemde her dönemin kendisine has özellikleri, tartışma konuları ve beslenme kaynaklarına sahip olan inşa süreci bulunmaktadır.

1.3. Türk – İslam Sentezi

Türk siyasi düşüncesinde İslamiyet ve Türk milliyetçiliği arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar önemli bir yere sahiptir. Bu ilişki incelenirken temel soru İslam’ın Türk milliyetçiliğini tamamlayıcı özelliğe sahip bir unsur olup olmadığı şeklinde

kurgulanmıştır. Türkiye'nin yaşadığı siyasal ve toplumsal sorunlarının çaresi bu iki akımın birbiriyle uyumlu olmasında aranmıştır. “Osmanlı siyasal ve kültürel geçmişiyle tarihsel sürekliliği vurgulama eğilimi, şüphesiz Türklerin Müslüman kimliğinin yeniden teyit edilmesi idi. Bu yeniden canlanan İslam, büyük ölçüde Türklük ve modernlikle aşılarmıştı” (Karpas, 2019a: 2020).

Osmanlı döneminden Türkiye'ye kadar İslamiyet ve Türkçülük hatta buna üçüncü fikir akımı olarak Batıcılık birbirleriyle birleştirilmeye çalışılmıştır. “Türk yönetici sınıfının iki yüz elli yıllık kültürel kimlik arayışında, ‘Türklük, İslamiyet ve Batı(cılık)’ unsurları esas olagelmış; farklılıklar bu üç unsurun nasıl, hangi vurgularla ve hangi sıraya göre sentezlendiğine göre belirlenmiştir” (Parla, aktaran Bora ve Can, 2004: 138).

Ziya Gökalp Türk-İslam sentezcilerine önemli bir miras bırakmıştır. Gökalp'in “*Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*” adlı eseri Türk-İslam sentezi konusunda önemli kaynaklardan biridir. “Her birinin nüfuz dairelerini tayin ederek bu üç düşünce akımının üçünü de kabul etmeliyiz. Daha doğrusu, bunların bir ihtiyacın, üç muhtelif noktadan görülmüş safhaları olduğunu anlayarak muasır bir İslam Türklüğü icat etmeliyiz ” (Gökalp, 2018: 19). Gökalp, İslamiyet'i Türkçülüğün ve milli kimliğin temel unsuru olarak görmüştür. Gökalp'in sentezinde muasırlaşma Batı'dan bilimin ve teknolojinin alınmasını içermektedir. Muasırlaşma, “şekil ve yaşayış yönünden Avrupalılara benzemek değil, bilgi ve sanayi mallarını alma zorunluluğundan kurtulmak” olarak tanımlanmıştır (Gökalp, aktaran Ünüvar, 2017: 31). Bu tanım Aydınlar Ocağı'nın Türk-İslam-Batı sentezini açıklamaktadır. Gökalp'e göre Türkleşmek, İslamlaşmak ve Muasırlaşmak arasındaki geçişlerde üç ideoloji arasında uyumsuzluk olmadığı birbirinin tamamlayıcısı olduğu öne sürülmektedir. Bu nedenle bilim ve teknik, Türk ve İslam kültürünü tahrip etmeden alındığı taktirde, bu üç akım arasında uyum sağlanabilir (Ünüvar, 2017: 32).

Süleyman Yalçın Türk-İslam Sentezini şu sözleriyle açıklamaktadır:

“Türk-İslam sentezi, bir teoriyi değil, 1200 senelik, yaşanmış, büyük bir tarihin geliştirdiği ve ispatladığı bir vakıayı ifade ediyor.”(Süleyman Yalçın, aktaran Dursun, 2002: 104).

“Aydınlar Ocağı mensupları... Türk’ün İslam’da, İslam’ın Türk’te bütünleştiği müşahede etmiş ve bu hali bizzat yaşamışlardır. Bundan dolayı son on senedir onlar İslam-Türk Sentezi veya Terkibi ifadesini sık olarak kullanırken Türk’ün varlık hikmetini de işaret etmiş oluyor.” (Süleyman Yalçın, aktaran Dursun, 2002: 104).

1940’lara gelene kadar, Türkiye Cumhuriyeti ulusal kimlik inşası temelinde şekillenirken, İslam sosyalizme ve modernleşmeye karşı duran bir görünüme sahiptir. Kemalist milliyetçiliğin dine karşı olan radikal tutumu 1940’lardan sonra Türk milliyetçiliğini Türk-İslam sentezi yaklaşımını oluşturmaya yöneltmiştir (Karakaş, 2006: 70).

Cumhuriyetin kuruluşundan 1940’lara geline süreçte etnik milliyetçi ve hümanizm söylemlerinin hakim olmasının yanı sıra İslam ve muhafazakârlık olgularına yer verilmemesi Türk-İslam sentezi için ortam hazırlamıştır. Bu dönemde Kemalist inkılabın halka intikal etmediği ve toplumda dinsel bir hafıza kaybına sebep olduğu bu nedenle yeni nesiller için İslam’ın önemli olduğu vurgulanmıştır. Ülke genelinde oluşan manevi boşluğu İslam geleneğinin yeniden inşa edilmesiyle birlikte doldurabileceği savunulmuştur. Maarif Bakanlığı tarafından 1939 yılında yayınlanan İslam Ansiklopedisi’nde İslam Medeniyeti Türkçü bakış açısıyla yorumlanmasıyla birlikte Türk-İslam sentezinin temelleri hazırlanmıştır.

Soğuk savaş sürecinde komünizmin ülkeye sızmasından çekinen Türkçü aydınlar Kemalist milliyetçilik anlayışının komünizm karşısında direnemeyeceğini düşünmekteydiler. Bu nedenle Türkçü aydınlar komünizmin karşısına güçlü bir duvar

örmek için yeni bir milliyetçilik anlayışı inşa etmek için kolları sıvamışlardır. İnşa edilecek “yeni milliyetçilik anlayışını Hamdullah Suphi Tanrıöver, Türk milliyetçiliğinin tarih ve dine dayanmalıdır. Tanrıöver’in bu düşüncesinin nedeni milliyetçiliğin gücünün Osmanlı tarihinde yatması ve İslamiyet’in yaşadığı sıkıntılara rağmen Türk toplumunun ruhunda muhafaza etmesidir” (Çetinsaya, 1999: 368). CHP’nin başbakanlarından olan Şemseddin Günaltay, milleti oluşturan ve bir arada tutan ortak duygunun kaynağının din olduğunu belirtmektedir. Günaltay göre din, milletin ve milliyetin temellerini oluşturan bir unsurdur ve İslamlaşmaya gerçek hizmet Türkleşmek ve modernleşmedir (Bora, 2018: 84).

1950’li yıllar DP yöneticileri İslami söylemleri popülist politikalarında kullanmalarıyla birlikte kitlelere hitap etmeye başladılar. DP’nin bu girişimleriyle İslami söylem kamusal hayatta yeniden canlanmaya başlamıştır. Ancak DP’nin sağladığı özgürlük ortamında oluşan düşünsel miras 1960 darbesinden sonra muhafazakar düşünceye katkı sağlayamamıştır. Soğuk savaş döneminin beraberinden getirdiği anti-komünist temalar 1960 sonrası İslamcı-milliyetçi kanadın asıl etkilendiği noktalar olmuştur (Taşkın, 2004: 383).

1960 yıllardan itibaren Türkçü-İslamcı aydınların “milliyetçi-muhafazakarlık” başlığı altında birleşmeleri Türkçülük ve İslam kavramlarının daha net olarak bir arada kullanılmaya başlanmasıyla birlikte bu iki kavramın sentezinin oluşturulması için çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 1961 yılında kurulan Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü (TKAE), Türk-İslam sentezinin inşasında önemli bir yere sahiptir. TKAE aylık olarak çıkardığı “Türk Kültürü” dergisi ile Türk-İslam sentezini geniş kitlelere yayılmasını sağlamıştır.

“1960’lı yıllarında geliştirilen ve 1980 sonra döneme Türk-İslam sentezi olarak damgasını vuran milli din ideolojisinin güç kazanmasına, din dilinin siyasallaşmasına ve

giderek İslami bir siyaset modelini projelendiren İslami ideolojilerin hareket alanı bulmasına neden olacak bir sürecin başlangıcıdır” (Kurtoğlu, 2018: 214). Türk-İslam sentezi İslam’ın ideolojileştirilmesinin bir biçimidir. Fakat bu ideolojileştirmede Kuran’daki değerlerin yanı sıra Türklerin kendi özgeçmişleriyle İslamiyet arasında oluşturulan sentez yardımıyla Türk “milli kültür” ön plana çıkarmaktadır. Türk-İslam sentezine göre, “İslam Türk kültüründen üstündür ve eğer o olmasaydı Türk kültürü yaşayamazdı; ama Türk kültürü de İslam’ı korumuş ve güçlendirmiştir, Türk kültürü olmasaydı İslam dumura uğrardı. Türk-İslam sentezi ağırlıklı olarak Türklükle İslamiyet arasındaki buluşmanın yaşandığı döneme dayanmaktadır” (Copeaux, 2016: 82). Türk-İslam sentezi kısaca şu şekilde de tarif edebiliriz, İslam’ın Türk kimliğine eklediği dinsel ve ahlaksal özellikleriyle birlikte oluşan milliyetçi bir ideoloji özelliğini taşımaktadır.

CKMP’nin 8-9 Şubat 1969 tarihinde Adana’da gerçekleştirdiği kongrede parti isminin MHP olarak değiştirilmesinin yanı sıra partinin siyasi perspektifinde de değişimler olmuştur. Özellikle bu kongrede “Tanrı Dağı Kadar Türk Hira Dağı Kadar Müslüman” sloganı ön plana çıkarılması İslam’ın partinin ideolojik oluşumuna eklendiği görülmektedir. Alparslan Türkeş’in komünizmle mücadelede İslam’ın önemini keşfetmesi, Türk-İslam milliyetçiliğinin gelişmesinde etkili olmuştur. İbrahim Kafesoğlu’na göre (1999: 242) Türk milliyetçisi, Türk düşüncesinin ilmi, fikri, edebi, felsefi ve teknik sahalarda imkanlarını zenginleştiren, İslamiyet’i saygıdeğer tutan, dünya Türklüğünün istiklal, hürriyet, refah ve saadeti için çalışan insanlardır.

Türk-İslam sentezi İslam toplum ve milli bilinç açısından Türk milliyetçiliğinde önemli bir yere sahip olduğu düşüncesi üzerine oturtulmuştur. 1970’li yıllarda milliyetçi-muhafazakârlığın savunucusu olan Aydınlar Ocağı Türk siyasi hayatında milliyetçilik ile İslam’ın birleşmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Feroz Ahmad’a göre “1970’lerin

başında temelde sol terörizmle bağlantılandırılan şiddet eylemleri, daha çok anti-batı ve anti-kapitalist nitelikteydi. 1970’lerin ortasından itibaren ise sol yada sağ olsun bütün terörist eylemlerin kaos yaratıcı, moral bozukluğuna ve toplumsal yılgınlığa yol açan bir nitelik kazandığı gözlenmiştir” (Akt. Dursun, 2002: 76). 1970’li yıllarda yaşanan siyasal şiddetin toplumda oluşturduğu huzursuzluk ve sol düşüncenin yükselişe geçmesiyle sağın kolları bir araya getirilerek sola karşı direnilmesi planlanmıştır. Bu düşünce MHP ve sağ camianın İslam’a yönelme nedenlerinden birisidir. Sağın din ve milliyetçilik ekseninde toparlanması için kurulan Aydınlar Ocağı fikirlerini “milli kültür” çerçevesinde formüle etmiştir. Milli kültür, sosyo-politik yaşamın düzenlenmesinde ve siyasi iktidarın meşruluk kazanmasında önemli olduğu vurgulanmaktadır. Anlaşıldığı üzere Aydınlar Ocağı’nın amacı sol düşüncenin karşısına milli ve geleneksel düşüncelerini çıkarmaktır. Ocağın fikirlerinin temelinde reaksiyonerlik hareketi bulunmaktadır. Bora ve Can’a göre, Aydınlar Ocağı’nın hazırladığı Türk-İslam sentezi, reel politikada onaylanmış ve resmi bir ideoloji tasarımı olması hasebiyle ‘doktrin’ olarak tanımlanmaktadır (Bora ve Can, 2004: 138).

Türk-İslam sentezi olağanüstü olayların yaşandığı bir dönemde toplumsal düzeni ve Türk milletinin birliğini yeniden sağlayacağı vaadiyle örgütlenmiştir. Bu vaadi verirken kendisine çizdiği yolda en önemli öge kültür olmuştur. “Kültür yada sentezde yer aldığı haliyle milli kültür, gerçeklik düzleminde kendisini kaos, parçalanma ve bölünme olarak gösteren tehdiye karşı, simgesel düzlemde kurulan bir düğüm noktası olarak belirlemektedir” (Dursun, 2002: 13). Milli kültür, 1970’lerin başında Türk-İslam sentezinin hakim göstereni olmuştur.

Türk-İslam sentezinin gelişmesinde katkısı olan dernekler ve kişiler şöyledir; Milliyetçiler Derneği, Aydınlar Ocağı, Ülkü Ocağı, Türkiye Milli Kültür Vakfı, Türk Edebiyat Vakfı vb. Necip Fazıl Kısakürek, Osman Yüksel Serdengeçti, Seyyid Ahmet

Arvasi vb. saydığımız dernek ve kişilerin entelektüel faaliyetleri Türk-İslam sentezinin gelişmesinde etkili olmuştur.

Sonuç olarak, Fedai dergisi çerçevesinde ele alınacak olan milliyetçilik ve İslamcılık düşünceleri incelenirken tarihi bağlamdan bağımsız bir yaklaşımla anlaşılmayacak girift bir olgu oldukları dikkate alınarak, inceleme konusu edindiğimiz Fedai dergisine dair bağlamın belirginleştirilmesinde önemli olduğu düşünülmüştür. Bu yüzden 19. yüzyıl Osmanlısından Cumhuriyet'in kuruluşuna ve bundan sonraki süreçte 1940'tan 1980'lere kadar Türk siyasi hayatını anlamamanın gerekli olduğu ve bazı zorlukları olduğu söylenebilir. Bu zorlukların sebeplerinden ilki yaşanan savaşlar, isyanlar ve ulus devlet yapılarının oluşması neticesinde ortaya çıkan yeni yapının zemin hazırladığı yeni fikirlerin ve aktörlerin sahneye çıkışıdır. Diğer zorluk ise zararlı ideolojilerin Türkiye'de yayılmaya başlamasına karşılık milliyetçi ve İslamcı camianın bu ideolojilere karşı başlattığı mücadeledir. Bunun yanı sıra iç politikanın istikrarsızlığı Türk siyasi tarihini anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla bahsi geçen zorlukları aşarak konuyu açıklığa kavuşturabilmek için bir yandan tarihi-sosyolojik şartlar ekseninde olguların anlaşılması öte yandan tarihi süreklilik içerisinde anlamlandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Osmanlı'dan 1980'li yılların Türkiye'sine milliyetçilik ve İslamcılık tartışmalarına bir bütün olarak bakacak olursak, bahsi geçen dönemlerin ana tartışmalarının vatani kurtarmak üzere şekillendiğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla Milliyetçilik ve İslamcılık söylemlerinin kullanıldıkları tarihi bağlam içerisinde tercih ettikleri kavram çerçevesini ve bu kavramların muhtevasını etkiledikleri söylenebilir. Bu nedenle tezin birinci bölümünde Türk siyasi hayatının da milliyetçilik ve İslamcılık bağlamında incelenirken, üçüncü bölümünde konu daha özele indirgenerek 1963-1979 yılları arasında yayınlanan Fedai dergisi milliyetçilik ve İslamcılık bağlamında incelenecektir.

II. BÖLÜM FEDAI DERGİSİ'NDE MİLLİYETÇİLİK VE İSLAMCILIK

Çalışmanın birinci bölümde derginin basın hayatı sürecinde bulunduğu konumun anlaşılabilmesi için derginin yayın hayatının son bulduğu Kasım 1979 tarihine kadar Türk siyasi tarihinde milliyetçilik ve İslamcılığın nasıl bir yol izlediği incelenmiştir. Bu bölümde ise Fedai dergisinin yayın hayatı, Kemal Fedai Coşkunur'in hayatı, Milliyetçilik ve İslamcılık düşüncelerinden hareketle belirlediğimiz antifarmasonluk, antikomünizm, Türk-İslam ve milli kültür düşüncelerinin yanı sıra güncel olaylar temaları üzerinden analiz etmeye çalışılmıştır.

1960-1980 arası yılların sosyolojik ve siyasi çalkantılarına karşı Türk milliyetçiliğini ve mukaddesatını savunan pek çok dergi çıkmıştır. Bu dergilerden biriside 1963-1979 yıllar arasında yayınlanan Fedai dergisidir. Fedai dergisi yayın hayatına başlamadan önce aynı milliyetçi ve mukaddesatçı çizgiye sahip olan 1947-1952 ve 1959-1962 yıllarında iki devre olarak Osman Yüksel Serdengeçti'nin yayınladığı Serdengeçti dergisinin 1962'de kapanması üzerine Fedai dergisinin sahibi olan Kemal Fedai Coşkunur Serdengeçti dergisinin isim hakkını Osman Yüksel Serdengeçti'den istemiştir. Fakat Serdengeçti'nin yakın arkadaşı ve hemşerisinin isteğini kabul etmemesiyle Coşkunur çıkaracağı derginin adını Fedai koymaya karar vermiştir. Fedai dergisi Serdengeçti ismiyle yayınlanamasa da yazar kadrosunda büyük bir değişim olmamıştır kadroya yeni dâhil olan yazarlarda eski kadrodaki yazarlar gibi Türk-İslam davasına hayatlarını adanmış kişilerden oluşmaktadır.

Osman Yüksel Serdengeçti 1964 yılında yayınlanan Fedai dergisinin 8. Sayısında kaleme aldığı “Fedailik Ruhu” başlıklı yazısında Fedailik ve Serdengeçtilik ruhunun başkasına boyun eğmeyen davası için kendini feda edebilen bir ruh olduğunu belirten Serdengeçti Fedai ile aynı ruha sahip olduklarını dile getirmektedir.

“Fedailik, fedakârlık. İşte bu gün her zamandan fazla muhtaç olduğumuz şey!. Eğilmeyen insan, dönmeyen insan!. Kendini büyük, ulvi gayeler uğrunda feda edebilen insan!. Serdengeçticilik, Fedaicilik ruhu budur” (Serdengeçti, 1964: 4).

Hüsnü Dikeçligil Fedai'nin 1964'deki 17.sayısında kaleme aldığı “Fedai Olabilmek” yazısında Türkiye'nin Fedailer ile can suyunu bulacağını ve Türkler kendi milli benlikleri ve İslam ile yeşillendirdikleri medeniyetlerini yeniden şahlandıracaklarına değinmektedir.

“Önce Allah rızasını kazanmak, sevgililerin sevgilisi Peygamberimizin şefaatine nail olmak için yola çıkacağız. Mübarek bir vatanda, mübarek bir nesil yetiştirmek, onu kemal mertebesine ulaştırmak, bu ülkeyi ümranlar Türkiye'si haline getirmek amacıyla seferber olacağız. Müslüman Türk ruhu ile ruhlanacağız” (Dikeçligil, 1964: 4).

Serdengeçti ve Dikeçligil yazılarında Fedai ruhunun önemli bir gayesi olduğu ve bu gaye için seferber olacaklarını bu sayede kendi milli ve dini doğrularından vazgeçmeyen bu Müslüman Türk ruhunun ahlakıyla yetişmiş başkasına boyun eğmeyen nesiller ile Türkiye'nin yeniden canlanacağını dil getirmektedir. “Fedailik Ruhu” ve “Fedai Olabilmek” yazılarında da anlaşılacağı üzere Fedai dergisinin millici İslam anlayışı ile yörgulararak Türkiye'nin geleceğini aydınlatmayı hedeflediği anlaşılmaktadır.

Fedai dergisi yayın hayatı boyunca antifarmasonluk, antikomünizm ve millici İslam bakış açısıyla içinde bulunduğu dönemde yaşanan olayları ele almıştır. Türk milliyetçiliği ve mukaddesatı muhtevasına sahip olan dergi 1963 yılındaki ilk yayınında “Yolumuz” yazısında okuyucusuna sahip olduğu muhteva hakkında bilgi vermiştir. Bu bölümde dergi yayın politikasını “Çıktığımız müddetçe Milliyetçiliğin ve mukaddesatın eğilmez müdafiliğini yapacak olan dergimiz bu iki hasletin birbirinden ayrılmaz iki cevher

olduğuna inanmaktadır... Yolumuz Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslüman” (Yolumuz, 1963: 2) sözleriyle açıklamıştır. Serdengeçti dergisinde olduğu gibi Fedai’de de kullanılan “*Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslüman*” sloganı milliliğin yanı sıra evrensel olan Müslümanlık ile kitleleri yönlendirmeyi hedeflemektedir. Fedai dergisinin 1963’de yayınladığı 2.sayısında M. Said Çekmegil tarafından kalem alınan “Hira, Tanrı, Toros Dağları” adlı yazıda Osman Yüksel Serdengeçti tarafından söylenen ve daha sonra MHP sloganı olarak kullanılmaya başlanmış olan “Tanrı Dağı Kadar Türk Hira Dağı Kadar Müslüman” sloganını yorumlamaktadır.

“Tanrı dağından kopup gelen (Beden), Hira dağından çoşup esen (Ruh) Toros önlerinde birleşti. Yatağını arayan (Ruh) hayatıyetini arayan (Beden) böylece muradına erdiler.... Böylece yaratılmışların en üstünlerinden biri meydana geldi” (Çekmegil, 1963: 9).

Millici İslam anlayışının en önemli sloganlarından birisi olan “Tanrı Dağı Kadar Türk Hira Dağı Kadar Müslüman” sloganı ile Türklük sembolleri ve İslamiyet’in en önemli sembolleri kullanılarak hem milliyetçi hem de evrensel anlayış bir araya getirilmiştir. Çekmegil “Tanrı Dağı Kadar Türk Hira Dağı Kadar Müslüman” sloganını yorumlarken Tanrı dağından gelen beden olarak Türk milletini Hira dağından gelen Ruh olarak İslamiyet’in Toroslarda yani Anadolu’da buluşarak Türklük ve İslamiyet’in birleştiğini ifade etmektedir.

Fedai “Yolumuz” başlığı altında mücadelesinin ana merkezinin Türk milliyetçiliğine ve İslamiyet’e saldıran Farmasonluk ve Komünizm olduğunu belirtmektedir. “*Mücadelemizin ağırlık merkezi, milletimizi tehdit etmeye yeltenen komünizm üzerinedir. Komünizmin nasıl karşısında isek komünizm kadar İslâmiyet’e ve Türklüğe cephe alan farmasonluğunda öyle karşındayız*” (Yolumuz, 1963: 2).

Komünizm ve farmasonluğa karşı mücadeleye önem veren dergi her iki düşüncenin milletlere ve dinlere karşı yıpratıcı tavrını ele alarak okuyucularını bu cereyanlara karşı bilinçlendirmekte ve geleceğin millici İslam anlayışla süslenmiş Müslüman Türkiye oluşmasını hedeflemektedir.

Dergi Türk milliyetçisi olduğun şu sözlerle açıklamaktadırlar: “*Milliyetçilik Türkçülükten ayrı değildir. Bir Türk milliyetçisinin aynı zamanda Türkçü olmaması düşünülemez*” (Yolumuz, 1963: 2). Bu nedenle Türkiye’deki Türklerin dışında dünyanın dört bir yanında yaşayan, eziyet gören ve sömürülen Türklerin çektikleri acıyı kendileri yaşıyormuşçasına derinden hissettiklerini dile getirmektedirler. Derginin muhtevası anlaşılması için 1964 yılında Fedai dergisinde 13 ve 14. sayılarıyla birlikte kalem alınan “Dış Türkler” başlıklı yazılarda Türk milletine mensup olup yurt dışında çeşitli eziyetlere maruz kalan Türklere yer verilmiştir. Bu bölümde komünist Rusya ve Çin’in hakim olduğu Türkistan coğrafyasında yaşanan olayları okuyucularına aktarmışlardır. Fedai dergisi bu yazılarıyla dünyanın neresinde olursa olsun Türklerin haklarını korumak için çalıştıklarını kanıtlamaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere Fedai dergisi Turan ülküsüne de sahip çıkarak milletini koruyup kollamaktadır. Dergi bu düşüncesiyle okuyucularında sağlam bir milli bilinci oluşturmaya çalışmaktadır.

Fedai dergisinin “Yolumuz” yazısında siyasete mecbur olmadıkça girmeyeceklerini ve hiçbir siyasi düşünceyi davalarının üstünde tutmayacakları söylemi bulunmaktadır. Fedai dergisinin ilk dönemlerinde AP’nin Fedailik ruhunu güçlendireceği düşüncesi bulunmaktadır. Fakat bu durumun dergini üçüncü döneminde değiştiği ve kendi düşünce yapısına daha uygun olduğunu düşündüğü MHP’ye kaydığı görülmektedir. Fedai yaşadığı bu değişimi 1979 yılında yayınladığı 3.sayısında “Fedai’den Okuyucuya; Fedai’nin Dili ve Üslubu” başlıklı yazısında açıklık getirmektedir.

“Bu gün MHP’nin programını destekliyorsak görüş ve ideallerimize en uygun parti olduğu için destekliyoruz. Bu demek değildir ki, Fedai MHP’nin organı olsun. Fedai organ değildir.... Fikir ve görüşlerinde bağımsızdır. Bu bakımdan Fedai’nin görüş ve tahlilleri, ifade üslubu partiye mal edilmemelidir” (Fedai’den Okucuya, 1979: 2).

Fedai’nin MHP’ye kaymasın da Türkeş’in ve MHP’nin Atsız’ın Türkçü çizgisinden ayrılarak Türk-İslam sentezini benimsemesinin etkisi olduğu düşünülebilir. MHP yaşadığı bu değişim ile birlikte kullanmaya başladığı Türk-İslam Sentezi sembollerinin yanı sıra Türkçü-Turancı görüşün sembolleri de kullanılmaya devam etmiştir. Fedai dergisinde de aynı semboller kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle fedai nesil yerine ülkücü nesil vurgusunun tercih edilmesi, bozkurt ve üç hilal vurgularının artışı dikkat çekmektedir. Fedai Dergisinin çıkarılış amaçları bu şekilde derginin birinci sayısında *“Yolumuz”* bölümünde kaleme alınırken bu bölüm *“Her şey vatan içindir”* ve *“Allah Türk ve İslam’ı korusun”* sözleriyle son bulmuştur. Bu yazılardan da anlaşılacağı gibi derginin en büyük gayesi Türk milletinin ve İslam’ın korunması için farkındalık oluşturarak okuyucularında dava bilincinin canlanmasını sağlamaktır.

Fedai Dergisi yayın hayatında dört farklı simge kullanmıştır. Bu simgeleri tercih ederken Türklüğü ve İslamiyet’i sembolize etmesine dikkat edildiği görülmektedir. Bu simgeler genel hatlarıyla cami önünde akın eden atlılar, yanan bir meşale, parlayan bir hilali çevreleyen 16 yıldız ve derginin son dönemi simgesi olarak cami önünde akın eden atlıların elinde üç hilali bayrak kullanılmıştır. Fedai dergisinin 51. sayısından 55. Sayısına kadar kullanılan bir hilali çevreleyen 16 yıldızlı amblemin önemi ve neden tercih edildiğine derginin 53. sayısında açıklık getirilmiştir. *“16 yıldız, tarih sahnesine çıkmış 16*

Türk Devletini ortadaki hilal de İslamiyet'i temsil etmektedir. Bu amblem aynı zamanda İslamiyet'le mücehhez bir Türklük, Türkçülük dolayısıyla yüce Turan idealini ifade etmektedir” (Fedai'nin Amblemi, 1970: 19). Derginin sloganı olarak “Allaha Vatana ve Hürriyete” tercih edilmiştir. Fedai'nin ilk sayısından itibaren kapak fotoğrafları, karikatürleri ve resimleri Kemal Fedai Coşkun'er'in resim ve karikatürleri çizen kişilere hayalinde canlandırdığı görseli anlatmasıyla hazırlanmıştır.

Fedai dergisinde çoğunlukla Kemal Fedai Coşkun'er'in kendi, müstear ismi ve imzasız yazıları bulunmaktadır. Dergide yazısı yer alan yazarlar incelendiğinde dönemin aydınlarının yanı sıra üniversite öğrencilerinin de yazı ve şiirleri de yer almaktadır. Dergide yayınları bulunan yazarların ortak noktası Müslüman Türk ruhuna sahip olmalarıdır. Yazarlar okurlarına mukaddesatçı ve milliyetçi İslam Türk gençleri olarak seslenmektedirler. Cemal Özyurt Fedai'nin 43.sayısında “Fedailere Hitap” başlıklı yazısında temel gayelerine şu sözleriyle açıklık getirmektedir. “Allah'ın birliğine ve vatanın selametine hizmet etmek” (Özyurt, 1968: 16). Özyurt bu sözyle Fedai'nin hem yazar kadrosunun hem okuyucularının Müslümanların ve vatanın geleceğinden endişe eden ülkenin yetişmiş ve yetişmekte olan bilinçli insanlar olduğu anlaşılmaktadır.

Fedai'nin yazar kadrosunda dönemin tanınmış isimleri Necip Fazıl Kısakürek, Nurettin Topçu ve Necdet Sancar'ın yayınlanmış yazılarının yanı sıra Kemal Fedai Coşkun'er, Osman Yüksel Serdengeçti, Ali Fuat Başgil, Cevat Rıfat Atilhan, Abdurrahim Karakoç, Bahattin Karakoç, Ahmet Kabaklı, Hüsnü Dikeçligil ve Ali Ulvi Kurucu gibi muhafazakârından Turancısına, İslam vurgusunu öne çıkaranından ırk vurgusunu öne çıkaranına kadar milliyetçiliğ'in farklı renklerinden isimler yer almaktadır. Bu yazarların ortak özellikleri sadece Fedai dergisinde yayınlar yapmaları değil bunun yanı sıra bu

yazarlar Sebilürreşad, Büyük Doğu, Serdengeçti gibi aynı düşünce dünyasına sahip dergiler etrafında birleşerek Allah rızası ve vatanın geleceği için çalışmışlardır.

Bahsedilen isimlerin Fedai'nin yayın hayatında bulunmaları, oluşturmak istedikleri Fedailik ruhu ve bu ruhun esin kaynağını Hüsnü Dikeçligil derginin 17.sayısında "Fedai Olabilmek" başlıklı yazısında anlatmaktadır.

"Vaktiyle Anadolu fedailerle, diğer bir deyimle gönüllülerle doluydu. Onlar maddi ve manevi her bakımdan gönüllüler alayı idiler. Zira Allah'a gönül vermişlerdi. Resulüne bağlanmışlardı. Onun gibi de fedai can idiler.. Millet ve vatanına sıkı muhabbet duymuşlardı. Önce vatan, millet menfaati göz önünde bulundurulurdu. Böylece yüceldikçe yücelmişlerdi.... Biz yine fedai ordusu haline gelebildiğimiz gün yükseleceğiz" (Dikeçligil, 1964: 4).

Dikeçligil Fedai'leri eskiden hiçbir karşılık beklemede sadece Allah rızasını kazanmak için canlarını hiçe sayan insan olduğunu anlatmaktadır. Fedailerin bu ince ve fedakar davranışları sayesinde vatan korunmuş ve yücelmiştir. İşte Fedai dergisinin ve yazarlarının temel gayesi Allah'a ve Resulüne bağlı bireyler yetiştirerek vatanın bölünmez bütünlüğünün korunmayı amaçlanmaktadır.

Derginin yazar kadrosunun siyasi geçmişlerine bakıldığında Adalet Partisi ağırlıkta olduğu görülmektedir. 1960'ların sonlarına doğru sağda yaşanan kırılmaların etkisi Fedai dergisinin yayınlarında ve Coşkun'er'in düşüncelerinde de görülmektedir. Coşkun'er'in AP'de yaşadığı sıkıntılardan sonra MHP'ye geçmiş olmasının etkisi ağırlıklı olarak derginin üçüncü döneminde görülmesine rağmen derginin ilk dönemlerinde dönemin sağ görüşünün en gözde partisi olan AP etrafında bütünleşen yazarlar yer almaktadır.

Fedai dergisinin içeriği: Türk-İslam Sentezi, milliyetçilik, komünizmle mücadele, farmasonlukla mücadele, sosyoloji, dinî konular, güncel haberler, Türk dünyası, tarih, edebiyat, açık mektuplar, beyannâmeler, hatıralar, okuyucu mektupları ve şiirlerinden oluşmaktadır.

2.1. Kemal Fedai Coşkunur

Kemal Fedai Coşkunur, 1927 yılında Antalya'nın Akseki ilçesinin Mahmutlu köyünde dünyaya gelmiştir. Coşkunur büyüdüğü evde vatan ve din sevgisi tüm hücrelerine kadar işlemiştir. Kendisine rol model olarak gördüğü babası Çanakkale gazilerinden Hafız Ağa olarak tanınan Hafız Mehmet Akkoca Abbasoğlu annesi Gülizar Abbasoğlu'dur. Hafız Ağa İslam'ı değerleri önemseyen, her zaman dini yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışan ve hafızlığının çok kuvvetli olduğu köylüleri tarafından da dillendirilen bir kişidir³.

İlkokul üçüncü sınıfa kadar kendi köyünde okuyan Kemal Yoltaş dört ve beşinci sınıfı Güzelsu'da okumuştur. Öğretmeni Sabit Ünal'ın ısrarıyla 1945 yılında Aksu Köy Enstitüsü'ne kaydolan Kemal Yoltaş, "O yıllarda 'Yoltaş' olan soyadını 'Coşkunur' olarak, 'Kemal' olan adını da 'Kemal Fedai' olarak değiştirmiştir" (Tanır, 2014: 135).

Öğretmen olduktan sonra İzmir, Muğla'nın Gökova, Antalya'nın Cumalı ve Kaş, Akseki'nin çevre köyleri ve kendi köyü Mahmutlu Köyünde görev yapmış olan Coşkunur evli ve dört çocuk babasıdır. Eşi Ayşe Fedai Coşkunur, çocukları; Ferdane Fedai Coşkunur, Şenay Fedai Coşkunur, Hürriyet Fedai Coşkunur ve Kürşat Fedai Coşkunur'dur.

Coşkunur şiirlerini ve yazılarını 1944 yılında çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlamaya başlamıştır. Bu dergiler Fedai, Serdengeçti, Toprak, Orkun, İleri, Anadolu Türk Yolu, Fuar, Bizim Anadolu, Hergün, Hüryol ve Komünizmle Savaş. Belirtiğimiz

³ Yüksel Tanır, Semerkantlı'dan Fedai'ye Bir Hafta, Birleşik Matbaacılık, İzmir 2014, s. 134-135.

dergilerdeki yayınlarının yanı sıra 1948 yılında “*Bizimki Böyle Gider*” ve 1970 yılında “*Vatanda Gurbet*” olmak üzere yayınlanan iki tane eseri bulunmaktadır.

Kemal Fedai Coşkuneri fikir hayatını Fedai dergisi ’nin 33. Sayısında “Hamdullah Suphi Tanrıöver’den Bizde Kalan Hatıralar” başlıklı yazısında İzmir Türk Ocağında gerçekleştirilen kongrede yaşanan konuşmadan sonra üzüntü duyar ve kendisini şu sözlerle ifade eder. “*İzmir Türkocağı olur, başında Kemal Fedai bulunursa elbette bu ocağın konferanslarına iltifat edecek olanlar ilk önce muhafazakar Müslümanlar, İslamcılar olacaktır*” (Coşkuneri, 1966c: 7). Akabinde Fedai dergisi ’nin 46.sayısında Coşkuneri kaleme aldığı “İslam Ahlakıyla Müzeyyen Yüce Turan Ülküsü” başlıklı yazısında Türk milliyetçisi olduğunu şu sözleriyle açıklamaktadır. “*Gönlümüzdeki Turan ideali nabzımda çarpan kanın asaleti icabıdır. Türk olanların, Türklüğünün gururunu duyanların kalbine Turan ülküsü ezelidir. Fitri bir duygudur. Sökülüp atılamaz. Zira o bizim karakterimiz, şahsiyetimiz, zihniyetimizdir*” (Coşkuneri, 1969c: 3). Coşkuneri’nin düşünce dünyasında milliyetçiliğin daha ağır bastığı görülmektedir. Bu milliyetçilik Atsız çizgisindeki ırkçı temellere dayanan milliyetçilikten ziyade Türklüğün İslamiyet sayesinde güçlendiği ve ikisinin ayrılmaz bir bütün olduğu düşüncesine dayanan bir milliyetçilik anlayışı Coşkuneri’nin düşünce dünyasına hakim olmuştur. Coşkuneri Türklük ve İslamiyet’in kendisi için ayrılmaz bir bütün olduğunu Fedai dergisi ’nin 51.sayısında “Türkiye’de Nurculuk” başlıklı yazısında değinmektedir. “*Türklük benim şerefim, İslamiyet’te nurumdur. Ben Müslüman olduğum kadar Türk, Türk olduğum kadar Müslümanım İslamiyet’le bağdaşmayan kuru milliyetçilik anlayışının karşısındayım. Hem İslamcıyım İslamcı olduğum kadar da Türkçüyüm ve muhafazakârım*” (Coşkuneri, 1969c: 4). Coşkuneri’nin hayatında ve yazınlarında görüldüğü gibi Türk-İslam bakış açısı hâkimdir ve bu düşünce yapısını eleştirenlerin karşısında kırılmaz kalemiyle mücadele etmiştir.

Coşkuner hayatı boyunca birçok dernek ve kuruluştta yöneticilik rolünü üstlenmiştir. İlk olarak 1951-1952 yıllarında Türkiye Milliyetçiler Derneği'nin Tire şubesinde bulunmuştur. 1961-1965 yıllarında İzmir Türk Ocağı başkanlığını yapmıştır. Kurucusu olduğu Türkiye Siyonizmle Mücadele Derneği'nin (TSMD) 1969'da genel başkanlığını görevini üstlenmiştir. 1975-1977 yılları arasında İzmir Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü görevinde bulunmuştur.

Coşkuner 17 Mart 1962'de İzmir Devrim Ocağı'nın düzenlendiği Köy Enstitüsü konulu panele muhalif görüş olarak katılmıştır. Bu panelde sağ görüşlü ve sol görüşlü öğrenciler arasında arbede yaşanması nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı Coşkuner hakkında soruşturma açmıştır. Fakat hakkında kanunu bir işlem yapılmasına gerek olmadığına karar verilmiştir.

Coşkuner 1967 Arap-İsrail Savaşı boyunca Fedai dergisinde kaleme aldığı Yahudi karşıtı yazılardan dolayı da dava açılmıştır. Coşkuner incelemeler sonucunda bu davadan da beraat etmiştir.

Coşkuner'e 3 Mayıs 1978'de İzmir Halk Eğitim Merkezi ve İsmetpaşa İlkokulu'nda siyasi parti propagandası yaptığı gerekçesiyle soruşturma başlatılmıştır. Bu soruşturmadan sonra emekliliğe ayrılan Coşkuner Temmuz 1970'de yayın hayatına ara verdiği Fedai dergisini Ocak 1979'da tekrar yayınlamaya başlamıştır.

Coşkuner'in siyasi hayatı 1965 seçimlerinde Adalet Partisinden Manisa Milletvekili adayı olmasıyla başlamıştır. Süleyman Demirel'in parti teşkilatına “aman Fedai tek kazanmasında kim kazanırsa kazansın” (Tanır, 2014: 152) telgrafını çekmesi üzerine Coşkuner AP'den istifa etmiştir. Bunun üzerine Coşkuner Muhafazakar Parti adından kendi partisini kurmak istemiştir fakat bu isteğini gerçekleştirememiştir. Daha sonra parti

genel başkanlığını Alparslan Türkeş'in yaptığı sonradan Milliyetçi Hareket Partisi olarak isim değiştirecek olan Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisine üye olmuştur. MHP Antalya bölgesi parti müfettişi görevinde bulunan Coşkuner, MHP'den 1973 Aydın ve 1977 Antalya milletvekili adaylığında bulunmuştur.

Coşkuner ideolojik çatışmaların alevlendiği bir dönemde 3 Aralık 1979 tarihinde İzmir'in Agora semtinde saat 19.30 civarında pazar alışverişinden dönerken kimliği belirsiz kişiler tarafından uğradığı silahlı saldırı sonucunda 52 yaşında vefat etmiştir. Coşkuner'e düzenlenen suikast Yurt Haberi⁴, Tercüman⁵ ve Yeni Asır Gazetesinde⁶ yer almıştır. Coşkuner'in cenazesine üyesi olduğu ve çeşitli kademelerde görev yaptığı MHP'nin genel başkanı Alparslan Türkeş katılmamıştır. Hayatı boyunca davası için çalışan Coşkuner'in ismi tarihin tozlu sayfalarında kalmıştır. Şuanda sadece yakınlarının ismini hatırladığı Coşkuner memleketi Antalya'nın Akseki ilçesinin Mahmutlu köyü mezarlığında bir köşede unutulmuş babasının ve annesinin yanında yatmaktadır.

Gidenin geride bıraktığı mirasa sahip çıkılmadığını Coşkuner'in hayatında da görmekteyiz. Coşkuner'in dört çocuğu arasından sadece Ferdane Fedai Coşkuner ve eşi Türk Ocakları İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Yüksel Tanır geride bıraktığı davasına, Fedai dergisine ve belgelere sahip çıkmıştır. Çocuklarının geçmişi unutmalarına rağmen Mahmutlu köyü ziyaretimizde köyün muhtarı İsmail Güven ile yaptığımız kısa sohbette köy halkının Coşkuner'i saygıyla hatırladığını ve geriye bıraktığı MHP eksenindeki siyasal kültürü devam ettirdiklerini görmek yaptığımız çalışmanın önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

⁴ Yurt Haberler, 4 Aralık 1979.

⁵ Ahmet Kabaklı, "Gün Işığında" Tercüman, 6 Aralık 1979.

⁶ Yeni Asır, 6 Aralık 1979.

2.2. Milliyetçilik

Fedai dergisinde milliyetçilik üzerine incelemelerimizde dönemin sağ kesiminin mücadele ettiği komünizm ve farmasonluk karşıtı yazılar dikkat çekmektedir. İlk olarak sağ kutupta yer alan bir dergi olan Fedai dergisin gözünden 1960'lı yıllara sağ kutbun nasıl yorumladığını anlamamıza fayda sağlayacak bir yazı ile başlamak yerinde olacaktır. Kemal Fedai Coşkuner 1966'da Fedai'nin 37. sayısında yer alan "Milli Birlik Ruhu" başlıklı yazısında 45 sene sonra yeni bir Milli Mücadele sürecinin yaşandığından bahsetmektedir.

"Dün Sakarya'da, Dumlupınar'da, Kars ve Ardahan'da karşımıza aldığımız düşman, bugün görünen bir hedef olmaktan çıkmış; kaleyi içten fethedebilmek için maskeler takınarak harim-i ismetimize girmiştir. Dış ve iç düşmanların öteden beri afyonlayarak uyuşturduğu bu memleket şimdi çok büyük bir sarsıntı geçirmek üzeredir.... Hastalığın teşhisi şüphe yok ki manevidir. Hastalığın bu ciddi buhranı atlatabilmesi için ruhuna üflenecek bir tek şifa unsuru görebiliyorum. 45 sene önceki 'Kuvayı Milliye' ruhunun yeniden şahlanarak, milli birlik ruhuna acilen dönülebilmesi. Memleketi felaha götürecek yol budur" (Coşkuner, 1966e: 3).

Yazıda Milli mücadele döneminde yenilen düşmanın kılık değiştirerek asker, silah ve topla değil de milli kültür ve mukaddesata saldırarak yok etmeye çalıştığı vurgulanmaktadır. Coşkuner yazısında komünizm, Siyonizm ve misyoner teşkilatlarının Türkiye'de yayılmaya başladığını ve ülkenin milli bütünlüğünü bozmak için ellerinden geleni yaptıklarından bahsetmektedir. Coşkuner Türkiye'de yayılmaya başlayan bu hastalığın şifasının Kuvayı Milliye ile memleketin en zor zamanında canlanan milli ruhun yeniden canlanmasıyla sağlanacağını belirtmektedir.

2.2.1. Antifarmasonluk Düşüncesi

Fedai dergisi millilik ve İslamiyet karşıtı olan düşüncelere savaş açmıştır. Yayınlandığı süre boyunca davasından dönmeyen Fedai son sayısına kadar kendi doğrusunu okuyucularına aktarmaya çalışmıştır. Fedai'nin mücadele ettiği en düşüncelerden biriside farmasonluktur. Farmasonluk toplumları bir arada tutabilecek güce sahip din, aile ve siyaset gibi kurumları yıkarak toplumları kendi çevresinde toplamayı ve kendi arzuları için kullanmayı hedeflemektedir. Din kurumunda özellikle geçmişi bakımından zengin, inanan sayısı diğer dinlere oranla daha fazla olan ve dünyanın dört bir yanına yayılan semavi dinlere karşı ki özellikle İslamiyet'e karşı daha sert bir tutum sergileyen farmasonlara karşı sağ camiada hareketlenme söz konusudur. Sağ muhtevaya sahip Fedai dergisi 1960'lı yıllarda antifarmason yayınlar yapan dergilerden birisidir. İslamiyet'e ve Türklüğe zarar veren diğer ismi "Masonluk" olan farmasonluğa karşı mücadele edeceklerini dile getiren Fedai yayın kadrosu derginin yayınlandığı süre boyunca mücadelesini devam ettirmiştir.

Fedai'nin 1963'deki 2. sayısında kalem alınan "Farmasonluktan Korkunç İbret Levhaları" yazısında farmasonluğun temel gayelerinin anlatıldığı çeşitli kitap, dergi ve kongrelerden alıntılar kullanılarak okuyucularına aktarmaktadır.

"Beşeriyetin hakiki düşmanı olan dinlerle tereddütsüz mücadele edeceğiz. Çevik ellerimizle ve parmaklarımızla günün birinde dinlerin kefenleri olacak kumaşı çabuk hazırlayalım. Böylece dinler sayesinde telkin edilen batıl itikatlarla din adamlarının topyekûn imhasına muvaffak olacağız... Dindarlara ve mabetlere galebe çalmak kaftı değildir. Asıl maksadımız dini kökünden yıkmaktır. Masonluk, din ve an'ane aleyhinde bulunan yegane teşkilattır. Masonluğun siyasi rollerinden başlıcası dinle mücadeledir. Bu

maksatla bir tarafa bırakılarak, tedhiş kabul edilir”
(Farmasonluktan Korkunç İbret Levhaları, 1963: 4).

Farmasonlar dini insanlığın ilerlemesinde en büyük engellerden biri olarak görmektedir. Farmasonlara göre semavi dinler tehlikelidir ama en tehlikeli olan din İslamiyet’tir. Bu nedenle dine savaş açan Farmasonlar bu savaşta İslamiyet’i yıpratmak daha çok çaba harcamışlardır. Çeşitli batıl inançlar ile dini besleyerek dine ve din adamlarına zarar vermeyi planlayan farmasonlar gelecek nesillere dinin aktarımını yapacak bireyler kalmayacak şekilde dine karşı yıpratıcı planlar kurmuşlardır. Farmasonların planlarına yaşanmış bir örnek olarak Şerif Mardin şekilsiz inanç sistemleri olarak tarif ettiği “yumuşak ideoloji” kavramıyla Osmanlı ve Türkiye toplumunun yanı sıra İslamiyet’in zarar gördüğünü açıklaması verilebilir. Farmasonların dine zarar veren düşünce sistemlerini toplumlara aktarması toplumların yıkılması için yürüttüğü çalışmalardan sadece bir tanesidir.

Fedai Siyonizm’e karşı sadece yayınladığı yazılarda değil dergi kapaklarında kullandığı resimler ve karikatürlerde de mücadelesini konu edinmiştir. Fedai’nin 46. sayısında kullandığı kapak karikatürleri incelendiğinde derginin Farmasonluk ile ilgili görüşlerini görmek mümkündür.

Fedai, 46. Sayı, Mart 1969, Kapak

Fedai'nin 46. sayısında manşet olarak "*Beşeriyetin Baş Belası Dünya Yahudiliği = Siyonizm*" tercih edilmiştir. Resmin altında "*Bütün Felaketlerin anası arzın üzerindeki bu musibet yok olmadıkça dünyaya huzur yoktur*" cümlesi yer almaktadır. Çizimde dünya haritasının üstünde sekiz kolu olan bir ahtapot bulunmaktadır. Ahtapotun başında Siyonizm sembolü bulunurken kollarında "*farmasonluk, komünizm, emperyalizm, kapitalizm, küfür, her türlü şirk, müstehcen neşriyat ve ahlaksızlık*" kelimeleri yazmaktadır. Bu ahtapot dünyanın bütün kıtalarına ve ülkelerine kollarını uzatmıştır.

46. sayının kapağında kullanılan manşetten, çizimden ve son cümleden anlaşılacağı üzere dünyada bulunan ahlaki bozulmanın ve bazı ideolojilerin temelinde Siyonizm yatmaktadır. Siyonizm tek başına ülkeleri kendisine itaat edecek kişiler yardımıyla karıştırmaktadır ve bunu yaparken sadece ideolojileri yaymakla kalmamış ülkelerin ahlaki ve dini inançlarını bozmak içinde çalışmaktadır.

Fedai'nin 1964'deki 17. sayısında Hüseyin Avni Güngörmez "Farmasonluk" başlıklı yazısında "*Fransızca maçon duvarcı, franc kelimesi de serbest manasına geldiğinden, Farmasonluk; 'Serbest Duvarcı' demektir*" (Güngörmez, 1964: 7) sözleriyle

Fransız İhtilalinden sonra doğan farmasonluğun kökeninin Yahudiliğin önemli isimlerinden olan duvarcı olarak kabul edilen Hiram Usta'ya dayandığını ifade etmektedir. Diğer yandan Fedai dergisinin 38.sayısında yayınlanan “Dünya İmparatorluğu Mason” adlı yazıda M. Raif Ogan ve Görmez Yahudilik ve masonluğun birbiriyle alakalı olmadığına ve masonluğun hurafeler üstüne kurulan bir tarikat olmasının yanı sıra Yahudiliğin dini kaidelerinden faydalanmasından kaynaklanan karmaşıklığa açıklık getirmeye çalışırken şu ifadeleri kullanırlar.

“Farmasonluk Yahudiliğin başka bir maskesidir. Dini adetleri, ibadetleri, an'aneleri İbraniliğe dayanır. Bütün milletlerin mukaddesatına düşmandırlar. Bazı farmasonlar, masonluğu Tevrat'a kadar götürür, bazıları ise Süleyman Mabedinin inşasına istinat ettirir. Bu suretle Hiram ustaya inanırlar, ona peygamber gözüyle bakarlar. Bütün inanışları hurafedir, batıldır. Tamamen Yahudiliğin prensiplerine uydurulmuştur. Yahudilerin bilfiil masonluğun emir ve iradesini ellerine alması asıl Fransız büyük ihtilalinden sonradır” (Güngörmez, 1964: 7).

“Yahudilik ve Masonluk o derece karışmıştır ki, ikisini birbirinden ayırmak cidden zordur. Masonlukta Yahudilik bulunduğu, onun Yahudi tarihi ve esatiri üzerine kurulduğu gizlenemez bir hakikattir. Böyle oluşuyla aslında Musevi şeriatının münasebeti yoktur.... Masonluk, ilahi mücazata uğrayan Yahudilerin, gerçek Musevi şeriatine ve sahih Tevrat'a değil, sonradan çıkardıkları batıl rivayetler ve hurafeler üzerine kurdukları bir gizli tarikattır” (Ogan, 1967: 11).

Bu bilgiler sayesinde Yahudiliğin Farmasonluk üzerinde etkisi olduğunu ve Farmasonluğun Yahudilik ile alakası olmadığını söyleyenlere bir cevap verilmektedir. Yahudiliğin bir kolu olduğunu dini inanç ve ritüeller bakımından Yahudiliğin ritüellerini benimsediklerinden ve bu ritüelleri kendi batıl inançlarına göre şekillendirdiklerinden

bahseder her iki yazar. Anlaşılabacağı üzere farmasonlar sahih Yahudilikten harekete ederek kendi geliştirdikleri batıl inançları ile kurulmuşlardır Masonluk tarikatını.

Fedai'nin 1969 yılındaki 46. sayısında yer alan "Türkiye Siyonizmle Mücadele Cemiyeti" başlıklı yazı 16 Şubat 1969 tarihinde Türkiye Siyonizmle Mücadele Derneği'nin genel başkanlığına seçilen Kemal Fedai Coşkunur'in teşekkür metnidir. Metinde Coşkunur komünizm ve diğer toplumların değerlerini bozan faaliyetlerin kökeninin Siyonizm olduğunu ve dünyadaki bütün toplumlar için zararlı bir cereyan olduğunu vurgulamaktadır. Fedai yayınlandığı dönemde komünizmin Siyonistlerin bir oyunu olduğu düşüncesi hakimdir. Siyonistler dünyaya hakim olmak için komünizm ile devletleri ve toplumların ahlaki değerlerini yok etmeye çalıştığı düşüncesi bulunmaktadır. Bu düşünceye Fedai'nin de katıldığı Coşkunur'in yazısında görölmektedir.

"Siyonizm kabusu yalnız bizim değil, bütün bir beşeriyetin derdidir. Komünizm farmasonluk küfür her türlü şirk, müstehcen neşriyat velhasıl bütün musibetlerin kaynağı anası Siyonizm'dir" (Coşkunur, 1969b: 14).

M. Kemal Pilavoğlu'nun Fedai'nin 1969 yılındaki 52. sayısında yer alan "Hak Yolunun Mücahitleri Hak Yolundan Sapmazlar" yazısında farmasonların ülkeler üzerinde oynadıkları oyunlardan birisi açıklanmaktadır.

"Yahudiler, tayyarelerden, tanklardan toplardan önce milleti içinden vururlar, irtica yaygarasıyla Müslümanlara baskı yaparlar. İrtica onların baskı aletidir. Bu siyaset, yine Yahudilerin elinde bulunan komünistlerde de vardır. İrtica gerek farmasonların gerek komünistlerin baskı aleti olmuştur" (Pilavoğlu, 1969: 4).

Yahudilerin hedeflerine ulaşmak için ilk önce toplumları savaşlar ve çeşitli sıkıntılar ile yıpratıklarını daha sonra kurulmaya çalışan yeni düzeni yıpratmak için

“irtica” söylemini baskı aleti olarak kullandıklarını belirtir. Osmanlı’da ve Türkiye’de darbe geleneğine bakıldığı zaman irtica söylemleriyle toplumu huzurunun bozulduğu ve daha sonra darbelerin gerçekleştiği görülmektedir. Darbelerin meşrulaştırılmasında kullanılan bir söylem olan olarak karşımıza çıkan “irtica” söylemi uzun yıllar boyunca siyasi tarihimizde yer edinmiştir. Fedai’den anlaşılacağı gibi sağ muhtevaya sahip yazarların ve neşriyatların bu oyunun farkında olduğunu ve bu konu hakkında toplumu aydınlatmaya çalıştığı görülmektedir. Pilavoğlu yazısının devamında farmasonların ve komünistlerin irtica söylemleriyle ülkelerde iç karışıklık yaratmaya çalıştıklarından bahsedilir.

“Yahudi’nin silahı paradır. O, her yerde parayı göstererek, önce karşısındakileri parasıyla esir eder. Ondan sonra da emreder. Borsalara hakim olurlar. Komünistler olsun masonlar olsun kökü dışarıda olup, Siyonistlerin verdikleri emirlerle istedikleri memleketi iktisaden ellerine alırlar” (Pilavoğlu, 1969: 5).

Pilavoğlu yazısının devamında kaynağı dışarıda olan ideolojilerin toplumlara nasıl nüfus ettiğini açıklamaktadır. Yazar Masonlar ve komünistler hakim olmak istedikleri toplumlara ulaşmak için kendilerini çok yormadıklarını izah etmektedir. Siyonizm ve komünizm hakim olmak istedikleri toplumların içerisindeki basit karakterli maşa olabilecek kişileri seçerek parayla gözlerini kör ederler ve bu sayede her istediklerini bu insanlara yaptırarak toplumları kendi içlerinden yetişen bireyler yardımıyla yıpratıklarından bahsetmektedir.

Fedai’nin 29. ve 36. sayılarında kullanılan kapakları incelediğimizde komünizmin toplumları yıpratmak için oynadığı oyunlardan birisi olan irtica kavramının Türkiye’ye verdiği zararın yansımalarını görmek mümkündür.

Fedai, 29. Sayı, Mart 1966, Kapak

Fedai 29. sayısında antikomünist düşüncesini çizime dökmüştür. Komünizmi simgeleyen bir kişi tarafından oynatılan figürlerin hep bir ağızdan “irtica” diye bağıştıkları görülmektedir. Bu figürler Türkiye’deki komünizmin maşaları olarak tasvir edilmişlerdir. Çizimin altında yer alan “*Hayır! Memlekette İrtica Yoktur. Ancak İslam Düşmanı Moskof Uşaklarının Sesleri Vardır.*” Sözleri ile Fedai ülkede irtica yaygarasını koparanların kendi hür iradeleriyle değil başkalarının sözlerine göre hareket ettiklerine dikkat çekmektedir.

Fedai, 36. Sayı, Kasım 1966, Kapak

36. sayının kapak çiziminde İsmet İnönü ve Süleyman Demirel yer almaktadır. Çizimde İnönü'nün Ankara'da 8 Ekim 1966 tarihinde gerçekleştirdiği CHP il kongresin, Süleyman Demirel'in ise 10 Ekim 1966 tarihinde Konya'da gerçekleştirdiği AP il kongresi konu edilmiştir. Fedai her iki isminde *“İrtica, Din İstismarcılığı ve Dini Baskı”* söylemlerini kullandığı ifade etmektedir.

İnönü ve Demirel'in dini yaşamı ötekileştirmeyi hedefleyen söylemlerde birleşmesi millet üzerinde büyük bir hayal kırıklığı oluştururken özellikle en büyük darbeyi AP'nin iktidara gelmesiyle dini hayatın rahatlayacağını düşünen sağ kesimin büyük bir darbe aldığı görülmektedir. Resmin altında *“Ey Millet Bahtına Yan!..”* cümlesi ile AP'nin beklentileri karşılamadığı ifade edilmektedir.

Yukarıda bahsedilen her iki kapakta görüldüğü üzere dış güçlerin ülke içerisindeki maşaları sayesinde gündeme getirdiği irtica kavramı ile dine ve Türkiye zarar verildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra dönemin sağ ve sol partilerin dini yaşam noktasında hem fikir oldukları ve dış güçlerin din üzerinde oynadıkları oyunlara katkı sağladıkları vurgulanmaktadır.

Fedai'nin 1979 yılındaki 5. sayısında “7 Sene Türkiye Siyonizmle Mücadele Derneği Genel Başkanlığı Yapan Dergimiz Sahibi ve Başyazarı Kemal Fedai Coşkuner Diyor Ki” başlıklı yazıda Coşkuner kapitalizm ve komünizmin ipini Yahudilerin elinde olduğunu ve dünya tarihinde yaşanan önemli olaylarda Siyonizm'in parmağı olduğuna değinmektedir.

“Madalyonun bir yüzü komünizm, diğer yüzü kapitalizmdir. Her iki tarafında ipi Yahudi'nin elindedir. Beyin orasıdır. Komünizminde, kapitalizminde anası Siyonizm'dir. Fransız İhtilalinden, Ekim Bolşevik İhtilaline kadar bütün harplerde

ihtilallerde mutlaka onun parmağı vardır. Yeryüzünü fesada veren onlardır” (7 Sene, 1979: 15).

Fransız İhtilali’nde ve sonrası sayıları artmaya başlayan ideolojilerin kökeninde Siyonizm’in olduğunu vurgulayan Fedai dergisi Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılmasında da Siyonizm’in etkisi büyük olduğunu sıklıkla belirtmektedir. Bu nedenle Coşkuner’e ve Fedai yazar kadrosuna göre dünyada tek bir emperyalizm vardır o da Siyonizm emperyalizmidir ve dünya tarihinde insanoğlunun başına gelmiş en büyük beladır.

Yukarıda Siyonizm’in insanlık için kötülüklerini destekler nitelikte Fedai’nin 1979 yılındaki 9. sayısında “Siyonist Umdeleri” başlıklı yazıda dünya tarihinin önde gelen siyaset ve fikir adamlarının Yahudiler dünyanın hakkındaki tespitlerinden bahsedilmektedir.

“Abbasi Halifelerinden Harunürreşid: Her gece Allah’a niyaz ediyorum, beni ve İslam’ı Yahudi’nin şerrinden koruması için.

Marthin Luther: “Bir çekirge nasıl sıçramaktan, bir yılan nasıl sokmaktan kendini alamazsa, Yahudi de her yerde ve her fırsatta kendi dininden olmayanları imha etmek fikrinden vazgeçemez. Yahudiler kadar kana susamış, intikam düşkünü bir millet henüz yeryüzünde doğmamıştır.

II. Abdülhamit: “Allahu Teâlâ’nın ve Resulullah (s.a.v)’in lanetlediği Yahudiler, dünyada insan şeklinde dolaşan birer iblis (şeytan)’dirler” (Siyonist Umdeleri, 1979: 4).

Hükümdarlığı boyunca Siyonizmle mücadele eden II. Abdülhamit antifarmasonluğun en büyük temsilcilerinden birisidir. Fedai dergisine göre Siyonizm en büyük darbesini II. Abdülhamit’e ve Osmanlı İmparatorluğuna yapmıştır. II. Abdülhamit hükümdarlığı döneminde Siyonistlerin istediklerini yapmadığı ve Kudüs’ü Yahudilere vermediği için darbe yapılmış ve tahtan indirildikten sonra sıkıntılı günler yaşamasında

Siyonistlerin parmağının olduğu çeşitli sayılarda okuyucuya aktarılmaktadır. Bunun yanı sıra “Siyonist Umdeleri” başlıklı yazıda Siyonizm’in kurmak istedikleri yeni düzendeki hedefleri 22 madde de anlatılmaktadır. Bu maddeler genel hatlarıyla aile kurumunun kökünü kazımak ki bu sayede gelecek nesillerin ahlakını bozmayı ve yıkıcı ideolojiler ile toplumları zehirlemeyi amaçlarlar. Diğer yandan uyuşturucu ve alkol kullanımını artırarak bağımlı birey sayısını artırarak toplumsal normların bozulmasını ve toplumsal sapma oranının artmasını hedeflediklerine dikkat çekilmektedir.

Fedai yukarıda bahsettiğimiz yazısında tarihte Siyonizmle mücadele eden kişilere yer verdiği gibi kapağında da yer vermiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi Fedai metin içerisinde yer alan isimleri ve düşünceleri resim, karikatür ve fotoğraf olarak kullanmaktan kaçınmamıştır. Fedai’nin 45. sayısında kullanılan kapağında derginin Siyonizm ile mücadele eden isimlerin fotoğraflarına yer verdiği görülmektedir.

Fedai, 45. Sayı, Şubat 1969, Kapak

Fedai 45. sayısının kapağında II. Abdülhamid, Cevat Rıfat Atilhan ve Adolf Hitler’in fotoğraflarına yer vermiştir. Bu sayının kapakta antifarmasonluğun etkileri görülmektedir. Kapakta “*Tarihin Kaydettiği Üç Büyük Yahudi Düşmanı*” ve “*Beşeriyet*

Size Minnettardır” yazıları yer almaktadır. II. Abdülhamid’in hükümdarlığı süresince Osmanlı’da ve diğer Müslüman topraklarında Siyonizm’in yürütülmeye çalıştığı yıkıcı faaliyetlere karşı mücadele etmesi, Cevat Rifat Atilhan’ın makaleleri ve eserleriyle yani kalemiyle Siyonizmle mücadele etmesi ve son olarak Adolf Hitler’in Almanya’da Yahudilere karşı yürüttüğü yaptırımlar bu kişileri antifarmason düşünce için önemli kılmaktadır. Bu noktada üzerinde durulması gereken bir konuda Fedai dergisinin yayınlandığı dönemin konjonktüründe antifarmasonluk konusunda Hitlerin Yahudilere karşı takındığı sert tavrı savunulmasa da farmasonluğa karşı yürütülen mücadelede siyasi karaktere olarak yer verilmesidir.

Fedai dergisinin muhtevasına bakıldığında mukaddesatını ve Türk milliyetçiliğini benimseyen gençlerin yetiştirilmesi hedefinden hiçbir zaman vazgeçilmediği görülmektedir. Dergi döneminin sağ konjonktürüne uygun olarak farmasonluğun toplumun gözünü boyamaması için yürüttüğü mücadelesini tarihte yer alan kişilerin görüşleriyle sağlamlaştırmış ve farmasonluğun dine, aileye ve milliyetlere olan bakışı ve yıkıcı etkilerinden bahsederek toplumu bilgilendirmeye çalışmaktadır. Bu durumu daha anlaşılır kılmak için çeşitli konferans, kitap ve dergilerden faydalanan Fedai dergisi farmasonluğun zararlarında korunmak için milli ve manevi değerlere sahip çıkılması gerektiğini tekrar tekrar yorulmadan okuyucusuna anlatmaktadır.

2.2.2. Antikomünizm Düşüncesi

1960’lı yıllara damgasını vuran toplumsal hareketlerin kökeninde birisi olan komünizm hem taraftarları hem de karşıtları ile Türk düşüncesinde yıllarca gündemde kalmıştır. Fedai dergisi yayın hayatı boyunca komünizm karşıtı olarak antikomünizm yazılarıyla kendi düşünce dünyasına sahip insanlara yol göstermeye çalışmıştır. Derginin farmasonluk üzerine düşünceleri komünizm üzerinden de devam etmektedir. Önceden de

değindiğimiz üzere komünizm farmasonluğun bir kolu olarak görülmektedir bu nedenle komünizmde farmasonluk gibi din ve aile üzerinden toplumlara zarar vermekte ve milletlerin kutsallarına saldırmaktadır. Milliyetçi ve muhafazakar bir dergi olan Fedai toplumun kutsallarına saldıran ve ahlakını bozmaya çalışan yıpratıcı ideolojilerden birisi olan komünizme karşı kalemiyle savaş açmıştır.

Fedai dergisi ilk sayısında “Yolumuz” yazısında derginin davasını “*Moskova ajanlarına karşı son düşman, son gölge kalana kadar*”(Yolumuz, 1963: 2) bu sözlerle açıklamaktadırlar. Bu sözler ile Fedai dönemin en zararlı düşüncelerinden biri olan komünizme karşı tavrını net bir şekilde ortaya koyduğu görülmektedir. Fedai dergisi yazarlarında biri olan Fethi Tevetoğlu kendisini “1 Numaralı Komünist Düşmanı” olarak tanıtmakta ve dönemin sağ camiasında sıkça kullanılan “Komünizm her görüldüğü yerde ezilmelidir” sloganının da sahibidir. Fedai’de komünizmle mücadelesinde dönemin sağ konjonktüründe sıkça dile getirilen bu sloganı ve benzeri sloganları kullanmıştır.

Peyami Safa’nın, Fedai’nin 1963’deki 1. sayısında kaleme almış olduğu “Habis Ruh” yazısında komünizmin herhangi bir sistemi olmadığı genel geçer dönemin şartlarına göre hareket eden bir ideoloji olduğuna dikkat çekilmektedir. Safa komünizmin sadece toplum içinde kaos ortamı oluşturmak, milli ve kutsal değerlere saldırmak için geliştirilen alçak uydurma bir yıkıcı cereyan olduğu ifade etmektedir.

“Bu habis ruh komünistliktir. Yıkıcı bozguncu, nesilleri birbirine katıcı komünistlik, uydurma bir sosyalistliktir. Kitabı, metodu, sistemi olmayan, yalnız milli ve kutsal değerleri yıkmaya memur tahrip hareketi halinde devirici ve devrimcidir. Hiçbir yapıcı fikri yoktur... Memleketi ikiye bölen, kardeşi kardeşe düşüren, parti ihtilaflarını fitilleyip kan davası haline getiren odur” (Safa, 1963: 7).

Fedai dergisinin 1963'deki 3. sayısında kaleme alınan “Azılı Komünistlerin kitapları Kütüphanelerimizde Dururken Milliyetçi Eserlerin Kaldırılması Türk Milliyetçiliğine İndirilmiş Darbedir” adlı metin yayınlanmıştır. Bu metinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1963'de zararlı yayınlar olarak belirtilen ve çoğunluğunu milliyetçi neşriyatın oluşturulduğu eserlerin toplatılmasına eleştirilmek için kaleme alınmıştır.

“Mukaddesatımıza ve bütün müesseselerine komünizm aleyhtarı neşriyat, kaldırılıp yerine solcu eserleri koyduran emirleriniz, milletimizin hançerlenmiş sinesinde yeni ve derin yaralar açmıştır. Bilmelisiniz ki, tecavüz ve tahribatınızı biriniz değil, bininiz ödeyemez” (Azılı Komünistlerim, 1963: 5).

Fedai'nin 1963'deki 4. sayısında Cevat Rifat Atilhan kaleme aldığı “Millet İradesini Bu Derece Hiçe Saymak” adlı yazısında yukarıda alıntıladığımız metinde konu edilen Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem'in milliyetçi neşriyatı toplatmasını bu sefer Atilhan eleştirmektedir. 1963 yılında milliyetçi camiaya damgasını vuran milliyetçi neşriyatının bakanlık tarafından toplatılması derin bir hayal kırıklığına sebep olmuştur. Bu durum Fedai dergisinde İbrahim Öktem'in ve devletin kendi eliyle komünizmin yayılmaya çalışıldığı düşüncesinin oluşmasına sebep olmuştur. Atilhan yazısında Öktem'i yaptığı hatadan geri dönmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

“Yeni Maarif Vekili Öktem birader, bu yönden büyük bir cesaretle milli eserlere komünist, Siyonist ve farmason aleyhtarı eserlere harp açmakla öyle bir günaha girmiş ve öyle bir çıkmaza dalmıştır ki kendisi de er geç bunun ağırlığını hissedecek veya ettirilecektir” (Atilhan, 1963: 3).

Her iki yazıda bahsedilen kitaplar antifarmasonluk, antikomünizm ve Türkçülük üzerine düşünceler içeren eserlerdir. Bu düşüncedeki eserlerin yasaklanarak toplatılmasındaki amaç gençleri milli ve dini düşünceden uzak sol eserleri okuması için

yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanı bu girişimiyle milli benliği tahrip ettiği ve kolay kolay yapılan bu tahribatın düzeltilemeyeceği dile getirilmektedir.

Yukarıdaki her iki yazıya örnek olarak Fedai'nin 3. sayısının kapağı gösterilebilir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yasaklanan kitapların görselini derginin 3. sayısının kapağında kullanılarak okuyucuların hafızasında yer edinmesini istemektedir.

Fedai, 3. Sayı, Ekim 1963, Kapak

3. sayıda manşet olarak Namık Kemal'in Hürriyet Kasidesinin ilk iki dizesi kullanılmıştır.

“Felek her türlü esbabı cefasın toplansın gelsin,

Dönersek kahpeyiz Millet yolunda biz azimetten.”

Bu dizelerin seçilmesinin nedeni kapakta kullanılan fotoğrafta görülen milliyetçi, antikomünist ve antifarmason neşriyattan bazı eserlerin yasaklanmasına dikkat çekmektir. Fotoğrafta yasaklanan eserlerden belirgin olanları antifarmasonluğun önde gelen isimlerinden Cevat Rifat Atilhan'a aittir. Manşette kullanılan dizlerde de belirtildiği önlerine ne kadar çok engel çıkarsa çıksın davalarından vazgeçmeyeceklerini belirten

Fedai ne kadar çok yasakla siyasi baskıyla karşılaşılırsa yollarına daha güçlü devam edeceklerini ifade etmektedir.

Ali Fuat Başgil Özlem dergisinde yayınlanmış olan yazısı 1964 yılının Mayıs ayında 10. sayıda Fedai’de “Ord. Prof. A.Fuat Başgil diyor ki Meslek ve Meşrebim "Milliyetçiyim" başlığıyla yayınlanmıştır. Bu yazıda komünizmin gerçek düşmanının din olduğunu ve bu nedenle komünizmin bir an önce yok edilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. Başgil komünizmden kurtulmanın bir tek yolu olduğunu ve bu yolun İslam ile güçlü bir bağ kurmaktan geçtiğini belirtmektedir.

“Komünizmin asıl düşmanı, Mabet’tir. Bunun içindir ki din maneviyatın kuvvetli olduğu yerde komünizmin türeyip tutunmasına imkan yoktur. Bunun içindir ki, komünizm, fethetmek istediği kale içini, her şeyden evvel mabede ve din adamlarına hücum etmekle ifsat eder”(Başgil, 1964: 6).

Komünizm yıkıcı faaliyetlerine örnek olarak Cengiz Turanlı’nın Fedai’nin 1965 yılında yayınlanan 20. sayısında “Türkistan’ın İstiklal Davası ve İslam Dünyası” başlıklı yazısındaki bilgiler verilebilir. Komünizmin İslamiyet’i en büyük düşmanı olarak görmesinin nedenini ünlü sosyolog Karl Marx’ın “*din uyuşturucu afyondur*” sözüyle açıklamaktadır. Turanlı Marx’ın bu sözüyle birlikte okuyucusuna dini uyuşturucu olarak tanımlayan bir ideolojinin İslamiyet’e ne tür zararlar verdiğini ve verebileceğini hatırlatmaktadır.

“Rusya ile komünist Çin gayelerine en büyük engel olarak İslam dinini gördüğü içindir ki, ‘Din Uyuşturucu Afyondur’ diye bütün dinlere karşı gelirken en çok darbeyi İslam dinine indirmekte. Komünistlerin tahakkümü altındaki bütün topraklarda en çok yıkılan ibadet yerleri 26.085 cami ile Türkistan’daki Müslümanlarıdır” (Turanlı, 1965: 12).

Görüldüğü üzere farmasonlukta olduğu gibi komünizmde gerçek düşmanı dindir özellikle İslamiyet'tir. Dinin olduğu yerde ne farmasonluk ne komünizm varlığını devam ettiremez bu nedenle her ikisinin hedefi dinleri yok etmektir. Bundan dolayı komünizm ve farmasonluk mabetleri yıkarak din adamlarını saldırarak dinin yayılmasını güçlenmesini engellemeye çalışmaktadır.

Ömer Lütfi Bozcalı Fedai'nin 1964 yılında yayınlanan 10. sayısında "Gafletten Uyanalım" başlıklı yazısında komünizmin yayıldığı toplumlarda bireysel faydaları için insanların ses çıkartmadığını belirten yazar artık rehavetten kurtulmak gerektiğini hatırlatmaktadır. Bunun yanı sıra komünizmin farmasonluk gibi yayılmak istemedikleri toplumlara nüfuz etmek için gizliden çalışmalar yürüttüklerini Bocalı *"Komünistler, hiçbir zaman açıktan propaganda yapmazlar, onlar daima muhtelif yollarla, bir memlekete komünizmi sokarlar"* (Bozcalı, 1964: 8) sözleriyle izah etmektedir. Bozcalı yazısında komünizmin sızdığı ülkeleri eğitimde, sanatta, siyasette, dini yaşamda, ekonomide ve toplumsal tabakalamada yaşanacak değişimleri anlatmaktadır.

Fedai'nin 1964'deki 10. sayısında "3 Mayıs Türkçüler Günü" başlıklı yazıda 1944 yılında yaşanan Nihal Atsız ve Sabahattin Ali davası ikili arasındaki meseleyi aşmış ve Türk milliyetçileri ve komünistleri arasındaki sağ-sol davası halini aldığı belirtilmektedir. Diğer yandan yazar hükümetin Türk milliyetçilerinin yanında olmadığı bu da yetmezmiş gibi Maarif Vekâleti Yayınlarının Türkçüler aleyhinde propaganda yapan yayınları neşrettiğini vurgulamıştır.

"3 Mayıs kanla kapandı. Fakat tarihimizde mümtaz bir mevki vardır. 3 Mayıs Türkçülerin Ergenekon'dan çıkış şahlanış günüdür. Bu memlekette köklü bir Türkçülük hareketi bu tarihte başlamıştır denebilir. 3 Mayıs yeşeren şu taze filizlerin sathı vatana serpilmeğe

başladığı tarihtir. Onun içindir ki, 3 Mayıs Türkçülerin ananeleşmiş bayramı haline gelmiştir” (3 Mayıs Türkçüler Günü, 1964: 15).

Yazıda Türk milliyetçilerinin yaşadığı bütün zorluklara karşı 3 Mayıs Türkçülerin şahlanış günü olarak tarif etmektedir. 1944 Irkçılık-Turancılık davasında sürecince Türk milliyetçilerine yönelik hükümetin sert tutumları ve tabutluklarda geçen günleri Türkçülük hareketinin kanla kazanılan bir gün olduğu dikkat çekilmektedir. 3 Mayıs Türkçülük hareketi yıllarca hatırlanacak olayları 3 Mayıs ile bütünleştirmiş ve toplumunun hafızasında gelecek nesillere aktırılacak bir bayram inşa etmiştir.

Fedai’nin 1964 yılında yayınlanan 17. sayısında Coşkuner’in AP, CMKP ve MP başkanlıklarına çektiği telgraflarda 1960’lar ile ülke genelinde yoğunlaşmaya başlayan komünist faaliyetleri hatırlatarak ülkenin komünizme doğru yönelmeye başladığından ve halkın ülkenin içinde bulunduğu bu gidişattan endişe duyduklarının parti merkezlerine hatırlatmak amacıyla kaleme alınmıştır.

“Memleket, mahut eller tarafından sür’atle Komünizme doğru kaydırılmaktadır. Halk, büyük bir endişe ve heyecanla olayları takip etmektedir. Bütün dikkatlerin bu nokta üzerine teksif edilmesini önemle rica etmekteyiz” (Partilere Çekilen Tel, 1964: 6).

Coşkuner’in siyasi kişiliğinin etkilerini metinde görmekteyiz. Dönemin sağ camia partilerine durumun giderek kötüleştiğini ileten Coşkuner davasına sadece Fedai’deki yazılarıyla değil siyasi partilere ilettiği telgraflar sayesinde de var gücüyle kendisini adadığını görmekteyiz. Buradan anlaşılabacağı gibi Fedai sadece her ay yayınlanan dava dergisi değildir. Fedai aylık yayınlandık görevimizi yaptık diye düşünmeyen ve ulaşabildiği her makam da davasını dile getiren bir dava dergisidir.

Fedai'nin 1965 yılında yayınlanan 19. sayısında Yücel İpek'in kaleme aldığı "Komünistlerin Lügatı" başlıklı yazıda bazı kavramların komünistler tarafından nasıl yorumlandığı açıklanmaktadır.

"AHLAK: Geçmiş devirlerin geri telakkileri.

DİN: Kapitalistlerin proleter sınıfı uyutmak ve uyuşturmak için uydurdıkları hurafeler.

GERİCİ: Milliyetçi, maneviyatçı, mukaddesatçı, muhafazakâr, kısaca Antikomünist.

İLERİCİ: Köksüz, kozmopolit, ateist ve materyalist, kısaca komünist.

NAMUS VE VİCDAN: Gericilik alameti.

TEMİZLİK: Kızıl rejimde Komünizmin gaye ve menfaatlerine zararlı görülenlerin yok edilmesi" (İpek, 1965: 2).

Yukarıda komünistlerin ahlak, din ve namus gibi kavramları gericilik üzerinden yorumlamaları ve bu kavramları dünyanın her bir yanındaki toplumlardan silmek istemeleri dikkat çekicidir. Bahsi geçen kavramların temeline ileri ve geri kavramlarını koyan komünizmin "öteki" ve "biz" inşasını "ileri" ve "geri" inşası şeklinde görmekteyiz. Komünizm toplumları bir arada yaşamasını kolaylaştıran normların bozulması gerektiğini ve bu normların geçmişte kalan hurafeler olduğunu düşünmektedir.

Fedai'nin 1965'deki 25. sayısında Osman Yüksel Serdengeçti'nin "Komünizme Niçin Karşıyız?" başlıklı yazısında insan tabiatına vurgu yaparak din, millet ve hürriyet konularında komünizmin görüşlerini eleştirmektedir.

"Komünistler, iktisadi hürriyet olmadan hiçbir hürriyetin olmayacağını kabul ederler... Güzel.. Eh, bütün sermayeyi, işletmeleri, iktisadi faaliyetleri devlete verince , yani vatandaşın hürriyeti kalmayınca.... Cebimizden, kalbimize, kafamıza kadar devlet elini sokacak, müdahale edecek.... Komünizmde vatandaş,

devletin izni olmadan bir yerden bir yere gidemez. Tıpkı nebatlar gibi. Komünizm hayvan topluluklarından da geri bir sistemdir. Bitkisel bir sistemdir” (Serdengeçti, 1965: 3).

Komünizm hedeflediği özel mülkiyetin ortadan kaldırılıp devlet tekelinde birleştirilmesi fikrinin yanlış olduğunu belirten Serdengeçti devlet tekelinde birleşen ekonomik sermaye ile devletin gücüne güç katacağı ve vatandaşlarına halka her türlü baskıyı uygulamaktan çekinmeyeceğini dile getirmektedir. Kısacası Serdengeçti komünizmin sızdığı ülkelerde toplumu kukla gibi oynattığına ve bireylerin insani özelliklerini yitirmelerini sağlayan ilkel bir sistem olduğuna değinmektedir. Serdengeçtinin haklı olduğunu SSCB yönetiminde görmekteyiz. Baskı kurmaya başladığı Müslüman toplumlarda çeşitli eziyetler ile milli ve dini özelliklerinden koparmaya çalışan yönetim insanları ilkel bir sistem içerisinde yaşamaları için zorlamıştır.

Kemal Fedai Coşkuner Fedai'nin 1966'da yayınladığı 29. sayısında kaleme aldığı “İrtica Yaygarası” başlıklı yazısında komünizme karşı direndiklerinden ve bu direnişin Milli Mücadeleyi andırdığını belirtmektedir.

“İslam düşmanları, kızıl küfür yobazları gizli kaynakların desteği ile milletimiz ilk andaki gafletinden istifade ederek bir ehli salip saldırganlığı ile her nasılsa Sakarya hatlarına kadar sokulmaya muvaffak olmuşlardır. Şimdi Sakarya boylarında bir milletin hayat-memat savaşı cereyan etmektedir.... Türkiye İkinci Kuvayi Milliye Cemiyeti, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, Milli Türk Talebe Birliği, Türkiye Milliyetçi Gençlik Derneği elemanlarını bütün imkânlarıyla ateş hattına sürmüş bulunmaktadır.... Zulmün topuyla, tüfeğiyle gelseniz, bu İslam ülkesinde değiştiremeyeceğiniz bir hakikat vardır: Müslüman Türk Milleti, bütün yaygaralarınıza rağmen Müslümandır, hür ve

Müslüman kalacaktır. Zafer her yerde, Allah'la beraber olanlarındır” (Coşkuner, 1966a: 3).

1960'lar millilik söyleminin geçmişe oranla daha fazla kullanıldığı Fedai dergisinde de görülmektedir. Fedai millici İslam anlayışı ile Batılı emperyalistlere karşı kazanılan Milli mücadelede döneminin tekrarlandığını bu seferki milli mücadelenin komünizme karşı olduğunu dile getirmektedir. Coşkuner'in yazısında da görüldüğü gibi milliliğin muhtevası İslam'dır ve Müslüman Türk milleti tarihine ve dinine korumak için dönemin önde gelen millici İslam anlayışına sahip dernekleri ile bütün güçleriyle mücadele ettikleri vurgulamaktadır.

Fedai'nin 1966'da yayınlanan 29. sayısında yer alan “Şadi Pehlivanoglu ‘TİP’ Leniniz mi Savunuyor Dedi” başlıklı yazıda mecliste gerçekleştirilen bütçe görüşmeleri esnasında AP adına konuşan Şadi Pehlivanoglu TİP mensuplarının konuşmaları “*Marksist-Leninist fikirlerin ve ihtilalci sosyalizmin pervasızca müdafaasından ibarettir*” (Şadi Pehlivanoglu, 1966: 11) sözleriyle yorumlamıştır. Pehlivanoglu bu sözleriyle TİP'in kendi toplumlarını anlamadan sadece Marksist- Leninist fikirlerin taklit ettikleri ve kendilerine has bir düşünce geliştirmedikleri anlaşılmaktadır.

“Türk vatandaşları TİP mensuplarının sözlerini ve nutuklarını radyodan dinlerlerken Doğu Berlin'deki kıızıl radyo, enternasyonalin (Bizim Radyo) adı ile Türkiye'ye yapmış olduğu propaganda konuşmalarını ayırt etmekte güçlük çekmektedirler” (Şadi Pehlivanoglu ‘TİP’, 1966: 11).

Bilindiği gibi komünizm propagandaları evrenseldir toplumların doğrularına ve inanışlarına göre değişiklik göstermemiştir. Pehlivanoglu konuşmasından bu durum daha iyi anlaşılmaktadır. TİP'in radyosu olan Bizim Radyo'da yapılan propagandaların Doğu Berlin'de yapılan komünizm propagandalarıyla benzer olduğu vurgulanmaktadır.

Fedai'nin 1979 yılında yayınladığı 3. sayısında kullandığı kapağı Pehlivanoğlu'nun sözlerinin görsele çevrilmiş halidir demek yerinde olacaktır. Her ne kadar Pehlivanoğlu'nun konuşmasının üzerinden on yıldan fazla bir süre geçmiş olsa da Fedai'nin 1979 yılında kullandığı bu kapak resmi ile Türkiye'de TİP'in propagandalarının kaynağında bir değişim olmadığı görülmektedir.

Fedai, 3. Sayı, Mart 1979, Kapak

3. sayıda manşet olarak “*Bu Vatan Kumar Masası Değil: Temelinde Eli Milyon Şehit Var!*” Kapakta kullanılan resimde kafese hapsedilmiş komünizm sembolü olan orak ve çekiç kolyeli bir ayı bulunmaktadır. Ayının oynattığı “Bizim Radyo TKP” yazılı radyodan “Devrim Halklara Özgürlük” sloganları çıkmaktadır. Bu sloganlara ayının karşısında yer alan Bülent Ecevit’te eşlik etmektedir. TKP’nin radyosu olan Bizim Radyonun oynattığı Türkiye’deki komünizm temelli “*DİSK, TÖB-DER, POL-DER, TÜM-DER*” dernekleri yer almaktadır. Çizimde bu dernekleri temsil eden kişilerin ve medyanın yanı sıra Ecevit’de devrim şarkısına eşlik etmektedir. Kapakta “*Sizi, arkanızdaki efendileriniz bile kurtaramayacak!.. Evet, sizi arkanızdaki efendilerinizde kurtaramayacaktır kurtaramayacak çünkü;*” yazısı yer almaktadır. Kapakta sol cenahın

yanında yer alan Ecevit hükümeti sağ cenahı bastırmaya çalıştığı konu edinilen kapakta sağın dirileceği ve Ecevit hükümeti ile yıkıcı cereyanların üstesinden gelineceği konu edilmiştir.

Kemal Fedai Coşkunur “Komünist Avı ve 163. Madde” adlı yazısında (1966b, Sayı: 30: 3) sağ ve sol kutup arasında devam eden ideoloji mücadelesi ele alınmıştır.

“Şüphesiz ki, komünizmin karşısındaki son kale İslamiyet’tir. Komünistler bir maske altında zehirlerini rahat rahat aktarırlarken, sağcılar da İslam’ın vazettiği esasları rahat rahat işleyebilsinler ki, komünizme karşı tesirli bir mücadele yapılmış olsun. Zira küfrün karşısında iman vardır. Küfürle iman bir kalpte duramaz. Küfür her türlü imkândan faydalanarak zehrini rahat rahat saçarken, sağcılar ise küfrün zehrini tesirsiz hale getirecek iman esaslarını rahatlıkla birer reçete gibi sunmak imkânını kendilerinde bulamazlarsa o takdirde komünizmle mücadele esaslı bir tesir icra edemez, satıhta kalmaya mahkûm olur” (Coşkunur, 1966b: 3).

163. madde ile dini fikirleri temel alarak siyasi parti kurulması ve propaganda yapılması yasaklanmıştır. Bu yasaklanma ile komünizmle mücadelede en etkili silah olan İslam’ın antikomünist yayınlarda kullanılması yasaklandığı için sağ camia düşüncelerini özgürce ifade etmekte zorlanmıştır. Coşkunur sağ kutbun İslam kaidelerini savunmakta özgür olmadıklarını fakat sol kutbun komünizm kaidelerini savunmakta hür olduklarını ve hükümetin yaptırımlarıyla sağcıların elini kolunu bağlayan 163. maddenin beraberinde getirdiği sonuçları eleştirmektedir.

Coşkunur yukarıda yer verdiğimiz yazısında bahsettiği düşüncelerini yazısının yayınlandığı 31. sayının kapağında da yer vermiştir. Coşkunur yazısında belirttiği gibi 163.

maddenin sağ camiaya verdiği zarar ile sol camiaya sağladığı faydayı görsel olarak okuyucuya aktararak metinde aktarılan düşüncenin daha da güçlendirilmiştir.

Fedai, 31. Sayı, Mayıs 1966, Kapak

31. sayının kapak çiziminde Fedai Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesini eleştirmektedir. 163. madde ile dini hisleri ve fikirleri temel alarak siyasi parti kurulması ve propaganda yapılması yasaklanmıştır. Bu yasaklanma ile komünizmle mücadelede en etkili silah olan İslamcı neşriyat ağır bir darbe almıştır. Kapakta kullanılan çizimde iki kişi yer almaktadır güçlü olan İslamiyet'i cılız olan ise komünizmi temsil etmektedir. İslamiyet'e takılan kilidin üzerinde 163 yazmaktadır ve İslamiyet'in hareket etmesini zorlaştırmaktadır. Komünizmi simgeleyen kişide de zincir bulunmaktadır fakat onun zinciri göstermelik olarak takılmış ve hareket kabiliyetini kısıtlamamaktadır. Bu duruma rağmen komünizm İslamiyet'in karşısında korktuğu görülmektedir. Çizimde "*Bizde Komünizmle Mücadele*" sözleriyle durumun vahameti açıklanırken çizimin altında "*Ya Birde Kolları Serbest Olaydı*" sözleriyle komünizmin İslamiyet'in karşısında hiçbir gücünün olamadığı belirtilmektedir.

Saffet Solak'ın Fedai'nin 1966'daki 30. sayısında yayınlanan "Komünizmin Karşısında Tek Silah: İslam Ahlakı" başlıklı yazısında Komünizmi ideoloji olarak tanıtmak yerine doktrin olarak tanımlamaktadır.

"Filhakika komünizm, bir doktrin olarak, bilindiği gibi maddeci görüşe istinat ediyor. Maddeci görüşün doğurduğu tehlikeler yalnızca komünizm değildir. Tarihte birçok milletlerin, muhtelif devirlerinde, fertlerinin topyekûn manevi değerleri ve fazilet yollarını terk ettikleri veya bunların hepsini maddi ölçüler içerisinde telakki ettikleri çok görülmüştür. Bunlar, devrimizin komünizmle benzer herhangi bir afetle göçmüşler, geçmişler ve gitmişlerdir" (Solak, 1966: 7).

Dünya tarihi boyunca maddeci görüşe sahip olan bütün fikir hareketlerine aidiyet duyan bireylerin zarar gördüklerini ve fikir hareketlerinin sonlarının umulduğunun aksine büyük bir hezeyanla bittiğini belirten Solak komünizmde tarihin derin sayfalarına kaydedilen fikir hareketleriyle aynı alın yazısına sahip olduğunu belirtmektedir.

Fedai'nin 1969 yılında yayınlanan 49. sayısında "Olaylardan İlhamlar" başlığının alt başlığı olan "İşte Bütün Dehşetiyle Komünizm" başlığında 1960 sonlarında sol camianın artan faaliyetlerinden bahsedilmektedir. Sol camianın en aktif olduğu 1969 yılında boykotlar ve sokak hareketlerinin yanı sıra sokaklarda komünist beyannameler dağıttığından bahsedilmektedir.

*"Kana kan cana can istiyoruz
Türkiye Sovyet Cumhuriyeti kurulacak!
Ulusal Kurtuluş Savaşı'na sen de katıl?
Yarının sosyalist Türkiye'si için vur!!
Hülasa Türkiye Sovyet Cumhuriyeti kurulacak
Ve buna karşı çıkan babamız bile olsa
İnsafsızca tutulup çarmıha vurulacak !"*

(*Olaylardan İlhamlar, 1969: 16*).

Bahsedilen beyannamelerden faydalanan komünistlerin şiddet içeren faaliyetlerine dikkat çekilmektedir. Türkiye’de Sovyet Cumhuriyeti’ni kurmak için her türlü girişimde bulunacaklarını ve yönetimlerini kabul etmeyen kişilere uygulayacakları şiddeti dile getiren beyanname özellikle 1960’lı yıllarda yaşanan sağ-sol çatışmasının taraflar arasındaki şiddeti gözler önüne sermektedir.

Hüseyin Öztürk’ün Fedai’nin 1969’da yayınladığı 51. sayısında yayınladığı “Materyalizmin Tenkidi” başlıklı yazıda Marx, Engel ve Lenin’in düşünceleriyle ayakta duran materyalizmin Hegel’in düşünceleri üzerine kurulduğundan bahsedilerek materyalizmin resmi çizilmektedir.

“Materyalizm aslında üçayaklı bir sehpadır. Sehpanın bir ayağı, iktisat ve sosyal yönün plancısı Marks, diğer ayağı mücerrede Engel, üçüncü ayağı onun aksiyoncusu Lenin... Sehpanın dayandığı sahne zemin Hegel..”(Öztürk, 1969: 12).

M. Kemal Pilavoğlu Fedai’nin 1970’da yayınladığı 53. sayısında yayınladığı “Sol Yumruklar ve Komünizm” başlıklı yazısında 1960 ve 1970 yılında yayınlanan sol gazetelerinin 1917 Komünist İhtilalini ve Lenin siyasetini andıran söylemler içerdiğinin ve 1917 yılında kullanılan bu söylemlerin 1960 ve 1970 yıllarında Türkiye’de kullanıldığını belirtmektedir. 1917 yılında Lenin’in vahşi siyasetinin söylemlerinin 1960’lı yıllardan Türkiye’yi zehirlemesinin nedeni olarak milli hislerden ve dini yaşamın önemsizleşmesi yattığı vurgulanmaktadır.

“Lenin din zehirdir yoluyla insanlığı dinden uzaklaştırmak için her vasıtaya tevessül ettiği gibi milli hislerden de uzaklaştırmak için her vasıtaya tevessül etmiştir. Lenin insanları dinden, milli

hislerden uzaklaştırmak için çalışan bir adamdır” (Pilavoğlu, 1970: 4).

Fedai'nin 1979'daki 4. sayısında “İşte Komünizm” başlıklı yazıda “The Daily Telegraph” isimli İngiliz gazetesinin yaptığı araştırmadan bahsedilmektedir. Araştırmada komünist rejimin tarafından 1917'den araştırmanın gerçekleştirilme tarihine kadar 142 milyon 917 bin insanın öldürüldüğü belirtilmektedir. Yazının devamında 1917-1954 yılları arasında sadece Rusya'da 66 milyon, Mao Çininde ise 1949-1971 yılları arasında 60 milyon insanın öldürüldüğü belirtilmektedir. Bu vahşeti Fedai dergisi The Daily Telegraph gazetesinin araştırması üzerine şu sözleriyle bağlantı kurarak izah etmektedir: “*Gerçek, komünizm, şiddet anlamına geldiğidir. Komünizm bir başka anlamı da hayal edilemeyecek oranda katliamdır*” (İşte Komünizm, 1979: 5). Fedai dergisi antikomünist yazılarında komünizmin vahşetini okuyucularına aktararak yıpratıcı bir cereyan olduğunu çeşitli kaynaklardan faydalananarak izah etmeye çalışmaktadır.

Coşkuner'in Fedai dergisinin 1979'da yayınlanan 5. sayısında “Sosyalist Sisteme Geçiş Hazırlığı mı?” başlıklı yazısında sosyalist sistemin Türkiye'ye hangi yollardan yayılabileceği, sosyalist sistemin ülke ekonomisine nasıl zarar verdiğini ve etkinliğe geçtiği ülkelerde insanlara nasıl işkence ettiğini örneklerle gözler önüne sermeye çalışmaktadır.

“Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını bilimsel sosyalizme dönüştürebilmek için tüm şantiye istasyonlarının da amaca yardım yarışında faaliyet halinde olması lazımdır.... İstenilen şudur ki, Türkiye'de can mal güvenliği kalmasın, özel teşebbüs yarınına güvensizlik içinde yatırımlarını durdursun, işsizlik büyüsün sosyal patlamalarla sefaletle düşen esnaf, işçi sokaklara dökülsün, bir de bölücülük kışkırtmacılığı ile tuz biber ekilsin. Biz batıda uyuyoruz doğuda sosyalist sistem uygulaması başlamıştır bile. Niye

doğulular batıya hicrete başlamışlardır? Adamların mallarını evlerini ellerinden alıyorlar, defolun artık buradan, biz oturacağız diyorlarmış. Can korkusu, namus korkusu, adamlar neleri varsa bırakıp kaçıyorlar” (Coşkuner, 1979a: 3).

Coşkuner’e göre Türkiye’ye sosyalizm iki şekilde girebilir. Birincisi yol ani bir baskın ile gerçekleşebilir. İkinci yol ise orta sınıfa tasfiye edilmesiyle gerçekleşebileceğini düşünmektedir. Yazının devamının da Ecevit’in ikinci yolu tercih ettiğini ve orta sınıfa tasfiye etmek için çalıştığını vurgulanır. Coşkuner Türkiye’de bilimsel sosyalizmin oluşabilmesi için ülke içerisinde kaos ortamı oluşturulmaya çalışıldığına dikkat çekmektedir. Coşkuner doğudaki ülkelerde sosyalist sistemin hâkim olmaya başladığını ve bu ülkelerdeki insanların neler yaşadığını okuyucuya aktararak sosyalizmin gerçek yüzünü okuyucusuna göstermeyi amaçlamaktadır.

Fedai dergisi Türk milletini komünizmin karanlık kollarına kaptırmamak için millilik İslamcılığı silahını kullanarak çeşitli dergi ve kitaplar sayesinde okuyucularını aydınlatmaya çalışmaktadır. Ayrıca dönemin siyasilerinden Demirel ve Ecevit’i sağ-sol çatışmasında sol kutbun taraftarı olduklarını onların yararına faaliyetlerde söylemlerde bulunduklarını eleştirmektedir. Sağ-sol çatışmasında solun faaliyetlerini kolaylaştırdıklarını düşündükleri Demirel’e sağ kutbun diğer dallarıyla birleştiren AP genel başkanı olduğunu ve sağ kutbun bir bütün halde AP’de komünizmin yayılmaması için çalışması gerektiğini hatırlatır. Fedai komünizmle mücadele sivil toplum kuruluşların yanı sıra en çok görevin milli eğitime düştüğünü hatırlatarak sol görüşlü yayınların kolaylıkla gençlere ulaşabileceğini bu nedenle milli eğitim aracılığıyla gençlerin aydınlatılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Fedai yayınlandığı dönemde yaşanan olaylardan hareket ederek komünistlerin toplumu milli benliğinden ve dininden koparmaya çalıştıklarını belirterek gerek yayınlarıyla gerek parti yöneticileriyle gerçekleştirdiği konuşmalarıyla

halkın sesi olmaya çalışan dönemin milli muhafazakâr dava dergilerinden birisi olarak üstlendiği görevi fazlasıyla yerine getirmeye çalışmıştır.

2.3. Türk-İslam Sentezi

1960'lar ile İslamcılıkta yaşanan gelişmeler milli bir İslamcılık tasarlanmaya başlanmıştır. Özellikle o dönem İslamiyet'in toplumun varlığını devam ettirmede önemli bir güç olduğunu düşünen isimler vasıtasıyla dönemin sağ camiasında İslamiyet'in Türklerin milli dini olduğu düşüncesi yaygınlaşmıştır. Bu düşünceler sayesinde kökeni dışarıda olan İslamcılık hareketini revize ederek milli özellikler eklenmiş ve bu sayede İslamcılık yerleşmiş ve millileşmiştir. Alparslan Türkeş'te dönemin Türk siyasi arenasın da millici İslam anlayışının temsilcisi olarak yerini almıştır. Ertuğrul Zengin'e göre "Büyük Doğu kendi nizam ve mefkuresi içinde genelde Müslümanlar özelde ise Müslümanlığı Batı'ya karşı bir vurucu güç haline getiren Türkiye vatanı dahilindeki Türkler temsil eder. Necip Fazıl'a göre Türklerin tekrar bir tarihsel aktör haline gelmesi devlet ve cemiyetiyle İslam'la buluşmasına bağlıdır" (Zengin, 2017: 86).

Türk-İslam sentezi 1960'lı yıllardan sonra komünizme karşı savunma aracı olarak geliştirilmeye çalışılan politikalardan birisidir. Etkinliği 1970'li yıllarda artan Türk-İslam Sentezi, Aydınlar Ocağı, Ülkü Ocağı gibi dernek faaliyetleri sayesinde daha hızlı ve etkin bir şekilde Türk düşünce hayatına girmiştir. Aydınlar Ocağı, Ülkü Ocağı vb. derneklerin faaliyetlerinin etkisiyle Türk-İslam dünyasının problemleriyle ilgilenme fırsatı bulmasının yanı sıra dindar milliyetçi gençlerin yetişmesine de katkı sağlamıştır. Fedai dergisinin kadrosu tarafından benimsenen Türk-İslam sentezi düşüncesi yayınlarında öne çıkarılan temalardan birisi olmuştur.

Bu bölümde Türk-İslam sentezi düşüncesine inanmış Fedai dergisi yazar kadrosunun Türk-İslam vurgusu üzerine yayınlamış olduğu yazı ve şiirlere yer verilecektir. Türklük bilincinin ve İslam'ın faziletlerinin vurgulandığı yazılar aktarılmaya çalışılacaktır. İslam'ın Türk'ün tarihi başarısı, töresi ve vatan sevgisinde üstlendiği rollerin ifade edilmesi söz konusudur.

Fedai'nin 1963'deki 1. sayısında yayınlanan “Türk ve İslam Âlemine İstikamet Veren Tarihin Tarihi: 26 Ağustos 1071” yazı genel hatalarıyla Türk tarihi için önemli bir başarı olan Malazgirt Savaşı ve Sultan Alparslan'ın zaferini konu edinmektedir.

“İslam halifeleri Bizans üzerine birçok ordular göndermişler, fakat başarıya ulaşamamışlardır. Bizans'ın Müslüman Oğuz Türkleri tarafından fethedilmesiyle İslamiyet'in sınır sahası birden bire genişlemiş, İslam'ın süratle inkişafına yol açmıştır. Malazgirt zaferiyle Anadolu süratle Türkleşmek yoluna girerek, Müslüman Türk ordularına batı yolu açılmış, Osmanlı devletinin kurulmasına imkan veren hadiselerin seyri içerisinde üç kıta üzerindeki hakimiyetimiz gerçekleşmişti” (Türk ve İslam Âlemine, 1963: 4).

Bizans'a karşı İslam halifelerinin gerçekleştirdikleri akınlarda bir başarıya ulaşamamaları diğer yandan Oğuz Türklerinin kurduğu devletlerden birisi olan Büyük Selçuklu hükümdarı Sultan Alparslan'ın Bizans'ı yenmesine dikkat çekilmektedir. Bilindiği üzere 26 Ağustos 1071'de Bizans İmparatorluğu ile gerçekleştirilen Malazgirt Savaşı'nı Türklerin kazanmasıyla birlikte Anadolu'nun kapılarını Türklere açılmış ve İslamiyet'in sınırları daha da genişlemiştir. Bu nedenle Malazgirt Zaferi Türk ve İslam tarihi için özellikle millilik İslamcılığı için önemli bir yere sahiptir. Ertuğrul Zengin'in belirttiği üzere Necip Fazıl Kısakürek'e göre “Müslümanlığın üç büyük temsilcisi olan Arap, Fars ve Türk milletlerinden en son olarak Türk milleti Batıya karşı İslam'ın

bayrağını taşıyarak Doğu'nun Batı'yla mücadelesinin “baş örnekliliğini” tutmaktadır” (Zengin, 2017: 61). Necip Fazıl'ın sözlerinden de anlaşıldığı üzere dönemin sağ camiası Türklerin İslam'ın bayraktarlığını yaptığı konusunda fikir birliği mevcuttur.

Türk-İslam tarihinde önemli bir yere sahip olan Malazgirt Savaşı'nı ve yukarıda bahsedilen düşüncelerin görsele dönüştürülmüş halini Fedai'nin 1. sayısının kapağında görmekteyiz.

Fedai, 1. Sayı, Ağustos 1963, Kapak

Fedai “*Allaha Vatana ve Hürriyete*” sloganıyla yayın hayatına başlamıştır. Fedai'nin yayın hayatın başladığı Ağustos 1963 tarihi Malazgirt Zaferinin 622 yıl dönümü olması hasebiyle derginin kapağında bu zafer konu edilmiştir. Kapakta kullanılan resimde atını şaha kaldıran bir asker resmi arkasında savaşılan asker tasvirleri bulunmaktadır.

“*Cehennem olsa gelen göğsümüzde söndürürüz,*

Bu yol ki Hak yoludur dönme bilmez, yürürüz.”

Derginin ilk manşeti olarak Mehmet Akif Ersoy'un Birlik şiirinin ilk dizesi tercih edilmiştir. Birlik şiiri ile yayın hayatına atılan Fedai ne olursa olsun içlerindeki Allah sevgisiyle yollarından vazgeçmeyeceklerini ifade etmektedirler.

“Bir Cuma sabahı semaya karşı

Malazgirt de elli dört bin er.

Bestelediler en güzel marşı:

Allahü Ekber Allahü Ekber...”

Kapak resminin sağ alt tarafında Ö. Rasih Öztürkmen'in dizleri yazılmıştır. Öztürkmen dizelerinde Malazgirt Meydan Muhaberesi'nin Cuma günü gerçekleştiğini ve askerlerin tekbirler ile Allah yolunda savaştıklarına dikkat çekmektedir.

Yukarıda bahsettiğimiz “Türk ve İslam Âlemine İstikamet Veren Tarihine Tarih: 26 Ağustos 1071” yazısında İslamiyet'in Türkler sayesinde Avrupa'ya yayıldığı düşüncesi Fedai dergisinin 1964'deki 7. sayısında Saffet Solak tarafından kaleme alınan “Din ve Milliyet” yazısından da bahsedilmektedir.

Din müessesinin milli bünyeyi tehlikeden koruduğunu Türk tarihinde görmekteyiz. Zira İslamiyet'i kabulden evvel Avrupa kıtasına akın eden Türklerden bugün eser kalmamıştır. Buna mukabil, İslamiyet'i kabulden sonra, Anadolu'ya gelmiş olan Türkler, Anadolu Rumları arasında eriyip gitmemişlerdir. Biz halen mevcut isek, bu mevcudiyetimizi İslam'a borçluyuz” (Solak, 1964: 5).

Komünizm ve farmasonluğun toplumların milli benliği ve din üzerine oyunlar oynamalarının nedeni Solak'ın yazısında da anlaşılmaktadır. Bireyleri bir araya getiren

kurumlardan en önemlisi millet bilicinden ziyade dindir. Solak'ın bahsettiği üzere Türk toplumunun milli bilincini koruyan da İslamiyet'tir. Dünya tarihinde yaşanan göçlerde Müslüman olan Türklerin milli benliklerini korudukları ve Anadolu'da yaşayan Rumlar içerisinde asimile olmama nedenlerinin İslamiyet olduğuna değinene Solak Yahudi ve Hristiyan olan ve Avrupa'ya göç eden Türklerin Batı toplumu içerisinde asimile olduklarını ve dinlerinin onların milli bilincini korumadığına bu nedenle yok olduklarına dikkat çekilmektedir.

Fedai'nin 1963'deki 1. sayısında kaleme alınan “Gazi Maraş'tan Yükselen Adalet Güneşi” yazısında Türklerin İslam dinini kabul etmeleriyle birlikte Türk ve dünya tarihinde yaşanan değişimlerden bahsetmektedir. Bunun yanı sıra İslamiyet öncesi Türkler bakıra benzetilirken İslam kalaya benzetilmektedir. Türk-İslam karşılaşmasıyla birlikte bu ikili daha göz alıcı parlaklığa ulaştıklarına ve güçlendiklerine değinilmektedir.

“Türklerin İslam dini kabul etmeleri İslam ve dünya tarihi için olduğu kadar, Türk tarihi için de bir dönüm noktası teşkil eder. O zamana kadar bakır nehir halinde akan Türkler bir kalay nehri halinde çağlayan İslamiyet'le karışmış ve yoluna tunç nehri olarak devam etmiştir. Artık Türk'ün İslamiyet'ten ayırmaya imkan yoktur. Türklük, dinle ırkın meydana getirdiği bir cevherdir”(Gazi Maraş'tan Yükselen Adalet Güneşi, 1963: 9).

Bakır ve kalayın birleşmesiyle oluşan tunç daha sağlam, sert, kolay eriyen ve kalıba dökülebilen bir alışımdır ve silah yapımında kullanılmaktadır. Bu ayrıntıdan hareketle aynı metnin devamında söz edildiği gibi Türkler kadar mütevazi, merhametli bir millet mevcut olmadığı gibi Türklerin düşmanlarına karşı izzetli, onurlu ve cesur bir millet olduğundan söz edilmektedir. Kısaca İslam ile tanışan Türkler tunç gibi ortama uyum sağlayarak

mazlumnun derdine derman olmalarının yanı sıra düşmanının karşısında tunç gibi sert ve dayanıklıdır.

Cevat Rifat Atilhan, Fedai'nin 1963'deki 1. sayısında "Memleketimizi Tehdit Eden Kurtlar" adlı yazısında Türk'ün tarih boyunca Müslümanlara hizmet eden bir millet olduğundan bahsetmektedir. "*Türk, tarih boyunca müstakil yaşamış, İslam'ın önderi olmuş ve Müslüman dünyanın elinden geldiği kadar hakkını savunmuş ve asırlar boyu yer yüzünün üç kıtasına hakim olmuştur*" (Atilhan, 1963:3). Hiçbir milletin boyunduruğu altına girmeden yaşayan Türkler, İslam'ın dünyaya yayılmasında ve Müslümanları muhafazasında büyük çabalar verdiğini belirtmiştir.

Fedai dergisinin 1964'deki 7. sayısında Saffet Solak tarafından kaleme alınan "Din ve Milliyet" yazısından İslam için üstünlük milletlere göre belirlenmediği, üstün olmak için İslam uğruna canlarıyla, mallarıyla mücadele her milletin İslam dininde üstün olduğundan bahsetmektedir.

"İslam dini nazarında üstün millet, şu ırktan veya bu kandan gelmiş olan değildir. Hakka hizmeti zevk edinmiş, zalimi tepelemeyi ibadet telakki etmiş, nefsanîyet ve enanîyet gibi basit sıfatlardan soyunarak, faziletleri ile insanlık âlemine ı ışık tutmuş olan millet en muteber millettir. Türk milleti, tarihinde böyle bir millet olabilmek şerefine iktisab etmiştir. Mesela hiçbir millet milletin tarihinde, fetih ordusunun, fethettiği yerlere mektep ve mabet serperek gittiği görülmemiştir.... Türk milletinin İslamiyet'i kabulden evvel, fazilet meftunu bir millet olduğu muhakkaktır. Ancak İslam dini bu büyük milletin kendine has hasletlerini mükemmelleştiren ve sağlam esaslarına bağlayan ilahi bir kaideler manzumesi rolünü oynamıştır. Netice itibarıyla İslam'ın verdiği aşk ile kâinatın efendiliğini yapmıştır" (Solak, 1964: 5).

İslamiyet'in toplumları en üstün millet ayrımını ırk üzerine yapmadığını hak yoluna ve Müslümanlığa en çok kim aşk ile hizmet ettiyse onun İslamiyet nazarında en üstün millet olduğuna değinen Solak Türk milletinin insanlara hoşgörü ile yaklaşarak İslamiyet'i dünyaya yaydıklarını dile getirmektedir. Yazının devamında Türklerin İslamiyet'i kabul etmeden önce de erdem sahibi bir millet olduğunu ve Türklerin İslamiyet'i kabul etmeleriyle birlikte güçlerine güç ahlaklarının daha da güzelleştiğine ve bu sayede üç kıtaya hükmeden bir imparatorluk kurduklarına değinilmektedir.

Yukarıda bahsettiğimiz Türk milletinin gücünün kaynağının İslamiyet olduğu düşüncenin aynısını Osman Turan'da dile getirmektedir. Turan'ın 1959 yılında Türk Yurdu Dergisinde yayınlanmış olan "Türklük İslamiyet'e Muhtaç Değildir Diyen İslam Kardeşliği Kuruntusu Yazarına" başlıklı yazısı Fedai'nin 1964'deki 11. sayısında tekrar yayınlamıştır. Bu yazıda Türkleri asırlar boyunca elde ettikleri başarılarda İslamiyet'in büyük rol oynadığından bahsetmektedir. *"Türklerin cihan hakimiyeti kudretini kazanmaları ve azametli bir tarih yaratmaları daha ziyade bu din sayesinde olmuştur"* (Turan, 1964:9). Türklerin İslamiyet'i koruyup gözetlediği kadar İslam'ın Türklerin üç kıtanın hükümdarı olmasında büyük rol oynadığı belirtilmiştir.

Fedai dergisinin 1964 yılında yayınlanan 13-14. sayılarında Avukat Bekir Berk ile nurculuk hakkında gerçekleştirilen mülakat "Said Nursi'de Türklük Sevgisi" başlığı ile yer almaktadır. Bu metinde yazar Türk-İslam vurgusunu Said Nursi'nin sözleri sayesinde güçlendirmeye çalışmaktadır.

"Allahü zülcelal hazretleri Kur'an'ı Kerimde (öyle bir kavim getireceğim ki, onlar Allah'ı severler, Allah da onları sever) diye buyurmuştur. Ben bu ilahi beyanın karşısında düşündüm, bu kavmin bin yıldan beri İslam'ın bayraktarlığını yapan Türk milleti

olduğunu anladım, bu kahraman millete hizmet yerine ve dört yüz elli milyon hakiki Müslüman kardeş bedeline birkaç akılsız kavmiyetçi kimsenin peşinden gitmem.... Türk milleti tarihte İslam'ın reisliğini en iyi şekilde yapmıştır. Şimdiden sonra da yine İslam'ın reisliğini yine onlar deruhte edecektir”(Said Nursi’de Türklük Sevgisi, 1964: 15).

Fedai dergisi Cumhuriyet dönemi İslamcı düşünürleri olan Said Nursi’nin ve Mehmet Akif’in fikirlere yayınlarında önemli yer ayırmıştır. Bu yazıda Said Nursi’nin bakış açısıyla dini kaynaklardan Türk milletinin İslam’a hizmet eden en önemli millet olarak yorumlandığı görülmektedir. Said Nursi Türklerin İslamiyet’in bayraktarlığını yapan bir millet olduğu için Osmanlı’nın son zamanlarında yaşanan milliyetçi hareketlerin hiçbirisine itibar etmeyeceğini ifade etmektedir.

Kemal Fedai Coşkun’ın 1966’da yayınlanan Fedai’nin 34. sayısında “Bizim Kırgınlığımız Adalet Partisine Değil, Onun Yöneticilerinedir” başlıklı yazısında 1839 yılında Tanzimat Fermanıyla birlikte başlayan Batılılaşma hareketinin milli benliği ve değerlerinden uzaklaşmaya başlanmasıyla Osmanlı’nın yıkılması için çalışmaların başladığını vurgulamaktadır.

“Memleketimiz, Türk ve İslam düşmanlarının 127 seneden beri devamlı morfinleriyle uyuşturula uyuşturulan manevi sefaletin bataklığına düşürülmüş bulunmaktadır. Milli benliğimizden yavaş yavaş sıyrılarak Avrupalılaşmaya doğru kayan, hatta İslam düşmanlarıyla sentezine kadar varan bu hatalı tutum, altı asırlık koskoca imparatorluğumuzun yıkılmasına sebep olmuştur....Yeni rejim eski yaraları daha da çok kangrenleştirmekten ileri geçememiştir. İdari mekanizmaya materyalist, mütegalibe bir zümre hâkim olmuş, millet neyi arzulamışsa onlar aksini yapmışlardır. Adet ve ananelerimizi, milli kültürümüz rafa

kaldırılmış; garbın ilmini, tekniğini yerine bırakmışız, medeniyet diye, inkılap diye balosunu, tangosunu başımıza taç yapmışız. Çanakkale'den geçemeyenler kültür ihtilaliyle ardına kadar açılmış, kontrolsüz gümrüklerden rahatça içimize girmişler. Bir taraftan küfür fırtınası, İslamiyet'i söndürmek için bütün imkanlarıyla seferber olmuş: pek çok camiler yıkılmış veya depo yapılmış”(Coşkuner, 1966d: 3).

Osmanlının son dönemlerinde Batılılaşmak için İslam düşmanları ile sentez yapan insanların Osmanlı'yı içine soktukları bataklığın acısının hala yaşandığını milli benliğimizin yıllardır yıpratıldığını hatırlatan Coşkuner Osmanlının yerine kurulan Cumhuriyet rejimin beklentileri karşılamadığını belirtmektedir. Büyük umutlar ile çeşitli dini ritüeller ile kurulan Cumhuriyet'in milli kültürü tamamen rafa kaldırılıp yerine Batı kültürünün yerleştirilmesi için çalışmalar yapıldığını söyleyen Coşkuner Cumhuriyet rejimini eleştirmektedir. Coşkuner bozulan düzeni AP yöneticilerinin tamir edeceğini düşünmektedir ve bu nedenle AP yöneticilerine AP'yi kurduklarının nedeni olan davalarını hatırlatmakta ve *“AP'sini eski asli hüviyetine kavuşturmasını, onu İslam ve Türklüğe hadim kılmasını Cenabı Haktan yalvarıyoruz”* (Coşkuner, 1966d: 3) sözleriyle yazısını sonlandırmaktadır. Görüldüğü üzere 1960'lı yıllar Türkiye'sinde sağ kutup Türk-İslam bayrağını taşıyabilecek bir parti aramaktadır ve bu davayı AP ile sürdürebileceğini düşünmektedir. Her ne kadar bahsi geçen dönemde sağ kutbun farklı kollara ayrılmış partileri bulunsa da yine de çoğunluğun AP'de birleştiği görülmektedir.

Fedai dergisi yazılarında konu edindiği düşünceleri görsele dönüştürerek okuyucularının hafızasında hem görsel olarak hem de metin olarak yer edinmeyi başarmıştır. Bu düşüncemizin oluşmasına katkı sağlayan yukarıda aktardığımız metin ve Fedai'nin 10. sayısında kullandığı kapaktır. Metinde bahsedildiği gibi kapakta kullanılan çizimde de Türk-İslam âleminin içinde bulunduğu içler acıtan durum aktarılmaktadır.

Fedai, 10. Sayı, Mayıs 1964, Kapak

Kapakta kullanılan çizimde minareleri tahrip edilmiş ve kapına kilit vurulmuş caminin etrafında alevlerin sardığı görülmektedir. Gökyüzünde parçalanmış bir hilal yer almaktadır. Caminin bahçesinde yer alan Mohaç, Kosova, Malazgirt ve Çanakkale yazılı mezar taşlarının üzerindeki tasvirler ile ecdadın hayal kırıklığına uğratıldığı ifade edilmektedir. Resim sağ alt köşesinde 15 Mayıs Kara gün yazısı yer almaktadır. 15 Mayıs Filistin’de ve Müslüman toplumlarda Nakba yani Talihsizlik günü olarak hafızalara yerleşmiştir. 14 Mayıs 1948’de İsrail devletinin bağımsızlığını ilan etmesi üzerine 15 Mayıs felaket günü olarak anılmaktadır.

“Yâ Râb, bu uğursuz gecenin yok mu sabahı?

Biçarelerin mahşerde mi, yoksa felâhı!

Biz nur istiyoruz... Sen bize yangın veriyorsun!

'Yandık! 'diyoruz boğmaya kan gönderiyorsun!'

Resmin üzerinde Mehmet Akif Ersoy’un Hakkın Sesleri eserinden yer alan dizleri ile Fedai biryandan İslam aleminin ve Türkiye’nin içinde bulunduğu durumu Akif’in

şiriyle bir kez daha gözler önüne sermeye çalışırken diğer yandan okuyucularına ecdadın kazandığı zaferleri hatırlatarak hayal kırıklığına uğramamaları davalarında daha sıkı bağlanmaları gerektiğini hatırlatmaktadır.

Orhan Özgedik'in Fedai'nin 1967 yılında yayınlanan 40. sayısında yer alan "Komünizm Türkiye'ye Hakim Olmayacaktır" başlıklı yazısında Türklerin Haçlı Seferlerini durdurduğunu ve Müslümanların özgürce yaşamaları için sayısız şehit verdiğinden bahsetmektedir. Özgedik hadislerden faydalanarak Türklerin İslam'ın koruyucusu olduğunu vurgulamaktadır.

Özgedik'in yazısında bahsettiği Peygamber Efendimiz (SAV)'in bir hadis-i şerifleri:

- *"Ümmetimin idaresi sonunda Türklerin eline geçecektir.*
- *Ümmetimden bir zümre, kıyamet tekarriü edinceye kadar hak üzere sabit, başkalarına galip bir halde bulunmaktan zail olmayacaktır" (Özgedik, 1967: 9).*

Müslümanlar içinde sadece Türkler yabancıların buyruğu altın girmemişlerdir. Milli Mücadele döneminde Türklere hükmetmek isteyen devletlerin acı dersler almışlardır ve kazana her zaman Müslüman Türkler olmuşlardır. Türkler İslam düşmanlarına boyun eğmedikleri için Allah bu millete himaye elini uzatmıştır.

Memduh Şenol'un Fedai'nin 1968'deki 43. sayısında "Atilla, Papa ve Acı Hakikat!" başlıklı yazısında Türk İmparatoru olan Atilla'nın Batılar tarafından "Tanrı'nın kılıcı" olarak anıldığına vurgulayarak Türklerin İslamiyet'ten öncede mazlumun ve haklının yanında olarak zalime demir yumruğunu gösterdiği hatırlatmaktadır.

"Batılıların "Tanrı'nın Kılıcı" diye korku ve hürmetle andıkları ünlü Türk İmparatoru Atilla; Ötügen'den kopan bir şah

damar gibi çıkmış, azmış ve barbarlaşmış kavimleri ezerek Türk kahramanlığını, Türk ahlakını ve kültürünü yaya yaya Roma kapılarına kadar dayanmıştır.... İşte atalarımız İslam'dan önce dahi hakkın ve milletin sağ yumruğu olarak küfrün beynine inmişleridir.

Bu millet düşmanları kimdir?

Türkiye’de; Papanın, Müslüman Türkün Kızıl Elma’sı olan Fatihin yadigârı mübarek Ayasofya’da haç çıkarıp dua etmesine göz yumanlar kimdir?

Müslüman Türk evladı!

Davamızın çilekeş fedaileri!

Düşmanlarını tanı. Ayağa kalk, bu vatanın hakiki sahibi sensin”(Şenol, 1968: 17).

Yazar Türklerin İslamiyet’i kabulünden öncede milletini önemsedğini ve mazlumun sesi olduğunu barbarlığa karşı direndiğini belirterek bu bilgidan hareketle dönemin hükümetinin Fatih’in yadigârı Ayasofya’da haç çıkarılmasına müsaade etmesini eleştirmekte ve Müslüman Türk neslini uyarmaktadır.

Fedai’nin 1979’da üçüncü dönem yayınlarının 3. sayısında Bülent Ecevit’in ırkçılık üzerine söylediği sözleri “Türk-İslam Sentezi” başlıklı yazısında Bilgiç Türkiye’nin mühim meseleleri olduğunu belirtmekte ve bu meselelerden birisinin Türk-İslam sentezi olduğunu dile getirir. “*Maddi ve manevi unsurlar arasında muvazene kurmak, Milli, dini ve insani değerlere dayalı Türk-İslam sentezi meydana getirmek*”(Bilgiç, 1979: 6). Türk-İslam sentez milli ve İslami değerlerin bütünleştirilme çabasını maddi ve manevi unsurlar arasındaki dengeyi kurmak olarak açıklayan Bilgiç bu tanımlama ile Türk-İslam sentezinin yapı taşlarını ifade etmiştir.

1979 yılının 6. sayısında “İslam’da Vatan ve Millet” adlı yazıda (1979: 10) ayetlerden yararlanarak Türk-İslam vurgusunu sağlam temellere yaslamaya çalışmaktadırlar. Yazar Maide Suresi 54 ayeti aktararak:

“Ey iman edeneler! İçinizden kim dininden dönerse İslam’ı temsil etmekten uzaklaşırsa bilsin ki Allah onun yerine öyle bir KAVİM getirir ki, Allah onları sever, Onlarda Allah’ı severler, müminlere karşı alçak gönüllü, kafirlere karşı onurlu ve zorludurlar. Allah yolunda cihad ederler, kınayanın kınamasından dedikodusundan korkmazlar” (İslam’da Vatan ve Millet, 1979: 10).

İslam alimlerinin ayet-i kerimede bahsi geçen onurlu ve zorlu kavmin Türkler olduğunu belirten yazar Türklerin İslamiyet’e hizmet ettikleri ve hak yolundan ayrılmadıklarını dini kaynaklara dayanarak izah eder. Bu yazıda ve diğer yazılarda da gördüğümüz gibi hadisler ve ayetler ile Türk-İslam sentezi sağlam temeller üzerine inşa edilmeye çalışmaktadır. Bunun nedeni ise bu sentezinin sadece milli bir düşünce olmaktan ziyade evrensel olmasının istenmesi ve gelecek nesillere İslamiyet nuru ile aydınlatılmış bir milli bilinç olduğunu düşünebiliriz zira İslamiyet yıpratıcı ideolojilerin karşısında sağın en güçlü silahıdır.

Fedai 1979’da yayınladığı 7. sayısında “MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş’in Kurultay Konuşması” başlıklı yazısında Türkeş’in 14. Büyük Kurultayında gerçekleştirdiği konuşmasının gençlik için öğrenilmesi yararlı görülen düşüncelerine yer verilmiştir. Bu kongrede dikkat çeken hususlardan biriside Türkeş’in Türk-İslam Sentezi vurgularıdır.

“Milletimizi meydana getiren fertlerin yaşama felsefesine ve ahlak görüşlerine yön veren İslamiyet’in hakiki çehresi ile ve yüksek, prensipleri ile ele alınması milletimize yeni bir güç verecektir. Milletimiz, İslamiyet’i kabul ile Türk-İslam müesseselerinin kaynaşmasını yapmıştır. Türk-İslam Sentezi

meydana gelmiştir. Biz milletimizin kalkınmasının Türk-İslam mefkûresiyle güç kazanacağına inanıyoruz.... Eğitim sistemimizi Yunusların, Hacı Bayram-ı Velilerin, Hacı Şaban-ı Velilerin Hacı Bektaşların, Hazreti Mevlanaların hizmetiyle İslam-Türk kültürüyle yeniden yoğrulacağız.!” (MHP Genel Başkanı, 1979: 4).

Türkeş’in CKMP’de yaptığı ideolojik dönüşüm ile ortaya çıkan MHP Türk-İslam söylemini tercih etmiştir. Türkçülük hareketinde Atsız’ın hareketinden ayrılan ve İslam’ı Türklüğün temel kaynağı olduğunu düşünen Türk-İslam sentezi Türkeş MHP’nin temel taşlarından biri olarak kullanmıştır. Türkeş’in konuşmasında da bahsettiği üzere Türklerin İslamiyet’i kabul ettiği zaman Türk-İslam bütünleşmesi yaşanmıştır. Millici İslam anlayışının temeli bu düşünceye dayanmaktadır. Osmanlının Batılaşma çabalarından 1960’lı yıllara kadar geçen süreçte millici İslam anlayışı siyasi yapılarda yer bulamamıştır. Özellikle komünizmin ülkede etkisinin artmaya başlamasıyla birlikte sağ kanatta gündeme gelmeye başladığı görülmektedir. Türkeş’in konuşmasında dikkat çektiği gibi Türk-İslam düşüncesi Anadolu topraklarında yetişmiş alimlerin gençler tarafından anlaşılmaya başlamasıyla sağlam temeller üstüne inşa edilecektir. Bu metinde de dikkat edildiği üzere toplumların gelişmesi, ideolojilerin anlaşılması ve grup dinamiklerinin oluşması için eğitim kurumu çok önemlidir. Eğitim ile aktarılan bilgiler toplumunun bugününü ve geleceğini şekillendirmektedir.

Berlin Türk Ocağı sekreteri olan Osman Nuri Kurt’un (1979, Sayı:9, Sayfa:2) kaleme aldığı “Bay Ecevit Kızıl Işık Yakıyor” başlıklı yazıda “*Yüce Allah: ‘Benim Türk diye bir ordum olacak. O’nu doğuya yerleştirdim. Ben hangi kavime kızarsam O’nu o kavim üzerine musallat ederim’*” (Kurt, 1979: 2) diye buyurduğunu aktarmaktadır. Kurt daha sonra dünya genelindeki bütün inançsız ve vatansızların Türklere karşı savaş açtığını ve içlerindeki nefret ateşini söndüremedikleri için masum sivil Türklere işkenceler

etiklerine değinmektedir. Yazar yazısının devamında Anadolu'nun Türkiye olma sürecinde yaşanan eziyetleri değinirken Hassan Sabbah'ın kandırdığı mezhepçilerin haçlılarla sentez yaptığına değinmektedir. *“Hassan Sabbah denilen, tarihin yazmadığı o canavar köpek, afyonlandığı, aldattığı mezhepçileri haçlılarla birlik ederek Anadolu'yu Türk'e mezar yapmış. Nizamül Mülk'ü, Alp Arslan'ı, Melikşahları boğazlatmıştır”*(Kurt, 1979: 2). Türkiye'de yaşanan mezhep ve ideolojik çatışmaların haçlıların intikam hırsından hiç bitmediğinin göstergesi olduğunu gösterdiğini dile getiren Kurt yabancı güçlerin hala içimizdeki yerli hainleri eğiterek intikam almaya çalıştıklarını ve bu intikamın aracı olarak kültür emperyalizmini kullandıklarını vurgulamaktadır. Kurt yazısının devamında Ecevit'in Erzurum'da yaptığı konuşmada *“Bu zavallı çocukları buraya göndermek milliyetçilik değildir. Bozkurt hayaliyle milliyetçilik olmaz. Bu çocukların öldürülmelerinden korkuyorum”* (Kurt, 1979: 2) sözlerine değinerek şu açıklamayı yapmıştır: *“Zavallı çocuklar dediği yüzde 500 Müslüman, Allah'ına, Dini'ne, Türklüğüne bağlı, vatani için ölüme koşan, moskof sürülerine karşı mücadele veren Türk'ün öz evlatları... Ülkücü gençlik..”* (Kurt, 1979: 2) sözleriyle Ecevit'in öldürülmesinden korktuğu gençlerin hangi din ve ülkenin mensubu olduğunu sormaktadır. Bunun yanı sıra Ecevit'in Türkçü yolun yanlış, sol doğru bakış açısını eleştirmektedir.

Fedai'n 1979'daki 9. sayısında kaleme aldığı “Selam” adlı dizlerinde Turan ülküsü sayesinde gelecekte ve gençlerin Türk-İslam davasında muzaffer olacağından umutlu olan Abdurrahim Karakoç gençlere seslenmektedir.

“Turan birliğinin altın çağını

Göreceksiniz, selam sizlere

Soyunuz neciptir, davanız gerçek

Aydınlık yarınlar geldi gelecek...

*Türk-İslam mührünü kalplere tek tek
Vuracak sizsiniz, selam sizlere”*

(Karakoç, 1979: 5).

Prof. Faruk. K. Timurtaş’ın (1979,Sayı:9, Sayfa:7-11) “Türkler ‘de Bozkurt ve Önemi” yazısında Türklerin kurtlardan etkilenmeleri ve milli sembolleri olarak kullanmayı tercih ettiklerinden bahsetmektedir.

“Bozkurt destanlarda, heykellerde ve bayrakların, tuğraların başında uzun müddet görülmekle beraber İslamiyet’le beraber yavaş yavaş unutulmuştur. 20. yüzyılın başında Türkçülük cereyanının kuvvetlenmesinden ve hususiyle milli devletin kurulmasında sonradır. Atatürk devrinde Bozkurt’a çok önem verilmiştir. Türk milliyetçiliğinin timsali olarak benimsenmiştir. Son zamanlarda kavmiyet devrinin sembolü olan Bozkurt, İslam devrinin, işareti olan hilalde eklenmiş bulunmakta; bu konuda da bir Türk-İslam Sentezine gidilmektedir” (Timurtaş, 1979: 7).

Türk destanlarında özellikle Bozkurt ve Ergenekon destanlarında kurt ’un Tanrı rolünü üstlendiğini ve Türklerin kurttan türediği düşüncesi yer almaktadır. Timurtaş bu düşüncenin İslamiyet’le birlikte ortadan kalktığını ve Atatürk döneminde yürütülen millilik politikalarında tekrardan gündeme geldiğini dile getirmektedir. Millilik politikaları Cumhuriyet’in ilk dönemlerinde etkinliğini sürdürmektedir fakat 1945 tarihlerinde kapitalizmin baskısını artmasıyla birlikte yara almıştır. 1960’lı yıllara gelindiğinde ise milli kavramı farklı düşünceler ile entegre edilmeye çalışılmıştır. İslamcılığın etkinliğinin artmaya başladığı 1960’larda millilik İslamcılığı düşüncesi gelişmeye başlamıştır. Timurtaş’ın yazısında da belirttiği gibi Türklerin İslamiyet’in kabulünden önce kullandıkları Bozkurt sembolü millilik İslamcılığını ile yanına İslam’ın sembolü olan hilali de alarak yoluna devam etmiştir.

Fedai'nin Türk-İslam sentezi üzerinde durduğu noktalara bakıldığında daha çok Türklüğe ağırlık verildiği görülmektedir. Bu nokta da dergide İslam dini daha çok Türklüğün temellerini manevi değerleriyle sağlamlaştıran ve gücüne güç katan manevi bir tarafı olarak övülmektedir. Fedai'nin İslam'ın Türklüğü beslediği ve kuvvetlendirdiği düşüncesi İslami bir düşünce olan “ümme” anlayışından ziyade milliyetçi “Türklük” anlayışının ağır bastığını göstermektedir. Fedai'nin düşünce çizgisinin yakın olduğu siyasi partileri özellikle son döneminde Milliyetçi Hareket Partisine yakınlığını anlamak açısından Türk-İslam sentezi önemlidir.

2.4. Milli Kültür Düşüncesi

Fedai'nin 1963'de yayınlanan 1. sayısında Necdet Sancar'ın kaleme aldığı “Milli Geleneklerimiz” başlıklı yazıda milli geleneklerin toplumların milli şuurunun dinç kalmasında yardımcı olduğunu bahsedilmektedir.

“Milli gelenekler, milletleri ayakta tutan manevi silahlardan birisidir. Çünkü milli gelenekler, milli şuur uyanık bulundurmakta büyük bir rol oynarlar. Milli şuur körlenmemiş milletleri yok etmek nasıl mümkün değilse, milli geleneklerini unutmayan toplumların milli şuurdan yoksun bir duruma düşmeleri de öylece imkansızdır”. (Sancar, 1963: 5).

Baskın güçteki ideolojilerin, grupların veya devletlerin sömürmek yok etmek istedikleri kısacası asimile edilen toplumların hafızalarını yıkamaya geçmişe dair bütün bildiklerini unutturmaya çalıştıklarını vurgulayan Sancar milli geleneklerin ve ruhun önemini Göktürkler üzerinden örneklendirmektedir. “Bağımsız yurtlu bir milletim, yurdum şimdi nerede? Bağımsız kağanla bir milletim, kağanım şimdi nerede? Hangi kağana işimi, gücümü vereceğim” (Sancar, 1963: 5). Bu yazıda yazar Göktürk beylerinin Çin kültürünü benimsemesinden dolayı kendi geleneklerinden uzaklaşarak milli şuurunu kaybeden

beylere karşı Türk halkının milli benliklerini savundukları ve kendi milletin geleneğini unutan beyleri kendi beyleri olarak görmediklerini göstermektedir. Göktürk ve bazı Türk devletlerinin yıkılmasının temelinde milli geleneklerden ve milli şuurdan vazgeçilmesi yattığı anlaşılmaktadır. Diğer devletlere oranla yakın tarihimize bakacak olursak Osmanlı'nın yıkılmasının temellerinde de milli gelenekler yerine Batılılaşma hareketleri ile batının kültürünün önemszenmeye başlaması yatmaktadır. Fedai'de yayınlanan yazılarda ve Sancar'ın yazısında belirttiği gibi milletleri ayakta tutan en önemli silahlardan birisidir milli gelenekler.

Sancar'ın yazısında belirttiği düşüncelerin bir benzerini Coşkuner'de Fedai'nin 1963 yılında yayınlanan 4. sayısında kaleme aldığı “Ey Türk Titre ve Kendine Dön” yazısında dile getirmektedir. Coşkuner Sancar gibi uzak tarihe gitmemiş yakın tarih üzerinden milli kültürün önemini izah etmektedir. Bunun yanı sıra Coşkuner milli kültürün yanı sıra İslam'ın toplum üzerindeki üstlendiği rolün önemini dile getirmektedir. Milli kültür ve mukaddesatın tehlikede olduğu eğer tedbir alınmazsa Türklük ve İslam'a dair bir şey kalmayacağı vurgulanmaktadır. Coşkuner ve Fedai yazar kadrosuna göre Türklük İslamiyet'le vardır ve birinden vazgeçilirse ikisi de derin yaralar alırlar. Yazıda Batıdan gelen kültür ile Türklük ve İslam yıpratılmıştır ve tedbir alınmazsa Türk tarihinin tozlu sayfaları arasında kaybolacağı dile getirilmektedir.

“Bugün milli kültür ve mukaddesatımız, batıdan gelen kültür kapitülasyonluğunun hâkimiyeti altına girmiş ve nihayet bu perişan hale düşmüştür. İnalarak söylüyorum ki, üç bin yıllık Türk Tarihi bu derece buhranlı bir devreye girmemiştir. Bundan ötesi artık, ölümdür” (Coşkuner, 1963: 18).

Nurettin Topçu'nun Türk Yurdu Dergisinde yayınlamış olduğu yazısından bir kesit alınarak Fedai'nin 1964'deki 10. sayısında “Nurettin Topçu Diyor Ki” başlığıyla

yayınlamıştır. Bu yazıda Topçu Türklüğün ve İslamiyet'in Türk kültürünün ayrılmaz parçaları olduğuna değinmektedir.

“Milli kültürümüzü ırkımızın, tarihimizin mayasıyla yoğrulmaya, dinimizin ruhu ile doldurmaya ve vatan topraklarında beslenmeye mecburuz. Anadolu'nun topraklarından kan, İslam'dan ruh ve Türkün tarihinden hayat alamayan Türk kültürü olmaz” (Nurettin Topçu Diyor Ki, 1964: 6).

Topçu'nun içinde bulunduğu “Anadoluculuk Hareketi” Türk kültürünün Anadolu topraklarında yeşerdiğini ve Türklüğü İslamiyet'ten ayırmanın bir insanı ruhundan ayırmak ile aynı olduğunu düşünen bir harekettir. Topçu'nun yazısında da kısaca açıklamaya çalıştığımız Anadoluculuk düşüncesini ifade ettiği görülmektedir.

Kemal Fedai Coşkun'er'in 1964'de Fedai'nin 17. sayısında yayınlanan “Moskova Kültür Anlaşması” yazısında İsmet İnönü döneminde Sovyetler Birliği ile imzalayan yönetime ve anlaşmaya eleştiriler dile getirilmektedir. “*Bir millet topla tüfekle değil, milli kültürüne yapılan müdahalelerle ancak içten çöküp yıkılabilir. Kültür bir milletin ruhu, can damarıdır. Bu günkü manevi perişanlığımız hep milli kültürümüze, manevi kıymetlerimize sahip çıkmayışımızın neticesidir*” (Coşkun'er, 1964b: 2). Komünizm karşısında milli benliklerine ağır darbeler alan Türkler bu darbeyi milli ve manevi değerlerine sahip çıkmayarak kültürlerinin yozlaşmasıyla ağır bir şekilde yaşadıkları belirtilmiştir.

Fedai'nin 1966'da yayınlanan 28. sayısında yer alan Mehmet Şeker'in “Ahlak Burhanı” başlıklı yazısında ahlakın önemi ve eğer toplumlarda ahlakın nizamı sağlanamazsa manevi buhranın yaşanacağından bahsedilmektedir.

“Taklitçilik; toplumların asıllarını unutarak menfaatleri veya şahsi hislerinin esiri olarak başka milletlerin örf ve adetlerini benimsemeleri ve kendilerinde tatbik etmeleridir. Ne yazık ki bugünkü İslam âlemi böyle bir vurdum duymazlığın içinde nereye gittiğini bilmeden bir sele kapılmış sürüklenmektedir” (Şeker, 1966: 9).

Manevi buhran yaşayan toplumlar kendilerini başka toplumların değerlerini taklit ederek mutlu olmaya çalışırlar ve kendi milli örf ve adetlerini unutmaya başlarlar. Şeker yazısında İslam âleminin taklitçilik yüzünden büyük bir buhranın içinde olduğunu belirtmektedir.

Şeker’in yazısında belirttiği gibi popüler kültürün milli kültüre verdiği zararın toplumda büyük sorunlar oluşturacağı düşüncesi Fedai’nin 1964 yılında yayınladığı 15. sayısının kapağında işlenmiştir.

Fedai, 15. Sayı, Ekim 1964, Kapak

Fedai’nin 15. sayısında kullandığı kapak resminde Kıbrıs Krizinin yansımalarını görmek mümkündür. Fedai bu sayısında manşet olarak 2. sayıda kullandığı manşeti tercih etmiştir. Kapakta kullanılan çizimde 1960’lı yıllara damgasını vuran Kıbrıs Olaylarını

işlemiştir.. Bunun yanı sıra Türkiye haritasının üstünde yer alan radyoda Batı kökenli dönemin modası olan rock and roll müziğinin eşliğinde yapılan twist dansının yayınları yapıldığı işlenmiştir. Batı'nın ideolojisiyle ve kültürüyle hem Türkiye'ye hem de Kıbrıs'a zarar verdiğini kapakta ağlayan Türkiye'nin haritasıyla ve “Yavru Vatan Ve Beynimizin Üstündeki Yumruk” sözleriyle açıklaya Fedai Batının Megali ideasından vazgeçmediğini bu nedenle kendi kültürüyle milli kültürümüzü yıprattığını belirtmektedir.

Fedai'nin 1966'da yayınlanan 28. sayısında Mesut Yaşar Tunçsiper'in kaleme aldığı “San'at ve Millet” başlıklı yazıda sanatın milletlerin kültürünün önemli bir yere sahip olduğu ve sanatın evrensel olduğunu kaliteli eserler ortaya çıkarıldığında bir milletin dünyadaki diğer milletlere karşı o sanat eseriyle temsil edildiğini izah edilir. Bunun yanı sıra toplumların kendisinden başka toplumların kültürünü tanımasını için sanatın çok büyük bir role sahip olduğundan bahsedilmektedir.

“Milletleri meydana getiren soy, dil, din, kültür ve ülkü birliğinin yanında onun oluşumuna yardım eden bir unsur daha var. Güzel san'atlar denilen bu unsur diğerleriyle birlikte bir insan topluluğunun şahsiyet kazanmasına yani millet olmasına yardım eder.... San'at bir milletin insanlık tarafından sevilmesini sağlar Mevlana'nın şahsında Türk milleti sevilmekte Shakespeare ile İngiltere tanınmakta Moliere ile Fransa sayılmaktadır” (Tunçsiper, 1966: 16).

Zübeyir Yetik'in Fedai'nin 28. sayısında kaleme aldığı “Anadilim Sana Neler Ettiler” başlıklı yazıda “Öz Türkçecilik” yani dilde uygulanması istenilen yabancı dillerden Türkçe kökenli kelimelerin kullanılmasını amaçlayan yaklaşımın milli benliği zedelediğinden bahsedilmektedir. Aynı şekilde Fedai'nin 1966'da yayınlanan 34. sayısında

“Dilimizi Kurtaralım” başlıklı yazıda da yazar dilin bir millet için ne kadar önemli olduğunu ve toplumu birleştiren bir gücü olduğunu dile getirmektedir.

“Öz Türkçecilik adı altında bir cereyan alıp yürümüştü. Sana mal olmuş senin milletine mal olmuş, millileşmiş pek çok kelimeler bu son uydurmacılar tarafından bağrından sökülüp atılıyor, onların yerine aslı-astarı olmayan uydurma bir takım kelimeler konulmak isteniyordu.... Nesli birbirinden ayıran garip bir dil, bu milletin anlamadığı, anlayamayacağı bir dil ortaya çıkıyor, gene yazı dili, konuşma dili gibi birbirinden adeta uçurumlarla ayrılmış bir dil farkı meydana geliyordu” (Yetik, 1966: 17)

“Dil bir topluluk için yegane birleştirici unsurdur. Dilini kaybeden bir millet milli benliğini; dolayısıyla hayatiyetini kaybeder” (Dilimizi Kurtaralım, 1966: 13).

Yetik’in kaleme aldığı Öz Türkçecilik ve Dilimizi Kurtaralım yazılarında dilin gücünden bahsedilerek dil üzerinde yapılacak değişikliklerin toplumun geleceğinde nelere sebep olabileceği açıklanmıştır. Öz Türkçe ile millileşmiş toplumun diline nakşedilmiş birçok kelimelerin çıkarılıp yerine anlamı olmayan sadece çıkarılan kelimelerin yerini doldurulası için uydurulmuş kelimeler ile milli değerlerin zedelendiğini belirtmektedir. Bunun yanı sıra Öz Türkçe kullanımıyla nesillerin arasındaki bağı kopardığından ve bu sayede milli geleneklerin aktarılmasının zorlaşacağını ve yazı dili ile konuşma dilinin arasında dağlar kadar fark oluştuğundan ve toplumun dilde yaşanan bu değişimi anlamasının zor olduğu ifade edilmektedir. Diğer yandan bir toplumda nesillerin birbirini anlamasına yardımcı olan en iyi kaynaklar yazılı eserlerdir fakat Öz Türkçecilik ile bu durumda zorlaştığı belirtilmektedir.

Saffet Solak'ta Yetik gibi 1968 yılında Fedai'nin 42. sayısında yazdığı "Türkçenin Zerafeti" başlıklı yazısında dilin nesiller arasındaki bağı kurduğunu ve eğer kültür ile oynanır ise nesillerin birbirleriyle iletişim sorunu yaşayacağı dile getirmektedir.

"Nesiller arasındaki kültür münasebetini sağlayan lisandır. Bir milletin kültürü asırlar boyunca mükemmelleşir, olgunlaşır ve bu olgunluğu da lisan vasıtasıyla yeni nesillere intikal ettirilir. Kültürle oynamak, yalnızca eski nesillerle yeni nesillerin arasını değil, yeni nesli teşkil eden fertlerin dahi arasını açar" (Solak, 1968: 7).

Nesillerin birbirlerini anlatmak için kullandıkları kelimelerin toplumsal hafızada yer edindiği ve bu şekilde birbirleriyle daha kolay anlaştıkları ve bu sayede kültürün gün geçtikçe daha güçlendiğine değinmektedir. Eğer kültürde milli şuuru bozacak değişimler gerçekleşirse nesil arasındaki bağı kopçana değinen Fedai yazarları dilin toplumları bir arada tutan kültürün devamını sağlayan bir güce sahip olduğunu çeşitli yazılarda dile getirildiği görülmektedir.

Osman Üçer'in 1969 yılında Fedai'nin 46. sayısında kaleme aldığı "Milli Kültür ve Milli Eğitim Politikası" başlıklı yazıda milli kültürün korunması için eğitim politikaların öneminden bahsedilmektedir. *"Milli kültür; milletin özelliklerini, hayatın gayesini kavrayan, yükselme ve hamle konusunda şuurlu bilgiye sahip olma diye tanımlanabilir"* (Üçer, 1969: 5). Üçer'e göre milli kültür eğitilmiş kişiler tarafından idame ettirilebilir çünkü eğitilmiş bireylerin mensubu olduğu toplumun milli benliğine göre hareket etmesi gerektiği ve milleti yükseltme şuuruna sahip bireylerin bilinçli eğitilmiş bireyler olması gerekmektedir. Milli kültürü idame ettirecek olan bireylerinde milli kültüre göre eğitim aldığı milli eğitim politikaları olması gerektiğini dile getiren Üçer bu sayede Türk

ailesinin milli ve manevi değerlerin farkında olan gençleri yetiştirebilecek ve milli eğitim politikasının güçlü olmasıyla geleceğin Türkiye'si bu şekilde güçlü olabilecektir.

“Kurtuluşumuzun; millet olarak varlığımızı idame ettirmemizin inkâr edilmez yolu, okumuşumuzun, halkımızın milli bir kültürle teçhiz edilmesine bağlıdır. Türk ailesi karakterine, ahlakına ancak bu yoldan ulaşabilecek, yarının kuvvetli Türkiye'si bu temeller üstüne inşa edilebilecektir” (Üçler, 1969: 22).

Cemal Özyurt'un Fedai'nin 53. sayısında kaleme aldığı “Yılbaşı ve Düşündürdükleri” başlıklı yazısında “Peygamberimiz (sav) Kim bir kavme benzerse ‘onların örf ve adetlerini taklit ederse’ o onlardandır. Buyurmaktadır” (Özyurt, 1970: 10) hadisi şerifi ile milli kültürünü önemsemeyen değer vermeyen ve başka milletlerin milli değerlerine önemseyen toplumların sonun hayal kırıklığı ve kölelik olduğunu izah etmektedir.

1. “Dine dayalı gelenek ve görenekler,
2. Milli duygulara dayalı gelenekler,
3. Dışarıdan herhangi bir sebeple içeri giren gelenek ve görenekler” (Özyurt, 1970: 10).

Özyurt gelenek ve görenekleri üç kategori halinde incelediğini açıklamaktadır. Milletlerin benliğinin yok olmasında sebep olan üçüncü kategoride yer alan başka milletlerin kültürlerinden alınan ve kendi toplumuna uymayan kültürdür. Dine ve millete dayalı oluşan geleneklere sahip çıkılmalıdır ve geliştirilmelidir aksi halde başka milletleri taklit edilmeye başlanır ve başka toplumların oyuncağı haline gelinir.

Said Bilgiç Fedai'nin 1979'da üçüncü dönem yayınlarının 1. sayısında “Sağ Kanatta Barış” yazısında sol görüşün ünlü isimlerin olduğu gibi sağ görüşün içerisinde önemli İslam alimleri barındırdığını ve bu alimlerin milli değerlerimiz olduğunu

hatırlatarak komünizmin getirdiği zararlı düşüncelerin önünde milli kimliğine ve dini değerlerine sahip çıkan insanları el üstünde tutarak dimdik durulabileceğini hatırlatmaktadır.

“Solda Marks, Mao, Kastro, ve benzerlerinin, sağda ise Farabi’nin, Gazali’nin, Mevlana, Yunus ve diğerlerinin var olduğunu bilelim. “Benden sonra tufan” diyenleri itelim, “Her şeyin üstünde vatan” diyenleri öpelim. Dini zehir sayan görüşün kölelerini azdırmayalım. Milletine ve milli mukaddesatına bağlı olanları okşayalım”(Bilgiç, 1979: 5).

Kemal Fedai Coşkunur “Tarihimizde 3 Mayıs ve Türkçülüğün Aksiyon Haline Gelişi” yazısında (1979a,Sayı:5, Sayfa:8) 3 Mayıs 1944 yılında yaşanan olayları aktarırken Turancılık ülküsüne açıklık getirerek milletlerin geçmişlerini unutmaması gerektiğini çünkü milli değerleri milletlerin ülkülerini oluşturup dinç durmalarına yardımcı olacağını vurgulamaktadır. *“Milletleri ayakta tutan, milli ülkülerdir milliyetçi Türk gençliğinin de gönlünde yanan kutsal ateş, yüce Turan mefkûresidir. Türkçülük işte bu ateşin içerisinde” (Coşkunur, 1979a: 8).* Yazısında “Vatan nedir?” sorusunda cevap arayan Coşkunur cevap olarak ecdadın kabirlerinin olduğu bütün toprakların vatan olduğuna değinmekte ve Ziya Gökalp’in *“Vatan ne Türkiye’dir Türklere ne de Türkistan Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan”* sözünü hatırlatmaktadır. Ziya Gökalp “Türkçülüğün Esasları” eserinde (2018:33) Turan ülküsünü *“Bütün, Türklerin mazide ve belki de istikbalde bir şeniyet olan büyük bir vatanıdır”* olarak açıklamaktadır.

Coşkunur Gökalp’in sözlerinden sonra Türkçülüğün bahsetmektedir.

“Türkçülük, milli mefahirlerimizin gömülü olduğu toprakların bizim olma ülküsünü yaşama ve yaşatma davasıdır”(Coşkunur, 1979a: 8).

Coşkuner Türkçülerin davasının Türk tarihinde yer alan övünülecek, İftihar edilecek kişilerin mezarlarının bulunduğu toprakları Türk yurdu haline getirerek onların hatıralarına sahip çıkmak istediklerini ifade etmektedir.

“Türkçülük, bir tarih şuuru içerisinde, millet fertlerinin, şuur altındaki milli hayallerine hayatiyet veren bir fikir hareketidir.... Türkçülük, şanlı mazimizi diriltmeye, manevi değerlerimize milli kültür ve törelerimize saygılı olma ve asla değişmeden yaşayan milli ülküler etrafında Türklüğe hizmet etme yarışıdır”(Coşkuner, 1979a: 8).

Türkçülük milli bilinç ile yetiştirmeye çalıştığı nesiller ile milli benliğini kuvvetlendirmek ve bu sayede kalıcılığını daim etmeyi amaçlamaktadır. Eğer bir düşünceyi temsil edecek gelecek nesillere aktaracak inananı yok ise yok olmuş demektir. Bu nedenle Türkçülük dünya tarihinde kalıcı bir fikir hareketi olmayı hedeflediği için tarih bilincine sahip nesiller yetiştirmelidir.

Fedai dergisinin milli kültür algısı incelendiğinde dergi kadrosunun Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Türk neslinin başka kültürlerin yani popüler kültürün etkisinde kalmasından korktukları görülmektedir. Bu durumdan dolayı Fedai yayın kadrosu kültür emperyalizminin uygulandığı bir toplum olmak yerine milli kültürünü muhafaza eden bir toplum olmanın önemi vurgulanmakta ve milli değerlerini kaybeden bir milletin yok olmaya mahkûm olduğunu düşüncesi dergi tarafından savunulmaktadır. Bu nedenle Fedai dergisi Türk milletinin yıkıcı ideolojilerin zararlı etkilerinden korunmak ve milli bilincin sağlam temeller üzerine oturmasını sağlamak için çalışmaktadır.

2.5. Fedai'nin Perspektifinden Güncel Olaylar

Kemal Fedai Coşkuner'in 1960'lara damgasını vuran Kıbrıs Krizi üzerine 1964 yılında yayınlanan 6. sayısında kaleme aldığı “Kıbrıs Yunan Mezalimi (Ey Türk Ağla)”

başlıklı yazıda Coşkuner Kıbrıs Rumlarının Enosis ve Yunanistan'ın Megolaidea isteklerinden bahsetmektedir. Diğer yandan Ömer Lütfi Bozcalı Fedai'nin 1965 yılında yayınlanan 22. sayısında yazdığı “Kıbrıs ve Türk yunan münasebetleri” başlıklı yazıda Kıbrıs'ta yaşanan vahşetin kaynağı olan “Enosis” fikrinin tarihsel kökenlerinden bahsetmektedir.

“Azgın dalgalar gibi palikaryaların Enosis Enosis diye yükselen sayhaları sahillerimize vuruyor. Megolaidea... Müstakbel Bizans.... Bütün bunlar, o müstakbel Bizans'ın, Megolaidea'nın temin edilmiş ilk muvaffakiyet halkalarıydı. Elbette sıra Kıbrıs' a gelecekti ve geldi” (Coşkuner, 1964a: 2).

“Rumlar 1924'ten itibaren bağımsızlık için gizli ve açık olarak mücadeleye başladılar. İlk Enosis tohumları bu tarihten sonra kök salmaya başladı” (Bozcalı, 1965: 4).

Her iki yazıdan da anlaşılacağı üzere Kıbrıs'ta yaşanan olayların temellerinde yatan istek Bizans'ı yeniden kurmaktır. Bahsi geçen Megolaidea Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethi ile Bizans İmparatorluğun sona erdiği döneme kadar uzanmaktadır. Enosis ise Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması anlamında kullanılmaktadır. Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasıyla birlikte Megolaidea fikri amacına ulaşmaya başlayacaktır. Tabi ki Megolaidea'nın en büyük hayali İstanbul'u ele geçirmektir.

Coşkuner'in 1966 yayınlanan Fedai dergisinin 33. sayısında yer alan “Sünnilik ve Alevilik Meselesi Üzerine” başlıklı yazısında komünizm ülkelerde din, tarikat ve mezhep çatışmaları ile milli birliği parçalamaya çalıştığını belirtmektedir. Türkiye'de yaşanan mezhep çatışmalarının da komünizmin oyunlarından birisi olduğunu belirtmektedir. Coşkuner bu sözlerinden sonra 5-16 Haziran 1966 tarihleri arasında Muğla'nın Ortanca ilçesinde Sünni ve Alevi olan iki köy arasında yaşanan mezhep çatışmasına açıklık getirir.

“Allah’ı, kitabı ve peygamberi bir olmasına rağmen Sünnilerle, Aleviler arasında, evet bazı görüş ayrılıkları vardır. Fakat bu ayrılıklar onların hiçbir zaman birbirlerine küsmelerini icap ettirmemiş, kardeşliklerine halel getirmemiştir. Türklükleri sadece nüfus cüzdanındaki ‘TC tabiiyetindendir’ kaydından ibaret azınlıklar gibi değil, ırken özbe öz Türk soyundan gelmiş dili, tarihi, dini bir olan insanların Sünni-Alevi diye birbirine düşmeleri mümkün değildir” (Coşkun, 1966c: 3).

Coşkun’ın Fedai’nin 1969’daki 45. sayısında “Kızılların Rejimi Değiştirme Gayretleri” başlıklı yazısında 1960’ların sonlarında İstanbul’a gelen ABD 6.Filo askerlerine yönelik gerçekleştirilen antiemperyalist gençlik eylemlerinden bahsedilmektedir. Coşkun’ın yazısından da anlaşılabacağı üzere sağ camia sol camia tarafından gerçekleştirilen 6. Filo olaylarının temelinde ülke içerisinde kaos ortamı oluşturularak komünist rejimi ilan etmek olduğunu düşünmektedir. 6. Filo olaylarından sonra daha da yoğunlaşan Türkiye’de sağ-sol çatışmaları 12 Mart 1971 askeri müdahalesine kadar devam etmiştir.

“Aslında 6. Filo bir bahanedir. Gayeleri rejimi değiştirmek, Türkiye’yi Rusya’nın kucağına itmektir. İpleri Kremlindeki efendilerinin ellerinde olan bu uşakları altıncı filoda olmasa bu defa başka vesilelerle yine de sokaklara dökülmekten çekinmeyeceklerdir” (Coşkun, 1969a: 3).

Türkiye’de 1969 yılına damgasını vuran ve üniversiteleri sığınak olarak kullanan öğrenci hareketlerinden Fedai’nin 1969 yılında yayınlanan 49. sayısında “Olaylardan İlhamlar” başlığının alt başlığı olan “Üniversitelerde Kızıl İhtilal Provaları” başlığında bahsedilmektedir. Aynı şekilde Fedai’nin üçüncü döneminin başladığı 1979 yılının 1. sayısında yer alan Necmettin Hacıeminoğlu’nun “Tehlike Çok Büyüktür” kaleme aldığı başlıklı yazıda da 1960’lar ve 1970’lerde artan sağ-sol çatışmalarından bahsedilmektedir.

“Boykot ve işgallerle üniversiteler bir işgal ordusunun yapamayacağı kadar tahrip görmüş, her taraf kırılmış dökülmüştür. İsmi Rus diktatörünün isminden alan Molotof bombalarla, bıçak, demir, tabancalarla kendi arkadaşlarına saldıran hocalarını yerlerde sürükleyen arabalar yakan, bu alçak hayasızlar güruhu, bir komünist, satılmış bir moskof uşağı değil de nedir?” (Olaylardan İlhamlar, 1969: 16).

“Komünistlerin birer ihtilal karargahı gibi kullandıkları üniversitelerdeki katı anarşi hareketlerinin, devlet erkanınca, yanlış teşhis edilmesidir. Resmi beyanlardan anlaşılıyor ki en yüksek güvenlik organları bile, komünistlerin tertip ve idare ettikleri silahlı şiddet hareketlerini bir sağ-sol çatışması olarak görmektedirler. Bunu bir MHP-CHP kavgası saymaktadırlar” (Hacıeminoğlu, 1979: 4).

. Fedai’de on yıl arayla yazılan her iki yazıda da dikkat edildiği üzere on yıl geçmesine rağmen Türkiye’nin içinde bulunduğu kaos ortamında bir değişim olmadığı görülmektedir. Kişiler değişmiş olsa da mekanlar değişmemiştir. 1960’lı yılların sonlarına doğru yoğunlaşan öğrenci hareketlerinin merkezi olarak üniversitelerde yaşanan karmaşa yazıda dile getirilmiştir. İlim yuvası olması için kurulan üniversitelerde yaşanan vahşet bu vahşet 1960’lı ve 1970’li yılları Türkiye’sinin içinde bulunduğu içler acıtıcısı durum ve 12 Eylül 1980 darbesine giden süreç gözler önüne sermektedir

1979 yılının 2. sayısında “Kahramanmaraş Olaylarının Ardından” başlıklı yazıda 19-26 Aralık 1978 tarihinde Kahramanmaraş yaşanan Sünni-Alevi çatışmasının arka planına değinilmektedir. Olaydan bir gün önce Stalin’in katliamlarından canını kurtarmak isteyen Türkiye’ye kaçan 146 Kırım Türkünün Boraltan Köprüsünde yaşadığı dramı anlatan “Güneş Ne Zaman Doğacak” filminin gösterimi esnasında sinema salonunda ses bombasının patlamasıyla 8 kişi yaralanır. Sonraki gün Endüstri Meslek Lisesi hocalarından

sol görüşlü 2 öğretmen vurulmasıyla başlayan Maraş olayları yedi gün sürmüştür. “Kahramanmaraş Olaylarının Ardından” başlıklı yazıda mezhep çatışması olarak görülen Maraş olaylarının arasında Sol cenahın bir kolu olan “Aydınlık Grubu” taraftarlarının uzun yıllardır Kahramanmaraş’ta iç karışıklık yaşanması için hazırlık yaptığı belirtilmektedir.

“Komünistler bir iç harbin başlama noktası olarak kendilerine en uygun Maraş’ı seçmişlerdi. Ecevit iktidarı döneminde Maraş’ta ülkücü, milliyetçi öğretmen, memur, polis ve yönetici yoktur. Milliyetçi talebeler de yoktur. Bunlar hep yurtlarından çıkarılmış, başka illere sürülmüştür. Bunların yerine TÖB-DER’li, POL-DER’li, TÛM-DER’li ne kadar Der’li solcular var ise Maraş’a doldurulmuş. Maraş barut fıçısı haline getirilmişti” (Kahramanmaraş Olaylarının Ardından, 1979: 13).

1979 yılının 4. sayısında “Kan ateş ve zulüm” başlıklı yazıda Türkçülere yapılan işkencelerden bahsedilmektedir. Yazıda Mao yönetimindeki komünist Çin’de Türklere 28 çeşit işkence uygulandığı üzüntüyle belirtilirken 15 aylık Ecevit hükümetinin Türk milliyetçilerine uyguladığı işkence yöntemleriyle Mao yönetimini aratmadığından bahsedilmektedir.

“İnsanı insanlığından utandıran, gök kubbeyi çatlatacak Engizisyon mezalimlerinden beter zulümler, akla hayale gelmez korkunç işkenceler. Durmak bilmeden devam edip gidiyor” (Kan ateş, zulüm, 1979: 12).

1979 yılının 7. sayısında “14. Büyük Kurultay Milliyetçi Hareketin İktidar Yolunda Oluşunun Muhteşem Bir İfadesiydi” başlıklı yazıda 14. Büyük Kurultayda kabul edilen “Temel İlkeler Bildirisi” yer almaktadır. Temel İlkeler bildirisinde insanların özgürlüğünden bahsedilmektedir. İnsan haklarından bahsederken işkence ve her türlü şiddetin suç sayıldığını vurgularlar. Bu düşüncelere ek olarak insanın en üstün varlık

olduğunu bu nedenle her milletin kendi milli benliklerini koruması için ekonomik, eğitim ve dini açıdan hür yaşamaları gerektiğini dile getirmektedirler.

- *“Her milletin hakkı olan iktisadi kalkınmanın temelinde iman, sevgi, birlik, kardeşlik ve ilim gibi manevi değerlerin bulunduğu inanıyor.*
- *Ahlaki değerlerimiz, ülkemizde ve dünyada köleliği, işkenceyi, din ve sosyal savunma hakkının kısıtlanmasını şiddet metotlarını temel hak ve hürriyetlerin tahribini insanlığa karşı işlenen veya işlenebilecek en büyük suç sayıyoruz.*
- *Aç hırlığı olduğu kadar, tok köleliği de insan haysiyetine aykırı buluyoruz.*
- *İnsan hak ve hürriyetleri bir bütündür. Dünyanın her hangi bir köşesinde insan haklarına yapılan veya yapılacak bir tecavüz bütün insanlığa yönelmiş demektir.*
- *Türk milliyetçiliği, her insanı Allah’ın mukaddes bir emaneti ve her şeyden üstün yaratığı olarak kabul eder” (14. Büyük Kurultay, 1979: 2).*

Coşkuner’in 1979 yılında 7. sayıda kaleme aldığı “Bir İç Savaş Görünümüne Bürünen Türkiye ve Bozkurtların Ölümü” başlıklı yazıda ülkede yaşanan kaos ortamından, faili meçhul cinayetler ve sol cenahın MHP’ye savaş açtığından bahsedilmektedir.

“12 Mart döneminin genel durumuyla, içinde yaşadığımız şu günleri kıyas edersek, milletimizin 12 Mart günlerini arar hale geldiğini söyleyebiliriz. O günlerdeki sadece anarşi idi, şimdikine anarşi denmez. Bu anarşiden de öte bir iç savaş başlangıcıdır. Anarşi iktidarın himaye kanatları altında beslenip büyüyerek, azgınlaşarak yurdumuzu nihayet bir iç savaşın eşiğine getirilmiş bulunmaktadır.

Düşünün bir kere, 18 aylık bir iktidar döneminde MHP’li 4 il başkanı 39 ilçe başkanı, 200 partili üye; bunun yanı sıra 1500’ü

ülkücü olmak üzere 2000 insan öldürülmüştür” (Coşkuner, 1979b: 3).

12 Eylül Darbesine giden süreçte ülkenin içinde bulunduğu durumun kaos ortamından iç savaşa dönüştüğünü dile getiren Coşkuner’in yaşanan olayların sebebinin Ecevit hükümeti olduğunu belirtmektedir. Ecevit hükümetinin sol camiaya yönelik olumlu yaklaşımından dolayı gözü dönen sol düşünceye mensup insanların birçok MHP’li kişinin öldürülmesine sebep olduğun dile getirilmektedir.

14 Ekim 1979 ara seçim için Coşkuner’in Fedai dergisinin 1979’da yayınlanan 8. sayısında kaleme aldığı “Komünizm Geliyor Ey Millet Artık Uyan!” başlıklı yazısında komünizmin gençlerin, vatanın canını yakmasına göz yuman halka ecdadının hatırlatmaya çalışır. 14 Ekim seçimlerinin milli iradeyi savunmak için son fırsat olduğunu ve artık Türk milletinin uyanması gerektiğini vurgulamaktadır.

“Sen o günkü milli iradenden kopacak fırtına, zulmün, komünist işbirlikçisi iktidarın suratına patlayan bir şamar olmalıdır. 14 Ekim, milli iradenin, memleketi kan gölüne çeviren iktidarın iktidarsız suratında patlayan bir feryat olmalıdır.... Ölümünden, tehditten yılma. O gün top yekün sandığa koş. Milli infialini göster 14 Ekim, 14 Mayıs sessiz ihtilalini tarihine kaz.” (Coşkuner, 1979c: 3).

14 Ekim 1979 seçimleri Türkiye’nin çok partili hayata adım attığı 14 Mayıs 1950 seçimleriyle milletin özgür iradesi söz hakkı elde etmiş CHP seçimleri kaybetmiş ve Türk sağı için önemli bir yere sahip olan DP iktidara gelmiştir. Yine aynı şekilde sağın mutsuz olduğu 1979 yılında yapılan seçimlere sağ camia büyük anlam yüklenmiştir. 1970’li yıllarda sağ kutbun siyasi arenada kollara ayrılmış olmasının getirdiği sıkıntılardan dolayı

Fedai ve sağ camia siyasi olarak farklı partileri savunuyor olsa da AP’de buluşmuşlar ve 14 Ekim 1979 seçimlerinde AP’nin iktidara gelmesini istemektedirler.

Fedai’nin bu yazıdan bir ay sonra yayınladığı 9. sayısında kullandığı kapak resminde 14 Ekim 1979 seçimlerini AP’nin kazanmasından dolayı duyduğu sevinci yansımalarını görmek mümkündür.

Fedai, 9. Sayı, Kasım 1979, Kapak

Fedai bu sayısının kapakta “*Tarihimizde İkinci Bir 14 Mayıs*” manşeti kullanılmıştır. Birinci 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçim ile 27 yıllık CHP hükümeti son bulmuş ve DP’nin iktidar hayatı başlamıştır. İkinci 14 Mayıs 1979 seçimlerinde CHP bu sefer AP’ye yenilmiştir. Resmin altında “*Komünizmin İşbirlikçilerine Gereken Ders Verildi*” yazısı yer almaktadır. Bu cümleden ve CHP yönetimi zamanında Fedai dergisinin yayınladığı sayıların kapaklarından da anlaşılacağı üzere CHP’nin seçimi kaybetmesinde sol cenah ile birlikte yürüttüğü politikaların etkisi bulunmaktadır.

Kapağın sağ altı kısmında yer alan karikatürde seçimden mağlup çıkan Ecevit'in ağır yaralar aldığı ve zorla ayakta durduğu tasvir edilmiştir. Karikatürün altında anonim mısralara yer verilmiştir.

“Ne kendi etti rahat, ne halka verdi huzur,

Yıkıldı gitti cihandan, dayansın ehli kubur”

Bu mısralar ile anlaşılacağı gibi Ecevit'in ne kendisi için ne de halk için faydalı bir politika yürütmediği hatalar yaptığı Fedai'nin yayınlanan son sayısının kapağında konu edilmiştir.

Fedai'nin 1979 yılındaki 9. sayısında İzmir AP İl Milli Eğitim Komisyonu Başkanlığı tarafından kaleme alınan “AP Milli Eğitim Komisyonunun Basın Bülteni” başlıklı yazıda CHP genel başkanı Bülent Ecevit tarafından kurulan 42. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti veya Motel Hükûmeti eleştirilmektedir. CHP'nin gücünü arakasında sol camianın legal ve illegal kuruluşlarının olduğu belirtilmektedir. Buna ek olarak CHP kendisine iktidarı sağlayan sol camiaya borçlu olduğu ve bu nedenle eğitimi, emniyet ve üniversiteleri sol camianın kuruluşlarına bıraktığından bahsedilmektedir.

“CHP iktidarı; Sol kuruluşlara olan borcunu, bir türlü bitirememektedir. Milli Eğitim'i TÖB-DER'e, Emniyeti POL-DER'e, masum gençliği DEV-DER'lere teslim eden hükümet; Ayakta durabilmek için yandaşı kuruluşların başta Anayasa olmak üzere dernekler kanununa aykırı tutum ve davranışlara alış tutmaktan öte bir tavır takınmamaktadır” (AP Milli Eğitim Komisyonunun Basın Bülteni, 1979: 2).

AP komisyonun bu sözlerinin devamında TÖB-DER üyesi olan öğretmenlerin politika yapmak için görevlerini yerine getirmediklerini ve başıboş kalan öğrencilerin

okullarda zorla öğretmenlerinden para toplamaya başladıklarını dile getirmektedir. Bu metin 1979 Türkiye'sinde eğitimin içler acısı durumunu gözler önüne sermektedir.

Fedai dergisinin yayın hayatının sürdüğü 1963-1979 yılları arasında Türkiye'nin içinde bulunduğu iç ve dış politika yaşanan sıkıntılar, Kıbrıs krizi, sosyo-ekonomik durum, mezhep çatışmaları, 1968 yılında gerçekleşen 68 kuşağı öğrenci hareketleriyle daha da artan sağ-sol çatışmaları derginin güncel olayları ele almasının kaçınılmaz kılmasıdır. Derginin yaşanan güncel olayları ele alırken kullandığı söylemlere bakıldığında millici İslam anlayışı hakim olduğu görülmektedir. Fedai iktidara sağ görüşü temsil eden bir partisinin gelmesi gerektiği aksi taktirde sağın yerine sol görüşü temsil eden partinin iktidara gelmesiyle milli ve dini olarak derin yaralar alınacağını ifade edildiği görülmektedir. İktidara gelen Ecevit hükümetinin hükümetin faaliyetlerini eleştirerek sol hükümetlerin tehlikeli olduğunu bu nedenle engellenmesi gerektiği düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Türk düşünce tarihinde yer alan dergilerin her biri araştırma nesnesi olarak çalışılmaya değerdir. Biz bu çalışmamızda Kemal Fedai Coşkuner'in sahibi ve başyazarı olduğu Fedai dergisinin Türk milliyetçiliğine ve mukaddesatına katkılarını ve Türk siyasi tarihi içerisindeki yerini el aldık. Bu çalışma ile yayınlandığı dönem içerisinde önemli bir yere sahip olan Fedai dergisi Millilik ve İslamcılık temaları altında ilk defa lisansüstü tez düzeyinde bir çalışmaya konu olmuştur. Çalışmada hem Coşkuner ve Fedai dergisi yazar kadrosunda yer alan isimlerin görüşleri ortaya konuldu hem de Türkiye'de milliyetçilik ve İslamcılık derginin yayınlandığı dönem ile ele alınmış oldu. Bu yönleriyle çalışmanın literatüre bir katkı yaptığı kanaatindeyiz.

Milliyetçilik ve mukaddesatı savunan bir muhtevaya sahip olan Fedai dergisi Siyonizm ve komünizme karşı toplumu milli duyarlılık, İslam, vatan sevgisi ve tarih bilinci etrafında birleştirmeye çalışmıştır. Fedai dergisi, Türk milliyetçisi ve mukaddesatını korumak olan Türk milliyetçiliği ve mukaddesatını korumak ve geliştirmek için politikadan eğitime, kadın konusundan aileye, din, Türk-İslam Sentezi, antikomünizm, dil, tarih ve sanat konuları olmak üzere pek çok konuya yer verilmişlerdir. Fedai dergisi dönemsel olarak farmasonluk ve komünizm gibi zararlı olduğunu düşündükleri fikirlere karşı toplumu bilinçlendirmek ve homojen bir yapı oluşturarak ortak bir hedefe karşı mücadele etmek için Türk-İslam Sentezine atıflar yapmışlardır. Türk milletinin güç kaynağının İslam dinin olduğunu vurgulamışlardır. Bu bağlamda Fedai dergisi “*Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslümanız*” ve “*Allaha Vatan ve Hürriyete*” bakış açısıyla Türk toplumuna Türk milliyetçiliğini ve mukaddesatını muhafaza ettirme gayretinde olmuştur. Bunun yanı sıra Fedai'nin kullandığı semboller, resimler, karikatürler, dergi kapağı için uygun görülen

görseller, yazılar ve şiirler derginin milliyetçi muhafazakâr perspektife sahip olduğunu görmek mümkündür.

Fedai dergisi zengin yazar kadrosu ile dönemin siyasi buhranlarından kurtuluşun Türk-İslam sentez olacağını yani milliyetçilik ve İslamcılığın birlikte güçlenmesiyle ülkenin içinde bulunduğu karanlıktan aydınlığa çıkacağını savunmaktadır. Bu bağlamda Fedai dergisinde Milliyetçilik ve İslamcılık başlığı altında görülen temalar –*Türk-İslam sentez, antikomünizm, antifarmasonluk, milli kültür, güncel olaylar gibi başlıklar*- dönemsel olayların Fedai dergisince yorumlandığında derginin gelecek nesiller için düşünceleri olduğunun bir göstergesi olmuştur.

Fedai dergisi komünizm ve farmasonluk karşısında milliyetçiliği ve İslam'ı ön plana çıkarmaktadır. Komünizm ve farmasonluğun ayakta kalamayacak bilimsel ve ahlaki yönlerinin eksik olduğunu yayımlanan yazılarında ifade etmektedir. Dergi komünizm ve farmasonluğa millet bir arada tutan din, ahlak ve aile gibi önemli müesseselere yıkıcı tutumundan dolayı karşı olduğunu ifade etmiştir.

Fedai dergisi 1960'lı yıllarda komünizm ve farmasonluğun etkisinin artmasını iktidarın pasifliğine dayandırmaktadır ve iktidarı ve sessiz kalan muhalefeti eleştirmektedir. Özellikle Ecevit hükümetinin sol cenaha karşı takındığı ılımlı tutumdan açıkça iktidar tarafından desteklendikleri ve Ecevit'in çalışmalarından milliyetçiliği önemsemediği düşüncesi dergi bu durumu ülkede yaşanan kaos ortamının sebebi olarak görmüştür. Ayrıca derginin SSCB'nin dış Türklere ve İsrail'in Müslümanlara yönelik baskılarını eleştirmesi antikomünist ve antifarmason bakış açısını yansıtmaktadır.

Fedai dergisi son dönemine kadar yaşadıkları bütün zorluklara rağmen muhtevasından ödün vermemiştir. Fedai'nin son sayısı Kasım 1979 yayınlanmış. Coşkun 52 yaşında

ideolojik çatışmaların alevlendiği bir dönemde sağ- sol kavgalarından dolayı 3 Aralık 1979 tarihinde uğradığı silahlı saldırıya uğrayarak vefat etmiştir. Coşkuner'in vefatından sonra Fedai dergisinin yayın hayatının devam etmesi için yazar kadrosunun çeşitli girişimleri olmasına rağmen maddi imkânsızlıklardan dolayı derginin yayın hayatı son bulmuştur.

Bu araştırmada, Türk sosyolojisinin ve siyasal hayatının oluşmasında etkili olan en önemli fikir ve siyasi akımlardan olan Milliyetçilik ve İslamcılık düşünceleri Fedai Dergisi'ndeki versiyonu incelenmiştir. Ayrıca Türkiye'de 1960-1980 yılları arasında yaşanan olayları dönemin önemli milliyetçi ve mukaddesatçı bir dergilerinden bir olan Fedai'nin nasıl ele aldığını ve Fedai'den hareketle dönemin sağ camiasının yaşanan olayları nasıl algıladığının anlaşılmasına katkı yapacağı düşünülmektedir. İlâveten ileride milliyetçilik veyahut İslamcılık üzerinden yürütülecek çalışmalara özellikle dergi çalışması yapılacak araştırmacılar için örnek niteliğinde olduğu söylenebilir. Çalışmanın sonucunda Fedai üzerine çalışma yapacak olanlar için Fedai'nin düşünce dünyasının oluşmasında temel niteliği taşıyan Serdengeçti dergisi veya dönemin sol yayınlarından birisiyle birlikte incelenmesi Fedai'nin daha iyi anlaşılması için katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Ağdaş, Ö. (2014). Ortanın Solu: İsmet İnönü'den Bülent Ecevit'e. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Sol* içinde (Cilt 8, ss.194-251). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ahmad, F. (2017). *Modern Türkiye'nin Oluşumu*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Ahmad, F. (2019). *Bir Kimlik Peşinde Türkiye*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ahmad, F. (2020). *Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)*. İstanbul: Hil Yayınları.
- Akçura, Y. (2019). *Türkçülüğün Tarihi*. (Çev. Erol Kılınç) İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Akın, M. H. (2013). *Siyasallığın Toplumsal İnşası Siyasal Toplumsallaşma*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Akın, M. H. (2016). 1960-1980 Yılları Arasında Büyük Doğu Dergisi ve Necip Fazıl Kısakürek. *1960-1980 Arası İslamcı Dergiler* içinde (ss.185-203). Ankara: Nobel Akademik Yayınları. 1.baskı
- Aktay, Y. (2018). Sunuş. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: İslamcılık* içinde (Cilt 6, ss.13-25). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Anderson, B. (2015). *Hayali Cemaatler*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Atatürk, M.K. (2019). *Nutuk*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ateş, S. (2018). *Türkiye'de Din Politikaları ve Din –Siyaset İlişkisi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Aydın, M. (2013). *Güncel Kültürde Temel Kavramlar*. İstanbul: Açılım Kitap Pınar Yayınları.
- Aydın, S. ve Taşkın, Y. (2018). *1960'tan Günümüze Türkiye Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Barutçu, Z. (2017). Alparslan Türkeş. *Türkiye'nin 1960'lı Yılları* içinde (ss. 571-577). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bora, T. (2018). Süleyman Demirel. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Liberalizm* içinde (Cilt 7, ss. 550-577). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bora, T. (2018). *Türk Sağının Üç Hali: Milliyetçilik, Muhafazakarlık, İslamcılık*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bora, T. ve Can, K. (2004). *Devlet, Ocak, Dergah. 12 Eylül'den 1990'lara Ülkücü Hareket*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bulaç, A. (1993). *Bir Aydın Sapması ve Sağ ve Sol Akımlar*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Can, Kemal. (2017). Ülkücü Hareketin İdeolojisi. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde (Cilt 4, ss. 663-685). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Copeaux, E. (2016). *Türk Tarih Tezinden Türk-İslam Sentezine*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çalen, M. K. (2017). *Osmanlıcılık ve İslamcılık Karşısında Türkçülük*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.
- Çetinsaya, G. (1999) Retihinking Nationalism and Islam: Some Preliminary Notes On The Roots Of 'Turkish Islamic Synthesis' In Modern Turkish Political Thought. *The Muslim World*. Vol. LXXXIX, No:3-4, July-October, pp: 350-376.
- Çetinsaya, G. (2018). İslamcılıktaki Milliyetçilik. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: İslamcılık* içinde (Cilt 6, ss.420-468). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Demir, D. C. Atmışlı Yıllarda Merkez Sağ: Demirkırat'tan Adalet Partisi'ne Merkez Sağın Sancılı Serüveni. *Türkiye'nin 1960'lı Yılları* içinde (ss. 483-517). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Demirel, T. (2017). Süleyman Sani Demirel. *Türkiye'nin 1960'lı Yılları* içinde (ss. 571-577). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Demirel, T. (2018). Adalet Partisi. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Liberalizm* içinde (Cilt 7, ss. 548-583). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Duran, B. (2018). Cumhuriyet Dönemi İslamcılığı. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: İslamcılık* içinde (Cilt 6, ss.129-155). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dursun. Ç. (2002). *İdeoloji ve Özne: Türk-İslam Sentezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Erten, A. B. (2014). Türkiye'de 68. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Sol* içinde (Cilt 8, ss.834-846). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Findley, C. V. (2019). *Modern Türkiye Tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Georgeon, F. (2018). *Sultan Abdülhamid*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Gökalp. Z. (2018). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Karbon Yayınları.
- Gökalp. Z. (2018). *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*. İstanbul: Karbon Yayınları.
- Güngör, E. (1995). *Dünden Bugüne Tarih- Kültür- Milliyetçilik*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Heyd, U. (2010). *Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri*. İstanbul: İlgi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Işık, G. (2014). Toplumsal Hareketler Ve Türkiye'deki İzdüşümleri. L. Sunar (Ed). *Türkiye'de Toplumsal Değişim* içinde (ss.229-259) Ankara: Nobel Yayınları.
- Işık, V. (2020). Türkiye'de İslamcılığı Yeniden Düşünmek: Muhafazakar yahut Modernist Reddiyecilik Arasında. *Müslüman Düşüncede Çağdaş Düşünce: Türk Düşüncesi* içinde (Cilt 1, ss.183-217):Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Yayınları.
- Işık. V. (2018). *II. Meşrutiyet Dönemi Türk Düşüncesinde Doğu ve Batı Algısı: İctihad ve Sırat-I Müstakim Dergileri Örneği*. İbn Haldun Üniversitesi Medeniyetler İttifakı Enstitüsü Medeniyet Araştırmaları Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

- İzzetbegoviç, A. (2017). *Geleceği Yenilemek*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (1999). *Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Kaliber, A. (2016). Türk Modernleşmesini Sorunsallaştıran Üç Ana Paradigma Üzerine. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Modernleşme ve Batıcılık* içinde (Cilt 3, ss.107-124). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kara, İ. (1985). Tanzimat’tan Cumhuriyet’e İslamcılık Tartışmaları. *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi* içinde(Cilt 5, ss 1405-1420). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kara, İ. (2017). *Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi 1*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Karakaş, M. (2006). Türkçülük ve Türk Milliyetçiliği. *Doğu Batı Milliyetçilik I*. Sayı: 38. Ankara: Doğu Batı Yayınları. s:57-76.
- Karpat, K. (2012). *Türk Demokrasi Tarihi: Sosyal, Kültürel, Ekonomik Temeller*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. (2015a). *Bir Ömrün İnsanları Türkiye’den ve Dünyadan Portreler*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. (2015b). *Osmanlı’dan Günümüze Asker ve Siyaset*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. (2015c). *Türk Siyasi Tarihi Siyasal Sistemin Devrimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. (2019a). *Kısa Türkiye Tarihi 1800-2012*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. (2019b). *İslam’ın Siyasallaşması*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kaynar, M. K. (2017). İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye’de Siyasi İktidarın Profili: Merkez Sağ, Darbeler, Krizler, Koalisyonlar. *Türkiye’nin 1960’lı Yılları* içinde (ss. 301-313). İstanbul: İletişim Yayınları.

Kaynar, M. K. (2017). Türkiye'nin Altmışlı Yılları Üzerine Bazı Notlar. *Türkiye'nin 1960'lı Yılları* içinde (ss. 23-58). İstanbul: İletişim Yayınları.

Kaynar, M. K. (2017). Yetmişler Türkiye'sine Altmışlı Yıllardan Bakmak. *Türkiye'nin 1960'lı Yılları* içinde (ss. 1091-1107). İstanbul: İletişim Yayınları.

Kazım ve Fevzi Paşalar İstanbul'a Gitti. Paşalar Doğruca Dolmabahçe'ye Gittiler. (1930, Aralık 28). *Hâkimiyet-i Milliye*, s.1.

Kızılyürek, N. (2017). Rauf Denktaş ve Kıbrıs Türk Milliyetçiliği. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde (Cilt 4, ss.335-344). İstanbul: İletişim Yayınları.

Koca, B. (2017). Altmışlı Yıllarda Türkiye'de Anti-komünizm: Truman Doktrini'nden Komünizmle Mücadele Dernekleri'ne. *Türkiye'nin 1960'lı Yılları* içinde (ss. 545-569). İstanbul: İletişim Yayınları.

Koçak, C. (2017). Yeni Osmanlılar ve Birinci Meşrutiyet. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyet'in Birikimi* içinde (Cilt 1,ss.181-195). İstanbul: İletişim Yayınları.

Koyuncu, A. A. (2015). *1970 sonrası Türkiye'deki İslamcıların demokrasi algısı*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmış Doktora Tezi.

Kösoğlu, N. (2017). Türk Milliyetçiliği İdeolojisinin Doğuşu ve Özellikleri. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde (Cilt 4, ss.208-225). İstanbul: İletişim Yayınları.

Kur'an-ı Kerim.

Kurtoğlu, Z. (2018). Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi ve Siyaset. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: İslamcılık* içinde (Cilt 6, ss.202-235). İstanbul: İletişim Yayınları.

Lewis, B. (2018). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. Ankara: Arkadaş Yayınları.

- Mardin, Ş. (1985). İslamcılık. *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi* içinde(Cilt 5, ss 1400-1404).İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mardin, Ş. (2017). *Türkiye'de Din ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marshall, G. (2014). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mert, N. (2019). Cumhuriyet Türkiye'si'nde Laiklik ve Karşı Laikliğin Düşünsel Boyutu. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm* içinde (Cilt 2, ss.197-209).İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ocak, A. Y. (2018). *Türkler, Türkiye ve İslam*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Onur, H. (2005). *Türk Sağı Sözlüğü*. İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları.
- Öz, A. (2017). Manevi İmar ile İslam İnkılabı Arasında: Altmışlı Yıllarda İslam Davası Etrafındaki Vaziyet Alış Üzerine. *Türkiye'nin 1960'lı Yılları* içinde (ss. 591-632). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özkırımlı, U. (2017). *Milliyetçilik Kuramları: Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Said Halim Paşa. (2019),*Buhranlarımız*, (Haz. M. Ertuğrul Düздаğ), İstanbul: İz Yayıncılık.
- Sarıbay, A. Y. (2018). Milli Nizam Partisi'nin Kuruluşu ve Programının İçeriği. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: İslamcılık* içinde (Cilt 6, ss.576-590). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Subaşı, N. (2017).*Ara Dönem Din Politikaları*. İstanbul: Tezkire Yayınları.
- Sunar, L. (2019). İslamcılığı Konumlandırmak: Genel Bir Giriş. *Bir Başka Hayata Karşı* içinde(Cilt 1, ss.1-14). Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları
- Şener, M. (2014). Türkiye İşçi Partisi. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Sol* içinde (Cilt 8, ss.356-431). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Tanfer, V. (1990). İrtica Olayları Karşısında Atatürk. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 17, 307- 319.
- Tanır, Y. (2014). *Semerkanlı'dan Fedai'ye Bir Hafta*. İzmir. Birleşik Matbaacılık.
- Taşkın, Y. (2018). Muhafazakar Bir Proje Olarak Türk-İslam Sentezi. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Muhafazakar içinde* (Cilt 5, ss.381-387). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Taştan, Y. K. (2019). *Balkan Savaşları ve Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu*. İstanbul: Ötüken Yayınlar.
- Tek, F.A. (2011), "Bir Mektup", *Üç Tarzı Siyaset*, O. Bensoy (Haz.). (59-80). Ankara: Kilit Yayınları.
- Topçu, N. (2018). *Ahlak Nizamı*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Toprak, Z. (2012). *Darwin'den Dersim'e Cumhuriyet ve Antropoloji*. İstanbul: Doğan Egmont Yayınları.
- Tunçay, M. (2015). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması 1923-1931*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Türkmen, H. (2008). *Türkiye'de İslamcılık ve Özeleştir*. İstanbul: Ekin Yayınları.
- Türkmen, H. (2014). *Türkiye'de İslamcılığın Kökleri*. İstanbul: Ekin Yayınları.
- Türköne, M. (1991). *Siyasi İdeoloji Olarak İslamcılığın Doğuşu*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Uçkan, R. (2017). Atmışlı Yıllarda Cumhuriyet Halk Partisi ve Ortanın Solu. *Türkiye'nin 1960'lı Yılları içinde* (ss. 453-472). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Uğraş, M. (2018). *1923-1950 Arasında Dini Muhalefet Açısından Türkiye'de Nurculuk Ve Rifaîlik Hareketleri (Karşılaştırmalı Bir Analiz)*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmış Doktora Tezi.

- Ünüvar, K. (2014). Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (1970-1971). *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Sol* içinde (Cilt 8, ss.830-833). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ünüvar, K. (2017) “Ziya Gökalp”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde (Cilt 4, ss.28-35) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ünüvar, K. (2017). İttihatçılıktan Kemalizme İhya’dan İnşa’ya. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Cumhuriyet’e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyet’in Birikimi* içinde (Cilt 1, ss.181-195). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Üstel, F. (2017). *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Üstel, F. (2017a). Türk Ocakları. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde(Cilt 4, ss.263-268). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yanık, A. ve Bora, T. (2017). Altmışlı Yıllarda Türkiye’nin Siyasi Düşünce Hayatı. *Türkiye’nin 1960’lı Yılları* içinde (ss. 275-300). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yeniçeri, Ö. (2011). *Bağımlılık Paradigmaları ve Türk Milliyetçiliği*. Ankara: Kripto Kitabevi.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2018). Darbeler ve İslamcılık. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: İslamcılık* içinde (Cilt 6, ss.632-651). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Zengin. E. (2017). *Bir Toplumsal Hareket Olarak Akıncılar: Türkiye’de İslamcı Öznenin Kurulumu Ve Eylemi*. Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Zürcher, E. J. (2016). *Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (1924-1925)*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Zürcher, J.E. (2015).*Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

FEDAI DERGİSİ KAYNAKÇASI

14. Büyük Kurultay Milliyetçi Hareketin İktidar Yolunda Oluşunun Muhteşem Bir İfadesiydi. (1979, Temmuz). *Fedai Dergisi*, 7,2.

3 Mayıs Türkçüler Günü. (1964, Mayıs). *Fedai Dergisi*, 10,14-15.

7 Sene Türkiye Siyonizmle Mücadele Derneği Genel Başkanlığı Yapan Dergimiz Sahibi ve Başyazarı Kemal Fedai Coşkuner Diyor Ki. (1979, Mayıs). *Fedai Dergisi*, 5,15.

AP Milli Eğitim Komisyonunun Basın Bülteni. (1979, Kasım). *Fedai Dergisi*,9,2.

Atılhan. C. R. (1963, Ağustos). Memleketimizi Tehdit Eden Kurtlar. *Fedai Dergisi*,1,3-9.

Atılhan. C. R. (1963, Kasım). Millet İradesini Bu Derece Hiçe Saymak. *Fedai Dergisi*,4, 3-19.

Azılı Komünistlerin kitapları Kütüphanelerimizde Dururken Milliyetçi Eserlerin Kaldırılması Türk Milliyetçiliğine İndirilmiş Darbedir. (1963, Ekim). *Fedai Dergisi*,3,5-6.

Başgil. A. F. (1964, Mayıs). Ord. Prof. A.Fuat Başgil diyor ki Meslek ve Meşrebim Milliyetçiyim. *Fedai Dergisi*,10,6.

Bilgiç. S. (1979, Mart). Türk-İslam Sentezi. *Fedai Dergisi*, 3,6.

Bilgiç. S. (1979, Ocak). Sağ Kanatta Barış. *Fedai Dergisi*, 1,5.

Bozcalı. Ö. L. (1964, Mayıs). Gafletten Uyanalım. *Fedai Dergisi*,10,8-9.

Bozcalı. Ö. L. (1965, Mayıs). Kıbrıs ve Türk Yunan Münasebetleri. *Fedai Dergisi*,22,4.

Coşkuner. K. F. (1963, Kasım). Ey Türk Titre ve Kendine Dön. *Fedai Dergisi*,4,2-18.

Coşkuner. K. F. (1964a, Ocak). Kıbrıs Yunan Mezalimi (Ey Türk Ağla). *Fedai Dergisi*,6,2.

Coşkun. K. F. (1964b, Aralık). Moskova Kültür Anlaşması. *Fedai Dergisi*, 17,2-5.

Coşkun. K. F. (1966a, Mart). İrtica Yaygarası. *Fedai Dergisi*, 29,3.

Coşkun. K. F. (1966b, Nisan). Komünist Avı ve 163. Madde. *Fedai Dergisi*, 30,3.

Coşkun. K. F. (1966c, Temmuz). Hamdullah Suphi Tanrıöver'den Bizde Kalan Hatıralar. *Fedai Dergisi*, 33,7.

Coşkun. K. F. (1966c, Temmuz). Sünnilik ve Alevilik Meselesi Üzerine. *Fedai Dergisi*, 33,7.

Coşkun. K. F. (1966d, Eylül). Bizim Kırgınlığımız Adalet Partisine Değil, Onun Yöneticilerinedir. *Fedai Dergisi*, 34,3.

Coşkun. K. F. (1966e, Aralık). Milli Birlik Ruhu. *Fedai Dergisi*, 37,3.

Coşkun. K. F. (1969b, Mart). Türkiye Siyonizmle Mücadele Cemiyeti. *Fedai Dergisi*, 46,14.

Coşkun. K. F. (1969ba, Şubat). Kızılların Rejimi Değiştirme Gayretleri. *Fedai Dergisi*, 45,3.

Coşkun. K. F. (1969c, Kasım). Türkiye'de Nurculuk. *Fedai Dergisi*, 51,3-5.

Coşkun. K. F. (1979a, Mayıs). Sosyalist Sisteme Geçiş Hazırlığı mı?. *Fedai Dergisi*, 5,3.

Coşkun. K. F. (1979a, Mayıs). Tarihimizde 3 Mayıs ve Türkçülüğün Aksiyon Haline Gelişi. *Fedai Dergisi*, 5,8-9.

Coşkun. K. F. (1979b, Temmuz). Bir İç Savaş Görünümüne Bürünen Türkiye ve Bozkurtların Ölümü. *Fedai Dergisi*, 7,3.

Coşkuner. K. F. (1979c, Ekim). Komünizm Geliyor Ey Millet Artık Uyan!. *Fedai Dergisi*, 8,3.

Çekmegil. M.S. (1963, Eylül). Hıra, Tanrı, Toros Dağları. *Fedai Dergisi*, 2,9.

Dikeçligil. H. (1964, Aralık). Fedai Olabilmek. *Fedai Dergisi*, 17,4.

Dilimizi Kurtaralım. (1966, Eylül). *Fedai Dergisi*, 34,13.

Farmasonluktan Korkunç İbret Levhaları. (1963, Eylül). *Fedai Dergisi*,2,8.

Fedai'nin Amblemi. (1970, Ocak). *Fedai Dergisi*, 53,19

Fedai'den Okuyucuya; Fedai'nin Dili ve Üslubu. (1979, Mart). *Fedai Dergisi*,3,2.

Gazi Maraş'tan Yükselen Adalet Güneşi. (1963, Ağustos). *Fedai Dergisi*,1,8-9.

Güngörmez. H. A. (1964, Aralık). Masonluk Nedir? *Fedai Dergisi*, 17,8-7.

Hacıeminoğlu. N. (1979, Ocak). Tehlike Çok Büyüktür. *Fedai Dergisi*, 1,4.

İpek, Y. (1965, Şubat). Komünistlerin Lügatı. *Fedai Dergisi*, 19,2.

İslam'da Vatan ve Millet. (1979, Haziran). *Fedai Dergisi*, 6,10.

İşte Komünizm. (1979, Nisan). *Fedai Dergisi*, 4,5.

Kahramanmaraş Olaylarının Ardından. (1979, Şubat). *Fedai Dergisi*, 2,13.

Karakoç. A. (1979, Kasım). Selam. *Fedai Dergisi*,9,5.

Kurt. O. N. (1979, Kasım). Bay Ecevit Kızıl Işık Yakıyor. *Fedai Dergisi*,9,2.

Masonluğa Dinsizlik Değildir Diyen Bedbahtlar Bunlara Ne buyururlar. (1963, Ekim). *Fedai Dergisi*,3,14.

MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'in Kurultay Konuşması. (1979, Temmuz). *Fedai Dergisi*, 7,4-5.

Ogan. M. R. (1967, Ocak). Dünya İmparatorluğu Mason. *Fedai Dergisi*, 38,11-22.

Olaylardan İlhamlar. (1966a, Ekim). *Fedai Dergisi*, 35,14.

Özgedik. O. (1967, Nisan). Komünizm Türkiye'ye Hakim Olmayacaktır. *Fedai Dergisi*, 40,9.

Öztürk. H. (1969, Kasım). Materyalizmin Tenkidi. *Fedai Dergisi*, 51,12.

Özyurt. C. (1968, Aralık). Fedailere Hitap. *Fedai Dergisi*, 43,16.

Özyurt. C. (1970, Ocak). Yılbaşı ve Düşündürdükleri. *Fedai Dergisi*, 53,10-11.

Partilere Çekilen Tel. (1964, Aralık). *Fedai Dergisi*, 17,6.

Pilavoğlu. M. K. (1969, Aralık). Hak Yolunun Mücahitleri Hak Yolundan Sapmazlar. *Fedai Dergisi*, 52,4-5.

Pilavoğlu. M. K. (1970, Ocak). Sol Yumruklar ve Komünizm. *Fedai Dergisi*, 53,4.

Safa. P. (1963, Ağustos). Habis Ruh. *Fedai Dergisi*, 1,7.

Said Nursi'de Türklük Sevgisi. (1964, Ağustos-Eylül). *Fedai Dergisi*, 13-14,15.

Sancar. N. (1963, Ağustos). Milli Geleneklerimiz. *Fedai Dergisi*, 1,5.

Serdengeçti, O. Y. (1964, Mart). Fedailik Ruhu. *Fedai Dergisi*, 8,4.

Serdengeçti, O. Y. (1965, Ağustos). Komünizme Niçin Karşıyız? *Fedai Dergisi*, 25,3-19.

Siyonist Umdeleri. (1979, Kasım). *Fedai Dergisi*, 9,4.

Solak. S. (1964, Şubat). Din ve Milliyet *Fedai Dergisi*, 7,4-5.

- Solak. S. (1966, Nisan). Komünizmin Karşısında Tek Silah: İslam Ahlakı. *Fedai Dergisi*,30,7.
- Solak. S. (1968, Haziran). Türkçenin Zerafeti. *Fedai Dergisi*,42,7.
- Şadi Pehlivanoglu ‘TİP’ Leniniz mi Savunuyor Dedi. (1966, Mart). *Fedai Dergisi*, 29,11.
- Şeker. M. (1966, Şubat). Ahlak Burhanı. *Fedai Dergisi*, 28,9.
- Şenol. M. (1968, Aralık). Atilla, Papa ve Acı Hakikat!. *Fedai Dergisi*, 43,17.
- Timurtaş. F. K. (1979, Kasım). Türkler ‘de Bozkurt ve Önemi. *Fedai Dergisi*, 9,7-11.
- Tunçsiper. M. Y. (1966, Şubat). San’at ve Millet. *Fedai Dergisi*, 28,16.
- Turan. O. (1964, Haziran). Türklük İslamiyet’e Muhtaç Değildir Diyen İslam Kardeşliği Kuruntusu Yazarına. *Fedai Dergisi*,11,9.
- Turanlı. C. (1965, Mart). Türkistan’ın İstiklal Davası ve İslam Dünyası. *Fedai Dergisi*, 20,12.
- Türk ve İslam Âlemine İstikamet Veren Tarihine Tarih: 26 Ağustos 1071. (1963, Ağustos). *Fedai Dergisi*, 1,4.
- Üçer, O. (1969, Mart). Milli Kültür ve Milli Eğitim Politikası. *Fedai Dergisi*, 46,5-22.
- Yetik. Z. (1966, Şubat). Anadilim Sana Neler Etiler. *Fedai Dergisi*, 28,17.
- Yolumuz. (1963, Ağustos). *Fedai Dergisi*, 1,2.

EKLER

KEMAL FEDAI COŞKUNER'E AİT FOTOĞRAFLAR

Resim:1 Kemal Fedai Coşkuner

Resim:2 Kemal Fedai Coşkuner Türk Ocağında

Resim:3 Kemal Fedai Coşkuner'in Babası Hafız Mehmet Akkoca Abbasoğlu

Resim:4 Kemal Fedai Coşkuner ve Necip Fazıl Kısakürek

Resim:5 Kemal Fedai Coşkuner ve Osman Yüksel Serdengeçti

Resim:6 Kemal Fedai Coşkunur

Resim:7 Kemal Fedai Coşkunur ve Hamdullah Suphi Tanrıöver

Resim:8 Kemal Fedai Coşkuner İzmir Halk Kültür Merkezi Önünde

Resim:9 Kemal Fedai Coşkuner Askerde

Resim:10 Kemal Fedai Coşkuner ve Öğrencileri

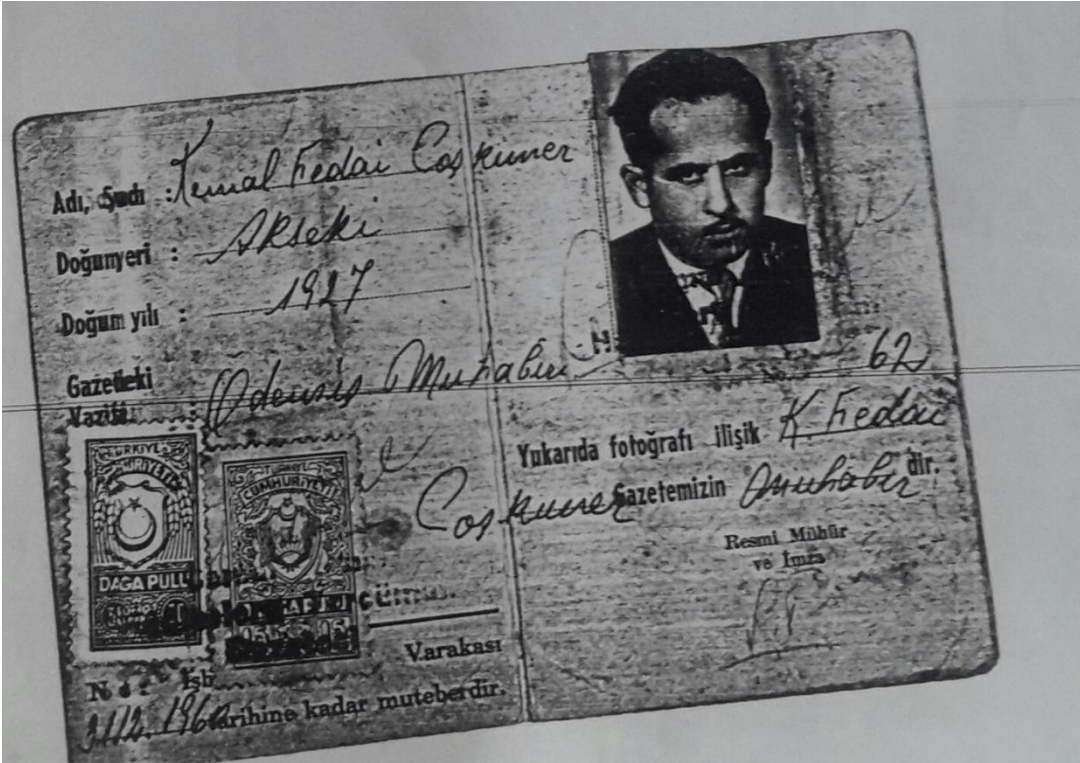
Resim:11 Kemal Fedai Coşkuner

Resim:12 Kemal Fedai Coşkuner

Resim:13 Kemal Fedai Coşkuner ve Öğrencileri

Resim:14 Kemal Fedai Coşkuner'in Basın Kartı

61

ELT

Sayın Alpaslan Türkes,
Milliyetçi Hareket Partisi
Genel Başkanı.

ANKARA

Bir yıldırım gibi üzerimize
çöken acı haberi derin bir elem
ve ıstırap içerisinde öğrenmiş
bulunuyorum.

Garip Anadlunun vefakâr
müntez evlâdı D. Tazare tanrıdan mağ
ret niyaz eden, uluhterem za
yetinsizde kederli ailesine, milletim
Milliyetçi gençliğe Sabır ve ba
Sağlığı dilerim.
Mefkûre şehidi müstehiş uyu
güce Turan ideali yaşayacaktır
Hürmetlenimle.

Kemal Fedai Coşkun

D. 14-48. Barmane. İzmir

Resim:15 Kemal Fedai Coşkuner'in El Yazısı

Anarşi dün de oluk gibi kan döktü

K.Fedai Coşkuner öldürüldü

HALK Eğitim Merkezi eski başkanlarından emekli öğretmen ve İzmir'de yayınlanan MHP eğilimli "Fedai" dergisinin sahibi Kemal Fedai Coşkuner, dün akşam evine giderken Agora'da kimliği belirsiz silahlı kişilerce pusuya düşürülerek öldürüldü. Saat 18.30 sıralarında meydana gelen olayda saldırganlar, kendilerini bekleyen bir otomobile binerek kaçtılar.

GİRESUN'DA ÜGD binasına yerleştirilen saatli bombanın patlaması sonucu sokaktan geçmekte olan bir çocuk parçalanarak öldü.

ANKARA'DA kimliği belirsiz kişiler el ve ayaklarını bağladıkları 2 işçiye başlarına demirle vurarak öldürdüler.

ELAZIĞ'DA sağ görtlü bir belediye memuru evinden çıkarken otomatik silahlarla taranarak öldürüldü.

ESKİŞEHİR'DE kimliği belirsiz kişiler tarafından bıçaklanarak öldürülmüş bir gencin cesedi bulundu.

ANKARA ve Kars'ta 2 ilkokulu basan silahlı kişiler öğretmenlerin maaşı olan toplam 700 bin lırayı alarak kaçtı.

AYRINTILI HABER SAYFA 10'DA..

ÇARŞIDA alışveriş yaptıktan sonra evine giderken silahlı saldırıya uğrayarak öldürülen Kemal Fedai Coşkuner'in cesedi.. Polis saldırganların kimliklerini araştırıyor..
(Fotoğraf: Sermet ÖGE)

«Fedai» dergisi sahibi F.Coşkuner öldürüldü

İZMİR'de yayınlanan MHP eğilimli "Fedai" dergisinin sahibi ve başyazarı, eski Halk Eğitim Merkezi başkanı Kemal Fedai Coşkuner, dün akşam Agora'da kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısına uğrayarak öldürüldü.

Alınan bilgiye göre, emekli öğretmen Kemal Fedai Coşkuner, saat 18.30 sıralarında Agora'daki evine giderken, Cumhuriyet Ticaret Lisesi yakınında pusuya düşürüldü. Saldırı sırasında çeşitli yerlerinden ağır yarala

nan Kemal Fedai Coşkuner, olay yerinde can verdi. Görgü tanıklarınca bir kaç kişi olduğu belirtilen saldırganlar, yakında bekleyen bir otomobile binerek kaçtılar. Olaydan sonra polis ekiplerince çevrede yapılan araştırma larda şüpheli izine rastlanamadı.

Bir polis memuru, Kemal Fedai Coşkuner'in bu olaydan kısa bir süre önce de İkiçesmelek'te saldırıya uğradığını, ancak yara almadan kurtulduğunu söyledi.

Resim:16-17 Kemal Fedai Coşkuner'in Suikast Haberleri

Resim:18 Kemal Fedai Coşkun'er'in Mezarı

YAZAR KADROSU

A.Celal Toprakçı,

A.Haluk Kurul,

A.Rahim Balcıoğlu,

Abdullah Kazancı,

Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu,

Abdurrahim Karakoç,

Abdurrahman Şeref Laç,

Adem Atalay,

Agâh Oktay Güner,

Ahmet Ali Akıncı,

Ahmet Binicioğlu,

Ahmet Cevad,

Ahmet Kabaklı,

Ahmet Turanlı,

Ahmet Yılmaz,

Alaaddin Biber,

Alaeddin Özkul,

Ali Çeleğen,

Ali Fuat Başgil,

Ali Görgöz,

Ali Gürünlü,

Ali İhsan Bağ,

Ali Korkmaz,

Ali Nadir Hayta,

Ali Naili Erdem,

Ali Nihat Tarlan,

Ali Rıza Akdemir,

Ali Ulvi Kurucu,

Alpaslan Türkeş,

Alpaslanoğlu,

Asuman Saccırlı,

Aşur Demirbağ,

Avşar Kızı Aybüke,

Aydın Tanyel,

Ayşe Celep,

Ayşe Nuran,

Azer Ozan,

Azmi Güleç,

B. Semerkantlı,

Bahadır Bumin Özarıslan,

Bahattin Karakoç,
Bekir Sami Artemiz,
Bekir Su,
Cafer Uğurlu,
Celal Toprakçı,
Celaleddin Atamanalp,
Cemal Özyurt,
Cemile Atilla,
Cengiz Turanlı,
Cevat Rıfat Atilhan,
Çırakoğlu Bekin Ethem,
Dedeoğlu Said,
Dilaver Cebeci,
Dr. Tevetoğlu,
Ekrem Kartal,
Elmas Yıldırım,
Enver Tunçalp,
Erdem Dereli,
Ergün Göze,
F. Cemal Oğuz Öcal,
Fahri Ersavaş,
Faruk Sercan,
Fatma Betül,

Fehmi Cumalıoğlu
Ferdane Fedai Coşkuner
Feridettin Atatuğ,
Fethi Tevetoğlu,
Fevzi Halıcı,
Fuat Turgut,
Galip Erdem,
Gedikoğlu M. Kâmrân,
Göktürk Mehmet Uytun,
Güner Şahin,
H. Fehmi Poyrazoğlu,
H. Fevzi Aksoy,
Hakkı Dursun Yıldız,
Hakkı Uğur,
Halide Nusret Zorlutuna,
Halil Soyuer,
Hamza Yayla,
Harun Ünal,
Hasan Basri Çantay,
Hasan Kamış,
Hasan Okan,
Hasan Oraltay,

Heidrun Schöne

Hızır Bek Gayretyllah,

Hilmi Balak,

Hüseyin Avni Güngörmez,

Hüseyin Avni Ulaş,

Hüseyin Çelikcan,

Hüseyin Öztürk,

Hüseyin Şahin,

Hüsnü Dikeçligil,

İbrahim Alaattin Gövsa,

İbrahim Arvas,

İbrahim Elmalı,

İbrahim Kipel,

İhsan Emci Nesimioğlu,

İlhan Yardımcı,

İrfan Amca,

İsmail Bayram,

İsmail Gerçeksöz,

İsmail Hekimoğlu,

İsmail Yiğit,

J. T. Kallukaren,

Kadir Eren,

Kadircan Kafılı,

Kara Buğra,

Kemal Fedai Coşkuner,

Koroğlu S. Selçuk

Lütfi İkiz,

M. Fazlı Akkaya,

M. Kemal Yıldırım,

M. Sabri Özabuş,

M. Said Çekmegil,

M. Said Polat,

M. Sıtkı Aras,

Mahmut Odabaşlar,

Mehmet Akdoğan,

Mehmet Ali Öztürk,

Mehmet Ateşoğlu,

Mehmet Ergönül,

Mehmet Gökalp,

Mehmet Kemal Pilavoğlu,

Mehmet Özdemir,

Mehmet Öztekin,

Mehmet Şeker,
Melih Tapanoğlu,
Memduh Şenol,
Mesut Yaşar Tunçsiper,
Metin Öney,
Mohammed Sami'ullah,
Muammer Kocabaş,
Muhsin İlyas Subaşı,
Mustafa Birlik,
Mustafa Cura,
Mustafa Köken,
Mustafa Özcan,
Mustafa Uzuncaova,
Mustafa Yazgan,
Mustafa Zihni Karabey,
Müberra İmral Önal
Müzehher Elvan
N. Yeniler,
N. Yıldırım Gençosmanoğlu,
Nail Papatya,

Nazif Aşkın,
Necdet Demirel,
Necdet Sancar,
Necdet Sevinç,
Necmettin Hacıeminoğlu
Nejdet Sancar,
Nevzat Tan,
Nihat Akın,
Nihat Selışık,
Nihat Yücel,
Nizamettin Nazif Tepedenlioğlu,
Numan Kama,
Nuray Tuncay,
O. Nuri Yılmaz,
O. S. Abdulkadiroğlu,
Orhan Karabulak,
Orhan Özgedik,
Orhon Seyfi Orhon,
Osman Nuri Kurt,
Osman Üçer,
Osman Yüksel Serdengeçti,
Ömer Lütfi Bozcalı,
Özker Yaşın,

Prof. Faruk. K. Timurtaş,

R. Bögenbay,

R. Tekin Uğurel,

Ragıp Ertuğrul,

Rahri Ersavaş,

Ramazan Ergül,

Recep Demirkazık,

Recep Vahyi,

Refet Körüklü,

Rıza Ümit Erzurumlu,

Ruhi Cebeci,

Sabit Ünal,

Sabri Altay,

Saffet Solak,

Selahattin Arıkan,

Selçuk Koroğlu,

Selçuk Uysal,

Süleyman Nazif,

Şerif El Hasan,

Şükran Akseki,

T. D. Kerey,

T. Sıtkı Balcı,

Tahsin Ünal,

Tarık Buğra,

Tekin Erer,

Tevfik Özkayalı,

Ülkü Atilla,

Vehbi Sınmaz,

Yavuz Bülent Bakiler,

Yıldırım Gökbayrak

Yılmaz Çınar,

Yusuf Demirdağ,

Yücel İpek,

Ziyaeddin Babakurban,

Zübeyir Yetik,